

**BANKRUTUJĄ
BIURA PODRÓŻY s. 38**

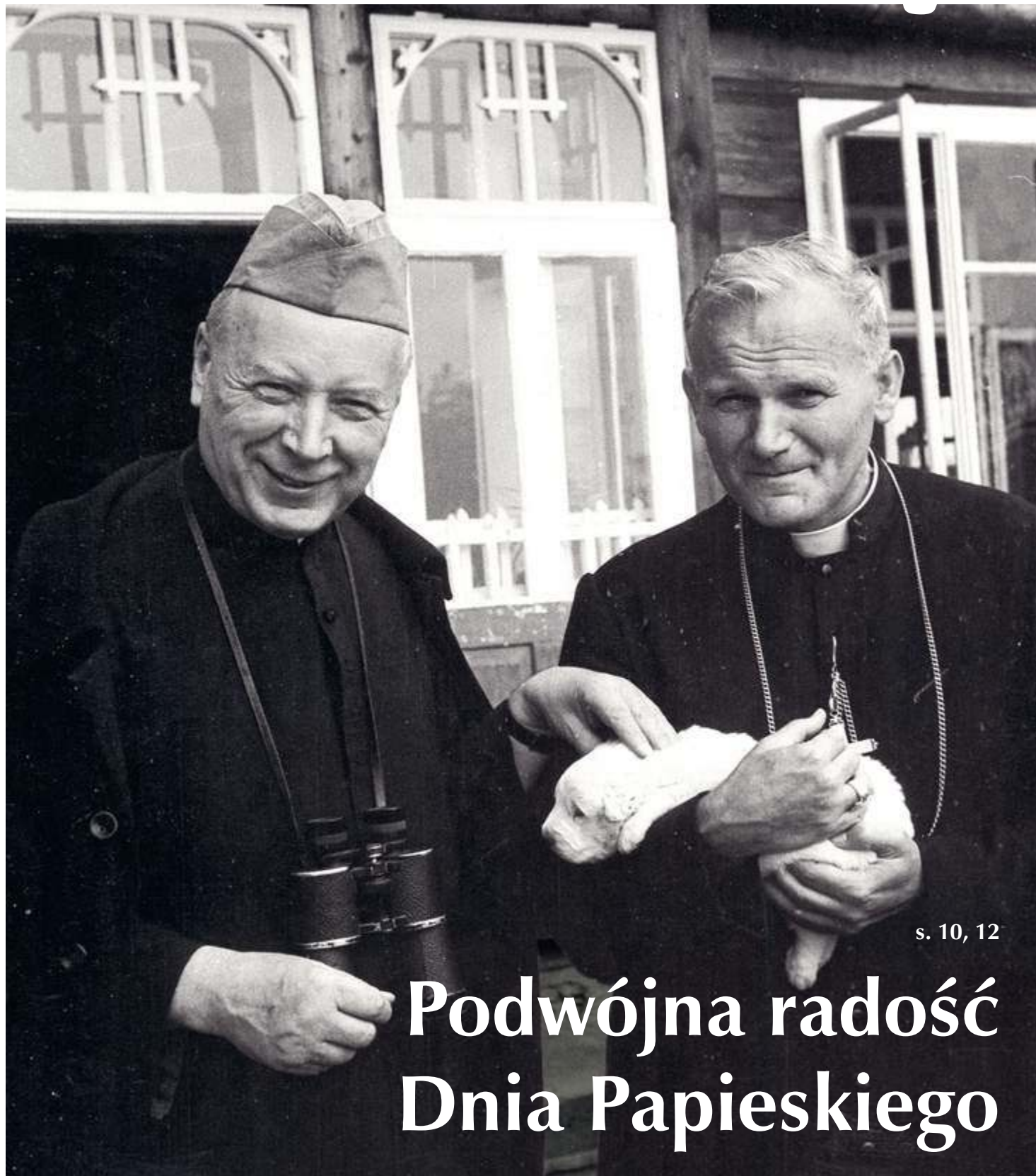
**ALEPPO:
GRUZY I NADZIEJA s. 20**

**PRZESŁANIE
Z FATIMY s. 18**

9-13.10.2019
nr 41 (730)
cena 4 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079

www.idziemy.pl

idziemy

s. 10, 12

Podwójna radość Dnia Papieskiego

W serwisie charytatywnym **Uratuję Cię**, prowadzonym przez **Caritas Polska**, zbieramy pieniądze dla osób chorych i tragicznie dotkniętych przez los. Dzięki środkom finansowym ze zbiórek internetowych ratujemy życie i zdrowie naszych podopiecznych. Ty też możesz pomóc!

Wejdź na stronę **uratujecie.pl**,
przeznacz darowiznę
na wybraną zbiórkę,
polub nas na **facebook'u**.
Pomaganie niesie radość!

uratuje cię

Pionierska operacja w Barcelonie to jedyna szansa dla Oliwki!

Oliwia urodziła się jako wcześniak z jamistością syryngomieliczną rdzenia kręgowego. Choroba powoduje niedowład rąk i nóg, zaniki mięśniowe, zaburzenia czucia i bóle neuropatyczne. Trudno wyobrazić sobie jak cierpi Oliwka. Przez ostatnich kilka lat przeszła 6 ciężkich operacji, ale wciąż nie ma realnej poprawy. W tej chwili porusza się na wózku, a stan jej zdrowia stale się pogarsza. Po wielu latach rozpaczliwego poszukiwania pomocy, codziennej rehabilitacji, terapii komórkami macierzystymi po raz pierwszy pojawiło się światło w tunelu, nadzieja na lepsze życie dla Oliwki. Lekarze z Barcelony zgodzili się przeprowadzić skomplikowaną operację, która daje możliwość zatrzymania postępów choroby i poprawy stanu pacjenta. Dlatego tak ważne jest, aby zabieg wykonać jak najszybciej. Koszt operacji wynosi ponad 100 000 złotych. Rodzice nie są w stanie zgromadzić pieniędzy bez naszej pomocy. Na www.uratujecie.pl można wpłacać darowizny na operację dziewczynki. Wspólnie dajmy Oliwce szansę na życie bez cierpienia i bólu.

Pomagasz jak nigdy, płacąc jak zawsze

Bank Pocztowy wraz z Mastercard stworzył kartę płatniczą, która wspiera ideę programu **Uratuję Cię**. Dzięki niej pomagasz podczas codziennych zakupów nie robiąc nic innego niż do tej pory i nie ponosząc żadnych kosztów. Wystarczy, że wybierzesz kartę Mastercard z logo Caritas do konta w Banku Pocztowym. Za transakcje bezgotówkowe, również internetowe otrzymujesz punkty. Mastercard wymieni zebrane punkty na pieniądze i prześle je w całości na konto programu **Uratuję Cię**. Więcej na: www.pocztowy.pl

 Numer konta: 47 1160 2202 0000 0003 2305 9331
Tytuł przelewu: OLIWIA8

 Bank Pocztowy

ks. Henryk Zieliński

Podwójna radość

Gorących tematów nagromadziło się w tym tygodniu bez liku. Pierwszym jest obchodzony corocznie od dziewiętnastu lat Dzień Papieski, wyznaczony na niedzielę poprzedzającą rocznicę wyboru kard. Karola Wojtyły na papieża. W założeniach miał być przeżywany w duchu jedności Kościoła w Polsce z każdorazowym papieżem. W praktyce przeobraził się w dzień wspomnień o „naszym papieżu”, z osłodą „papieskich” kremówek. Trochę jesteśmy w tym wspomnieniu rozdarci, ponieważ liturgiczne wspomnienie św. Jana Pawła II zostało wyznaczone przez Kościół na 22 października. Ale liturgia nie daje rady przebić się przez utrwaloną już tradycję.

Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że za Dniem Papieskim stoi dynamiczna Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia, która właśnie wtedy zbiera ofiary na stypendia dla uzdolnionej młodzieży z niezamożnych rodzin. A 22 października najczęściej wypadła w dzień powszedni i trudno byłoby wówczas zbierać przed kościołami ofiary. Widok tysięcy młodych ludzi w jaskrawożółtych koszulkach, gala nagród Totus, koncert papieski oraz liczne przekazy w mediach o wiele bardziej przykuwają uwagę ludzi niż zapisy w kalendarzu liturgicznym. Szczególnie że Dzień Papieski był wcześniej – jeszcze za życia św. Jana Pawła II, który działania fundacji wspierającej ubogą młodzież uznał za najpiękniejszy pomnik, jaki kiedykolwiek mu wystawiono. Hasło tegorocznego Dnia Papieskiego „Wstańcie, chodźmy!” jest szczególnie bliskie środowisku naszego tygodnika, bo przecież w odpowiedzi na to papieskie wezwanie powstał tytuł „Idziemy”.

Niezależnie od tak bliskiego nam hasła tegoroczny Dzień Papieski zyskuje szczególny charakter. Stało się to za sprawą oficjalnego uznania przez papieża Franciszka cudu dokonanego za wstawiennictwem sługi Bożego kard. Stefana Wyszyńskiego. To ostatni krok w procesie beatyfikacyjnym, który sprawia, że czekamy już tylko, aż Ojciec Święty wyznaczy datę wyniesienia Prymasa Tysiąclecia na ołtarze. Jak zaznaczył metropolita warszawski kard. Kazimierz Nycz, najprawdopodobniej uroczystość ta będzie mieć miejsce na placu Piłsudskiego (dawniej Zwycięstwa) w Warszawie, w bli-

skości rocznicy śmierci i pogrzebu Prymasa. Obecna praktyka Kościoła jest bowiem taka, że beatyfikacje odbywają się w Kościele lokalnym, z którym kandydat na ołtarze był związany, a dopiero kanonizacje organizowane są w Rzymie. Oprócz tego dla wszystkich, którzy jakkolwiek uczestniczyli w pogrzebie Prymasa Tysiąclecia na dawnym placu Zwycięstwa, a rok wcze-

śniej w liturgii na tym placu ze św. Janem Pawłem II, jasne jest, jak bardzo symboliczne dla Prymasa, dla Kościoła w Polsce i dla Polski pozostaje to miejsce. Wyniesienie na ołtarze niezłomnego Prymasa będzie dopełnieniem – jakże oczekiwanym – zwycięstwa Kościoła w Polsce nad totalitaryzmami XX wieku.

W ten Dzień Papieski stawiamy więc Prymasa Tysiąclecia obok Jana Pawła II. Święty papież Polak z pewnością takiego towarzysztwa nie poczyta sobie za ujmę. Nie tylko dlatego, że skoro razem pracowali dla Kościoła i razem wypoczywali, to dobrze, żeby teraz wspólnie dzielili wieczny odpoczynek w niebie i chwałę świętych. Dotychczas w tej Bożej układance i w spojrzeniu na Kościół jednego nam brakowało. Nie byłoby przecież Dnia Papieskiego bez Prymasa Tysiąclecia. Sam przecież Jan Paweł II, w obecności tysięcy polskich pielgrzymów, nazajutrz po inauguracji swojego pontyfikatu powiedział: „Czcigodny i uмиłowany Księżu Prymasie! Pozwól, że powiem po prostu, co myślę. Nie byłoby na Stolicy Piotrowej tego papieża Polaka, który dziś pełen bojaźni Bożej, ale i pełen ufności rozpoczyna nowy pontyfikat, gdyby nie było Twojej wiary niecofającej się przed więzieniem i cierpieniem, twojej heroicznej nadziei, twojego zawierzenia bez reszty Matce Kościoła, gdyby nie było Jasnej Góry i tego całego okresu dziejów Kościoła w Ojczyźnie naszej, które związane są z Twoim biskupim i prymasowskim posługiwaniem”. W tym kontekście wato podziękować metropolicie warszawskiemu kard. Kazimierzowi Nyczowi za intuicję, żeby tworząc przy Świątyni Opatrzności Bożej muzeum, połączyć w nim Jana Pawła II z kard. Stefanem Wyszyńskim.

A jeśli nie byłoby Papieża Polaka bez Prymasa Tysiąclecia, to pewnie nie byłoby i wolnej Polski. Trzeba i o tym pamiętać w tę niedzielę wyborczą. Nie byłoby tej Polski, o której św. Jan Paweł II powiedział: „Ale nam się wydarzyło!”. Miejsy przed oczami tych ojców naszej niepodległości i ich wezwania moralne, gdy w tegoroczny Dzień Papieski pójdziemy do urn wyborczych. Bo pójść trzeba.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

9-13.10.2019 **idziemy** w numerze:

DZIEŃ PAPIESKI

Nowy patron 4
Przyjaciół z obrazka 10
Po co nam
papiestwo? 12
Fatimski świadek 18
Wstańcie, chodźmy! 23
Szkoła świętych 34
Jak Wojtyła
z Wyszyńskim 42

POLSKA I ŚWIAT

Apel do Europy 8
Płynny ateizm 9
Klimatyczny odlot 16

Goście z Aleppo 20
Francja maszeruje 8, 22

Bankructwo Neckermanna 38
W sprawie franka 54

MIŁOŚĆ NIE UMIERA

Film, który leczy 17
Wolność i anioł stróż 24
Dzień Dziecka Utraconego 36
Dzień Hospicjów 37

Na okładce:

Kardynałowie Stefan Wyszyński i Karol Wojtyła podczas wakacji w Bachledówce, lipiec 1973 r.

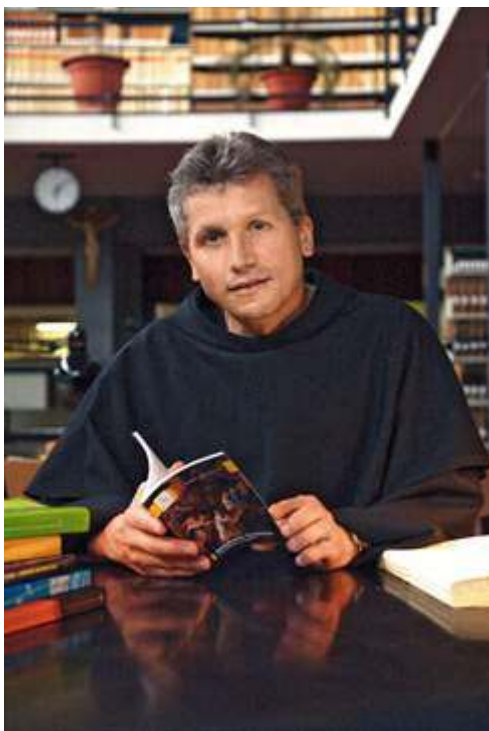
**Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić na stronie www.egazety.pl.**

Jak to się stało, że otrzymał Ojciec zadanie w procesie beatyfikacyjnym Prymasa Tysiąclecia?

W 2010 r. zostałem pracownikiem Kongregacji do Spraw Kanonizacji. Objąłem funkcję relatora. Wśród wielu spraw, które mi powierzano, znalazła się również sprawa sługi Bożego kard. Stefana Wyszyńskiego.

Co należy do zadań relatora?

Dotarcie do wszystkich możliwych dokumentów na temat danego sługi Bożego i pokazanie całej prawdy o nim, uzasadnienie, czy ta osoba, czczona przez innych, może stać się wzorem i przewodnikiem na drogach wiary, modelem do właściwego rozwiązywania trudności, jakie niesie codzienność. Relator jest więc kierownikiem *Positio* – dokumentu przygotowywanego na podstawie zgromadzonych

for. arch. prywatne

partii komunistycznej – nikogo nie uważał za swojego wroga i nigdy się wrogo nie odnosił do nikogo. Zgromadzone jest multum świadectw o jego miłości bliźniego. Owszem, często występował przeciwko pewnym ideologiom, pewnym postawom, ale nigdy nie podważał godności człowieka, wiedząc, że człowiek ciągle może się formować. I nigdy nie należy z niego rezygnować, bo człowiek zawsze ma możliwość bycia świętym albo może, korzystając ze swojej wolności, zrezygnować ze świętości.

Co Ojciec ujęło w osobie kard. Wyszyńskiego?

Wiele cech. Na pewno niesamowita systematyczność i pracowitość. Niewiele miejsca zostawiał przypadkowi. Robił wszystko tak, jak gdyby cały efekt zależał od niego – a jednocześnie wiara pozwalała mu wierzyć, że wszystko zależy

Dany na dzisiejsze czasy

Z o. prof. **Zdzisławem Kijasem** OFMConv, relatorem w Kongregacji do Spraw Kanonizacji, rozmawia Irena Świerdzewska

i dostarczonych materiałów. Jest niczym promotor rozprawy akademickiej, który kieruje jej pisaniem: zwraca uwagę, co trzeba wyjaśnić w życiu sługi Bożego, jakich dokumentów wciąż brak, co jest niejasne i co wymaga dopracowania. Zobowiązuje się w sumieniu i pod przysięgą, że zreferuje wiernie to, co znajduje się w dokumentacji, niczego nie ukrywając. *Positio* nie jest twórczością własną postulacji, ale referowaniem z całą solidnością naukową pełnej, obiektywnej prawdy o życiu sługi Bożego. Ma wykazać, że sługa Boży praktykował cnoty teologiczne, kardynalne i moralne w stopniu heroicznym, czyli zawsze, bez wysiłku, naturalnie i w sposób ciągle wzrastający.

Co zostało wykazane jako heroicznosc cnot u prymasa Wyszyńskiego?

Na pierwszym miejscu przeżywanie wiary jako głębokiej świadomości istnienia Boga – jako zaufania, że ostatnie zdanie należy do Boga. Prymas ufał, że w obliczu różnych trudności Bóg jest tym, który zwycięża; jego ufność wprost uderza. Kiedy był więziony w Stoczku, inni uczyli się od niego modlitwy bezpośredniej, ciągle obcowania z Bogiem. Kiedy od strony ludzkiej wydawało się, że wszystko się kończy, cały wysiłek spęła na niczym i nie ma perspektywy na lepsze jutro, inni od-

krywali, że on wciąż miał pogodę ducha i optymizm, bo wierzył, że zwycięstwo przyjdzie nie za sprawą człowieka, ale że w jego obronie stanie Bóg.

Jakie przykłady świadczą o niezwyklej cnotce miłości Prymasa?

Najlepszym przykładem jest tutaj nauczanie społeczne kard. Wyszyńskiego. Proponuje on rodzaj dekalogu, który oparty jest o przykazanie miłości bliźniego. Pierwsze z przykazań tego dekalogu mówi: szanuj drugiego, bo Chrystus w nim żyje. Kolejne: myśl dobrze o wszystkich, bądź zawsze życzliwy, rozmawiaj z każdym językiem miłości, przebaczaj wszystko wszystkim, działaj zawsze na korzyść bliźniego, czynnie współpracuj w cierpieniu, pracuj rzetelnie, bo z owoców tej pracy korzystają inni. Prymas chciał się włączać w społeczną pomoc bliźnim, otwierać na ubogich i chorych, używać im ze swojego, jeżeli czegoś potrzebują. Ostatnie przykazanie tego dekalogu to: módl się za wszystkich, nawet za nieprzyjaciół.

Mamy wiele przykładów z życia Prymasa o heroicznym praktykowaniu cnoty miłości. Na przykład w postawie wobec sekretarzy

od Boga. Miał wizję pewnej całości, i czasami meandrami, ale z cierpliwością dochodził do jej realizacji. Oczywiście można było się z nim nie zgadzać, ale nikt nie mógł mu zarzucić chaotycznego działania, trafiać w próżnię. Wszystko komponowało mu się w całość. Podziwiam też ducha dialogu, jego intelektualne, duchowe czy kulturowe otwarcie na drugiego człowieka, wrażliwość na obecność Boga w świecie. We wszystkim, co poznawał, starał się odkrywać coś interesującego, dobrego.

Ufność Prymasa, że w obliczu trudności Bóg jest tym, który zwycięża, wprost uderza.

Czekaliśmy na decyzję o beatyfikacji 30 lat od złożenia dokumentów w Watykanie. Czy to nie za długo?

U Pana Boga nie ma przypadków. On sam wybiera miejsca, czas i ludzi. Tak jak kiedyś wybierał Prymasa Tysiąclecia, tak teraz nam go daje. Daje nam konkretny przykład, konkretny wzór do naśladowania. Prymas Wyszyński jest nam dany na dzisiejsze czasy z jego cechami charakteru, takimi jak systematyczność, wierność sobie, konsekwencja w postanowieniach, wizja i celowość działania. Święci nie są nam dani do podziwiania jak obiekty muzealne, ale są nam dani do naśladowania.

Abp Stanisław Gądecki
Przewodniczący KEP

TRZEBA PÓJŚĆ

Drodzy Bracia i Siostry w Chrystusie, zbliżające się wybory parlamentarne są dla mnie sposobnością do przypomnienia kilku podstawowych zasad Katolickiej Nauki Społecznej dotyczących odpowiedzialności katolików za życie polityczne.

Zachęcając do udziału w wyborach, pragnę najpierw przypomnieć, że z moralnego punktu widzenia miłość Ojczyzny i odpowiedzialność za dobro wspólne wymagają od wszystkich korzystania z prawa wyborczego. Nic – poza nadzwyczajnymi

okolicznościami – nie usprawiedliwia nieobecności katolików w sprawach publicznych.

W procesie dokonywania odpowiedzialnego wyboru odpowiedniego kandydata należy wziąć pod uwagę: jego prawość moralną, kompetencje w dziedzinie życia politycznego i obywatelskiego, potwierdzone dotych-

czasową działalnością publiczną, świadectwo życia w rodzinie oraz małej ojczyźnie. Liczą się również takie cechy osobowości, jak: wyrazista tożsamość, szacunek do każdego człowieka, postawa dialogu i umiejętność współpracy z innymi, zdolność do roztropnego rozwiązywania konfliktów, miłość Ojczyzny oraz traktowanie władzy jako służby. Wybór takich kandydatów daje większą szansę na integralny i solidarny rozwój naszego kraju.

Jednocześnie zdaję sobie sprawę z tego, że – w zakresie

porządku spraw doczesnych – także między katolikami mogą istnieć uprawnione różnice poglądów. Pluralizm nie może jednak oznaczać moralnego relatywizmu. Fundamentalne zasady etyczne – ze względu na ich naturę i rolę, jaką pełnią w życiu społecznym – nie mogą być przedmiotem „negocjacji”. Jak to wielokrotnie przypominali papieże, m.in. św. Jan Paweł II, a ostatnio Franciszek, katolicy powinni popierać programy broniące prawa do życia od poczęcia do naturalnej śmierci, gwarantujące prawną definicję małżeństwa jako trwałego związku jednego mężczyzny i jednej kobiety, promujące politykę rodzinną, wspierającą dzietność, gwarantujące prawo rodziców do wychowania własnego potomstwa zgodnie z wyznawaną wiarą i moralnymi przekonaniami. W związku z tym katolicy nie mogą wspierać programów, które promują aborcję, starają się przededefiniować instytucję małżeństwa, usiłując ograniczyć pra-

wa rodziców w zakresie odpowiedzialności za wychowanie ich dzieci, propagując demoralizację dzieci i młodzieży. Nie mogą się decydować na wybór kandydata, który wyraża poglądy budzące zastrzeżenia z punktu widzenia moralnego oraz ryzykowne z punktu widzenia politycznego.

Wyrażam głębokie przekonanie, że – niezależnie od podziałów oraz napięć politycznych i społecznych w Polsce – możliwe i konieczne jest budowanie narodowej wspólnoty poprzez dialog i solidarność w prawdzie, we wzajemnym szacunku oraz z myślą o przyszłych pokoleniach. Nie rozbudzajmy więc emocji, które spowodowałyby, że po wyborach trudno nam będzie odnosić się do siebie nawzajem z szacunkiem.

Zachęcam każdego do udziału w modlitwie o owocny przebieg głosowania. (...) A zwycięzców wyborów proszę o to, aby stali się prawdziwymi „narzeczonymi pokoju i pojednania”.

I

Krzysztof Ziemięcki

Biznesmen na Jasnej Górze

Wiele zostało wam powierzone” – pod takim hasłem na Jasnej Górze odbyła się I Ogólnopolska Pielgrzymka Przedsiębiorców. W spotkaniu uczestniczyło kilkuset liderów biznesu. Pielgrzymek na Jasną Górę jest wiele, ale ta – bardzo wymowna. Nie tylko dlatego, że pierwsza.

Politycy, a na pewno znacząca ich część, przyzwyczaili nas, że toczą ze sobą – często brutalną – grę, której celem nie do końca i nie zawsze bywa państwo i społeczeństwo. Podobnie przez lata było z tzw. biznesem. Wiele autorytetów III RP zrobiło sporo, by taka była jego

twarz: twarz drapieżnego, nastawionego wyłącznie na własny zysk człowieka, który nie szanuje innych. Dziś się to zmienia, ale w połowie lat 90. XX w. pracownik i jego praca były przedmiotem, który był potrzebny, kiedy był potrzebny. I to w jak

sprawności zarządzania” – mówił do pielgrzymów biznesmenów abp Józef Kupny, przewodniczący Rady ds. Społecznych Konferencji Episkopatu Polski.

To właśnie on jest inicjatorem pierwszej pielgrzymki przedsiębiorców. Dobrze, że

rego karierę chciano zniszczyć i który został bezprawnie aresztowany, twórca marki Prawdziwe Jedzenie. Uważa on, że warto podjąć pracę nad sobą. Sam jest symbolem walki przedsiębiorcy z państwem i nieuczciwymi urzędnikami, ale także etyki i uczciwości opartej na głębokiej wierze w Boga. Jego droga uświadamia, że z Bogiem można dać sobie radę z każdą trudnością. Inaczej po prostu zblądzimy. Po nie czysty zysk, nie walka o pieniądze, a etyka, współpraca, budowanie wspólnego dobra są najważniejsze.

Trwa wielki bój o wartości i dlatego świadectwa ludzi przedsiębiorczych są tak ważne. Jeśli nie tylko własny biznes, ale i każdą pracę, dom, własną rodzinę oprzemy na Bogu, wygramy. W każdej księgarni jest wiele podręczników dla menedżerów czy „poradników sukcesu”. Ale najbogatszym przewodnikiem dla wszystkich chcących zarządzać innymi i pomnażać dobra, pozostaje Pismo Święte.

I

najmniejszym obszarze odpowiedzialności. Rodziny, które przeżyły takie sytuacje, a często nawet wielkie dramaty, wiedzą to doskonale.

Ale i podejście Kościoła do tego obszaru dziś też się zmienia. Katolicka nauka społeczna coraz więcej uwagi poświęca przedsiębiorcom i pracodawcom, w języku kościelnym pojawiło się nawet słowo „biznes”. To dlatego, że jest to coraz większa grupa społeczna. „Przedsiębiorcy, którzy kreują życie gospodarcze, prowadzą firmy, zostali bogato przez Pana Boga obdarowani, bo do tego potrzeba kreatywności,

Kościół zwrócił uwagę na duchowe potrzeby środowisk katolickich przedsiębiorców. Bo oni, jak każdy z nas, oczekują obecności Kościoła w ich życiu zawodowym, potrzebują formacji i wsparcia. Pójście na skróty jest powszechne. A ten, kto tego nie robi, często wypada z biznesowej gry. „Warto przyrzec się z pokorą samemu sobie, że to nie jest moje, my jesteśmy tylko współzarcądcami” – mówili uczestnicy pielgrzymki. Wymowne słowa wypowiedział Roman Kluska, przedsiębiorca, założyciel i wieloletni prezes firmy Optimus SA, człowiek, któ-

W SKRÓCIE

■ **Papież w Japonii i Tajlandii.** W dniach 19-26 listopada papież Franciszek odbędzie swoją 32. podróż apostolską, tym razem do Tajlandii i Japonii.

■ **Wandalizm w kościołach Hiszpanii.** W 2018 r. doszło do 53 aktów wandalizmu w świątyniach w całej Hiszpanii. Trzyosobowa grupa senatorów wezwała członków parlamentu do działań służących większej ochronie świątyń, głównie katolickich, w obliczu rekordowej liczby przypadków wandalizmu od czasów wojny domowej 1936-1939.

■ **Podpalili katedrę.** Podczas marszu proaborcyjnego radykalne feministki podłożyły ogień pod drzwi katedry w mieście Meksyk. Dzięki mobilizacji wiernych i akcji strażaków zabytkowa świątynia nie uległa zniszczeniu. Feministki na centralnym placu rozpalili ognisko, skandowały hasła, domagając się legalnej aborcji, która jest zakazana w większości stanów Meksyku, a także praw dla środowisk LGBT. Namalowały obsceniczne graffiti na murach, zniszczyły kilka przystanków autobusowych, zaatakowały dziennikarzy i policjantów.

■ **Zamordowano kapłana.** W środkowej Kolumbii zamordowano kolejnego kapłana, 55-letniego ks. Johny'ego Ramosa, proboszcza parafii Jezusa Miłosiernego w tym mieście. To drugi w tym roku kapłan zamordowany w tym kraju.

■ **Aborcja w Irlandii.** Katolicy biskupi Irlandii i przywódcy innych wyznań chrześcijańskich wzywają do podjęcia działań w związku z możliwością wprowadzenia proaborcyjnego prawa w ich kraju. Zdaniem hierarchów, brytyjscy politycy chcą narzucić Irlandczykom aborcję na życzenie.

■ **Mike Pompeo u papieża.** Szef amerykańskiej dyplomacji spotkał się z Franciszkiem i wziął udział w sympozjum zorganizowanym przez Stolicę Apostolską „Partnerstwo z organizacjami wyznaniowymi”. „Jestem wdzięczny za współpracę z Kościołem w usiłowaniu o ochronę mniejszości religijnych. Musimy położyć kres katastrofie humanitarnej w Syrii i zmierzyć się z cierpieniem narodu wenezuelskiego” – napisał na Twitterze Pompeo, który jest prezbiterianinem.

■ **Przed kanonizacją kard. Newmana.** Kościół w Anglii przygotowuje się do kanonizacji kard. Johna Henry'ego Newmana. W piątek 4 października rozpoczęła się specjalna nowenna. Jednym z najważniejszych aspektów życia nowego świętego jest długa i trudna droga do pełni wiary w Kościele katolickim – zauważył kard. Vincent Nichols, katolicki Prymas Anglii i Walii.

■ **Pożary w Brazylii.** Od stycznia do sierpnia 2019 r. na terenie Amazonii wybuchło około 100 tys. pożarów.

foto: EPA/Vatican Media Handout

NOWI KARDYNAŁOWIE

Podczas rozpoczętego 5 października konsystorza papież Franciszek wyniósł do godności kardynalskiej 13 arcybiskupów i biskupów. W gronie przyszłych purpuratów jest trzech wysokich urzędników kurialnych oraz siedmiu ordynariuszy diecezji z Afryki, Ameryki,

Azji i Europy, a także trzech hierarchowie powyżej 80. roku życia, mianowani kardynałami za szczególne zasługi dla Kościoła. Nominaci spotkali się z papieżem seniorem Benedyktem XVI. Kolegium Kardynalskie będzie teraz liczyć 228 członków, w tym 128 elektorów z prawem udziału w konklawe.

foto: PAP/EPA/Turkish President Office Handout

TURCJA NA WOJNIE

Prezydent Recep Tayyip Erdogan zapowiedział, że Turcja przeprowadzi w Syrii powietrzną i lądową operację wojсковą na wschód od rzeki Eufrat. Ankara oczekuje od Stanów Zjednoczonych, że przystaną na utworzenie zdemilitaryzowanej strefy sięgającej 30 km na wschód od Eufratu, w pobliżu granicy z Turcją. Turcy chcieliby przesiedlić tam część dwumilionowej rzeszy uchodźców syryjskich. Oznaczałoby to wysiedlenie z tego przygranicznego obszaru

Kurdów zrzeszonych w Ludowych Jednostkach Samoobrony, które są wspierane przez USA, a przez Turcję uznawane za organizację terrorystyczną.

SILNIEJSI W UNII

W czeskich Lanach odbyło się spotkanie głów Państw Grupy Wyszehradzkiej (V4). Prezydenci Polski, Czech, Słowacji i Węgier uzgodnili, że jedność Europy, spójność budżetowa i sprawiedliwa transformacja w polityce klimatycznej będą nową agendą polityczną Grupy Wyszehradzkiej w Unii Europejskiej.

foto: PAP/ceszek Szymański

SMUTNY JUBILEUSZ

Siedemdziesiąta rocznica powstania Chińskiej Republiki Ludowej była pokazem militarnej siły nie tylko na kolorowej paradzie. Mimo zakazu władz tysiące mieszkańców Hong Kongu wzięły udział 1 października w prodemokratycznych demonstracjach. Nasiliły się trwające w mieście od czerwca protesty. W kilku miejscach regionu doszło do brutalnych starć z policją, która używała gazu łzawiącego i pałek.

foto: PAP/EPA/Vnuk Prakash

SYNOD DLA AMAZONII

Do ożywiania daru Bożego, przyjmowania śmiałej roztropności Ducha Świętego zachęcił papież podczas Eucharystii sprawowanej w Bazylice św. Piotra w Wa-

tykanie, inaugurującej 6 października Zgromadzenie Specjalne Synodu Biskupów dla Amazonii. Ojcowie synodálni do 27 października będą zastanawiać się nad misją Kościoła w Amazonii, głoszeniem Ewangelii i promocją ekologii integralnej.

fol. PAP/EP/AGENCE FRANCE PRES

IRACKI KRYZYS

Ponad trzydzieści osób zabitych oraz tysięcy rannych – to bilans protestów, jakie przeczoły się w ostatnich dniach przez Bagdad, Kirkuk, Mosul i inne miasta irackie. Kraj dotknięty jest poważnym kryzysem gospodarczym i społecznym. – Brakuje wody pitnej, elektryczności, niezbędnych produktów potrzebnych do godnego życia, panują ciągle kradzieże, korupcja, skłócone partie polityczne. Biedne rodziny żądają poszanowania podstawowych praw: do pracy, nauki. Dlaczego Irak, który jest

fol. PAP/EP/AGENCE FRANCE PRES

tak bogaty, musi cierpieć biedę? – pyta biskup pomocniczy Bagdadu Shlemon Warduni i apeluje o pomoc oraz zatrzymanie przemocy.

PROTESTY NA MAJDANIE

Tysiące Ukraińców protestowały na kijowskim Majdanie przeciwko decyzji prezydenta Wołodymyra Zełenskigo w sprawie zorganizowania wyborów na terytoriach okupowanych przez rosyjskie wojska. Według demonstrantów, decyzja Zełenskigo jest kapitulacją wobec Rosji, która wspiera separatystów w Donbasie.

fol. PAP/EP/AGENCE FRANCE PRES

■ **Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Brazylii.** W liturgiczne wspomnienie św. Faustyny Kowalskiej w parafii prowadzonej przez polskich pallotynów w Rio de Janeiro ustanowiono Sanktuarium Miłosierdzia Bożego.

■ **Do USA bez wiz.** Biały Dom ogłosił 4 października nominację Polski do Programu Ruchu Bezwizowego. Jak podała ambasada USA w Polsce, Departament Bezpieczeństwa Wewnętrznego USA wymaga przeprowadzenia dodatkowych procedur administracyjnych ze strony rządu USA, aby sfinalizować przystąpienie Polski do programu ruchu bezwizowego, co potrwa kilka miesięcy.

■ **Żegnamy Karela Gotta.** Legendarny czeski piosenkarz, zwany „Słowikiem Pragi”, zmarł 1 października w wieku 80 lat, po długiej i ciężkiej chorobie. Przed domem artysty miłośnicy jego talentu ustawiali setki zniczy.

■ **Przyczyna migracji.** Migracje są wynikiem wielkich nierówności ekonomicznych, zawirowań klimatycznych i politycznych w świecie. „Dlatego jesteśmy przekonani, że tylko walka z tym nieporządkiem może przyczynić się do tego, aby każdy mógł żyć na ziemi swoich przodków” – ocenili biskupi Konferencji Episkopatu Regionu Afryki Północnej.

■ **Ekshumacja Franco.** Hiszpańscy biskupi skrytykowali rząd Pedra Sanchez za dążenie do ekshumacji gen. Francisco Franco i przeniesienia jego szczątków poza mauzoleum wojny domowej (1936-1939) w Dolinie Poległych. Ocenia się, że ten krok może rozzuchwalać socjalistyczny rząd Sanchez i zachęcić do kolejnych działań służących wykluczaniu katolicyzmu z przestrzeni publicznej w Hiszpanii.

■ **Surogatką w Indiach.** Lekarze w Indiach domagają się większej kontroli w klinikach zajmujących się surrogacją. Jest to reakcja na śmierć 42-letniej kobiety, która została poddana tej praktyce mimo wyraźnych przeciwwskazań medycznych.

■ **Kryzys na Haiti.** Haitańczycy wyszli na ulice, aby manifestować przeciw ogromnej biedzie i nieporadności władz. Doszło do poważnych starć z policją. Protestujący domagają się dymisji prezydenta kraju Jovenela Moisego.

■ **150. rocznica urodzin Mahatmy Gandhiego.** Papieska Rada ds. Dialogu Międzyreligijnego zorganizowała z racji jubileuszu spotkanie w Rzymie pod hasłem: „Znaczenie miłości braterskiej i niestosowania przemocy dla pokoju i powszechnej zgody”.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Apel do Europy

Można odnieść wrażenie, że w ostatnim czasie mnożą się profetyczne głosy i inicjatywy ostrzegające przed upadkiem naszego kontynentu na wielu płaszczyznach: duchowej, kulturowej, politycznej i nawet ekonomicznej. Wiele z tych głosów pochodzi z Polski, ale nie tylko. Jedną z inicjatyw jest Ruch Europa Christi zainicjowany przez ks. Ireneusza Skubisia, który obecnie odbywa cykl kongresów w różnych zakątkach środkowo-wschodniej Europy; ostatnio w Nitrze na Słowacji Ruch wzywa Europę do powrotu do Chrystusa, będącego źródłem wszelkiej nadziei.

W pozdrowieniach do uczestników kongresu abp Stanisław Gądecki napisał, że „dziś Europa – dawniej *Christianitas* – cierpiąca na duchową amnezję, w której jasno określone i sprawdzone przez wieki wartości, których źródłem jest Ewangelia Jezusa Chrystusa zamienia się na enigmatyczne »wartości europejskie«, burzy się kościoły, a w najlepszym wypadku zamienia się je w centra handlowe, próbuje się wyprzeć z przestrzeni publicznej religię, zastępując ją zideologizowanym pseudowyznaniem o charakterze totalitarnym, jakim jest tzw. neutralność światopoglądowa, potrzebuje świadków prawdy, czyli świadków historii, ich odważnego i donośnego głosu”.

Innym mocnym głosem 32 przewodniczących euro-

pejskich Konferencji Episkopatów było orędzie końcowe z zebrania plenarnego Rady Konferencji Episkopatów Europy (CCEE), które odbyło się w ubiegły weekend w Santiago de Compostela pod hasłem „Europa – czas przebudzenia? Znaki na-

dziei”. Zgromadzeniu współprzewodniczył abp Gądecki, przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski i wiceprzewodniczący CCEE. Biskupi w mocnych słowach zaapelowali: „Zbudź się, Europo! Odkryj na nowo swoje korzenie!”. Wskazali również sprzeczności, jakie targają państwami europejskimi: pragnienie Boga, a jednocześnie kruchość życia chrześcijańskiego; pragnienie życia opartego na Ewangelii, a jednocześnie słabość kościel-

na i ludzka; pragnienie świętości, a jednocześnie nikłe świadectwo życia; pragnienie powszechnych praw człowieka, a jednocześnie utrata szacunku

godności ludzkiej; pragnienie harmonii w społeczeństwie i ze stworzeniem, a zarazem utrata wszelkiego poczucia obiektywnej prawdy; pragnienie trwałego szczęścia, ale także utrata wspólnego poczucia przeznaczenia, do którego powołana jest ludzkość; pragnienie wewnętrznego pokoju i spójności wyrażone w duchowym poszukiwaniu, ale także negowanie tego poszukiwania w wielu debatach publicznych.

Przewodniczący episkopatów nie pozostawiają nas jednak bez nadziei na przyszłość, którą upatrują w nowych pokoleniach i w rodzinach: „Popatrz [Europo] na liczne rodziny, które jako jedyne są zdolne zrodzić przyszłość. Uznaj z wdzięcznością ich wiarę w Boga i ich przy-

kład. Niech kształtują ten nasz umiłowany kontynent”. Abp Gądecki w czasie nie-sporów w kościele św. Marcina w Santiago de Compostela stwierdził, że „wielu ludzi w Europie jest dziś jak owce pozbawione pasterza! Stosunkowo łatwo dać im chleb. Równie łatwo zapewnić im usługi, szczególnie, gdy czujemy, że nam odpłacono serdeczną wdzięcznością. Ale dawać Boga jest przywilejem tego, kto wie, że jest kochany przez Boga i kto kocha innych w Jezusie”.

Nawiązuje do tego również kard. Robert Sarah w swojej najnowszej książce „Wieczór się zbliża i dzień się już chyli”. Prefekt Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sa-

kramentów analizuje w niej kryzysy, jakie przeżywa Kościół na Zachodzie i próbuje dać na nie odpowiedź. To właśnie odróżnia te głosy od fatalistów głoszących jedynie koniec europejskiego porządku, jaki panował dotychczas. Perspektywa chrześcijańska nie zatrzymuje się na pesymistycznej konstatacji stanu, z którym nic się nie da zrobić. Ona patrzy dalej i wskazuje drogi wyjścia.

Czy jednak te profetyczne głosy zostaną usłyszane, czy też trzeba będzie doświadczyć rzeczywistego upadku naszego kontynentu? To już zależy od nas wszystkich.

Protest sześciuset tysięcy

Fot. PAP/Epa/Yvan Valat

Około 600 tys. osób wzięło udział 6 października w manifestacji przeciwko udostępnianiu tzw. macierzyństwa zastępczego i technik wspomaganego rozrodo parom homoseksualnym. Protestowały osoby o różnych przekonaniach, obok katolików także wyznawcy innych religii i przedstawiciele świata polityki.

Rząd Emmanuela Macrona zapowiada wprowadzenie ustawy ustanawiającej dla dziecka urodzonego w parze lesbijskiej dwie równorzędne matki. – Jesteśmy świadkami zamachu stanu, który ma na celu zaprzeczenie fundamentalnym odniesieniom

naszego człowieczeństwa. Mam nadzieję, że rząd usłyszeli wołanie ludzi przypominających o swoich korzeniach – powiedział bp Dominique Rey, ordynariusz diecezji Fréjus-Toulon.

Rzecznik ruchu obrony dzieci Marchons Enfants Franck Meyer zachęcił, by 20 listopada przesłać na ręce deputowanych kopię artykułu 3 i 7 Międzynarodowej Konwencji Praw Dziecka. Wiceprzewodnicząca ruchu Manif pour Tous Ludovine de La Rochère zapowiedziała, przy braku reakcji rządu, kolejne manifestacje 1 grudnia, 19 stycznia, 8 marca, 17 maja i 14 czerwca.

Dariusz Kowalczyk SJ

Płynny ateizm

Płynny ateizm nowych barbarzyńców jest także w Kościele” – stwierdza prefekt Kongregacji Kultu Bożego w wywiadzie dla „National Catholic Register”. Kardynał Robert Sarah komentuje zjawiska i wydarzenia we współczesnym Kościele i świecie przede wszystkim w perspektywie wiary. Chce patrzeć głębiej, niż to czynią socjologiczno-polityczne analizy. Tak więc istoty obecnego kryzysu w Kościele, szczególnie na Zachodzie, upatruje nie w takich czy innych skandalach, o których chętnie piszą media, ale w zaniku wiary w realną obecność Pana Jezusa w Eucharystii.

Kogo kard. Sarah nazywa nowymi barbarzyńcami? To ci, którzy odrzucają własną ludzką naturę, bo wstydzą się być ograniczonymi stworzeniami, którzy uważają się za demiurgów bez ojców i bez dziedzictwa. Człowiek prawdziwie cywilizowany postępuje inaczej. Szanuje i docenia swoje dziedzictwo, to wszystko, z czego wyrasta. Tymczasem dziś propagowana jest ideologia, że aby być naprawdę wolnym, trzeba zanegować ludzką naturę i stworzyć się na nowo. Są to jednak mrzonki i kłamstwa, które znamy już z opisu kuszenia w raju. Mamy tu w gruncie rzeczy spór rzeczywistości z nierzeczywistością, czyli diabelskie kuszenie, by zdezonizować Boga i odrzucić Jego dzieło stworzenia. Tyle że próba uniezależnienia się od Boga nie prowadzi do samostanowienia, ale do oddania się w niewolę duchowym siłom zła.

Dzisiaj ateizm nie walczy wprost z wiarą, ale ją podstępnie rozwadnia. Z tego powodu ten płynny ateizm wydaje się bardziej niebezpieczny niż walka z wiarą w Boga, z jaką mieliśmy do czynienia w systemach totalitarnych XX w. Płynny ateizm – podkreśla

Sarah – „wciska się wszędzie, nawet w nauczanie kapłanów. Polega on na przyjmowaniu, obok wiary, sposobów myślenia i życia całkowicie pogańskich i światowych”. Wiara staje się płynna i niespójna, ale nas – niestety – satysfakcjonuje ten nienaturalny stan rzeczy. A zatem pierwsza reforma, jak byłaby do zrobienia, to „reforma w naszych sercach”. Kardynał uważa, że znajdujemy się w przełomowym momencie historii Kościoła, który potrzebuje głębokiej, radykalnej reformy, „poczynając od reformy sposobu bycia i życia kapłanów”.

Kard. Sarah ubolewa nad tym, co nazywa „kakofonią biskupów i księży”. Wielu chce narzucić swoją prywatną opinię jako prawdę. Ale jedności Kościoła nie da się zbudować na podążaniu za opiniami, które są w danym okresie modne. Bo jest jedna prawda: Chrystus i jego nauczanie. Jedność zbudowana na Chrystusie zakłada jedność magisterium Kościoła w czasie i przestrzeni. Zdaniem Sarah, Kościół podtrzymują przede wszystkim ukryci święci: nieznani kapłani i osoby zakonne, które wiernie przeżywają swoje powołanie, a także chrześcijańskie rodziny, które żyją na co dzień Ewangelią. Świat nimi pogardza. „Chrześcijańscy rodzice – stwierdza kardynał

– to ukryci bohaterowie naszych czasów, męczennicy naszego wieku”.

Dzisiaj potrzeba z powrotem postawić Boga w centrum – podkreśla Sarah. To idea droga papieżowi emerytowi, który mówił o tym m.in. w wywiadzie-rzecz „Światłość świata”. Owo stawianie Boga w centrum zaczyna się od właściwie przeżywanej liturgii. „Jeśli w liturgii nie stawiamy Boga w centrum – stwierdza kardynał – tym samym nie stawiamy go w centrum Kościoła”. Tu też afrykański hierarcha jest w pełnej synchronii z Josephem Ratzingerem. Wspólnotowy wymiar liturgii nie oznacza, że człowiek może ją tworzyć wedle swego widzimisię i ku własnemu zadowoleniu.

**Wspólnotowy
wymiar
liturgii nie
oznacza,
że człowiek
może ją
tworzyć
wedle swego
widzimisię.**

W wywiadzie dla „National Catholic Register” kard. Sarah odnosi się także do Synodu na temat Amazonii. Wyraża obawę, że niektórzy będą chcieli wykorzystać to wydarzenie dla przepchnięcia własnych projektów. Tymczasem takie kwestie, jak święcenie żonatych mężczyzn, czy też tworzenie nowych posług kościelnych dla kobiet, dotyczą Kościoła powszechnego i nie mogą być dyskutowane i decydowane na partykularnych, lokalnych synodach.

Warto słuchać kard. Sarah. Warto go czytać. Właśnie ukazało się tłumaczenie na polski jego najnowszej książki „Ma się ku wieczorowi i dzień się już nacylił” [omówienie w poprzednim numerze „Idziemy” – przyp. red.]. Abp Stanisław Gądecki powiedział o niej, że „pomoże wielu ludziom w odpowiedzi na pytania, które sobie stawiają”.

dkowalczyk@jezuici.pl
Autor jest profesorem
Wydziału Teologicznego
Papieskiego Uniwersytetu
Gregorianum w Rzymie

Francuski knebel

We francuskim parlamencie trwają prace na projekcie prawa, które radykalnie – kara dwóch lat więzienia i 30 tys. euro grzywny – ograniczy wolność wypowiedzi na temat środowisk LGBT. Formalnie parlamentarzystom z ugrupowania prezydenta Emmanuela Macrona chodzi o zakaz prowadzenia terapii mających na celu zmianę orientacji seksualnej czy tożsamości płciowej. W praktyce zakazem ma być objęte również skłanianie homoseksualistów do powstrzymywania się od pożycia płciowego, do czego nawołuje Kościół. – Kiedy ktoś sugeruje osobom homoseksualnym życie w czystości, to mówi im tym samym, że ich czyny nie są dobre. A to jest już przemoc psychologiczna – uzasadnia pomysłodawczyni projektu Laurence Vanceunebrock-Mialon z prezydenckiej partii Naprzód, Republika.

Na celowniku władz znalazła się działająca w Paryżu katolicka wspólnota Odwaga, do której należą żyjący homoseksualiści, chcący żyć zgodnie z nauczaniem Kościoła.

Kościół w Emiratach

Władze Zjednoczonych Emiratów Arabskich oficjalnie uznały 17 chrześcijańskich kościołów i świątynię hinduistyczną. Nowe zasady gwarantują równą godność wszystkim wyznawcom. Dla lokalnej społeczności chrześcijan i hinduistów jest to kolejny znak tolerancji i dialogu. – W kraju, w którym większość ludności jest obcego pochodzenia, chętnie promujemy jedność i integrację wszystkich, którzy przyczynili się do jego rozwoju – uzasadnił Al Khaili, przewodniczący departamentu rozwoju ZEA.

Zdaniem niektórych komentatorów, wpływ na tę decyzję władz miała niedawna wizyta papieża Franciszka w Emiratach.

for. xtz

Przyjaciel z obrazka

ks. Henryk Zieliński

Dla jednych to mąż stanu, dla innych księżę Kościoła, jeszcze inni mówią o nim „Ojciec”. Dla mnie to po prostu Mój Prymas. Kościół niebawem potwierdzi to, co dla mnie jest oczywiste od zawsze: jego świętość.

Zaprzyjaźniłem się z nim – jakkolwiek by to brzmiało – gdy miałem niespełna pięć lat. Było to w kościele w Leoncinie. Przyjazd Prymasa był wówczas wydarzeniem niemalże tak wielkim, jak dzisiaj spotkanie z papieżem. Wielu mieszkańców puszczańskich wiosek, które w dniach powstania warszawskiego wchodziły w skład niepodległej Rzeczypospolitej Kampinoskiej, znało ówczesnego kapelana szpitala powstańczego w Laskach, którym był ks. Stefan Wyszyński, działający pod pseudonimem „Radwan III”. Szli więc zobaczyć swojego. Ale też spotkać herosa wiary, którego nie złamały internowania ani żadne komunistyczne represje, i usłyszeć słowo prawdy, którego byli głodni.

Ludzie wypełnili szczerze nie tylko świątynię, ale i plac przed kościołem. Prymas szedł powoli, dostojnie. Błogosławił, roz-

dawał przywiezione z Rzymu obrazki i nagle zatrzymał się z ostatnim emaliowanym medalikiem Matki Bożej Częstochowskiej. Zakłopotany zaczął się rozglądać, kogo nim obdarować. Wypatrzył mnie jako chyba najmniejszego szkraba stojącego między nogami rodziców. Wtedy po raz pierwszy spotkały się nasze spojrzenia. Prymas podszedł, przykucnął przede mną i osobiście wpiął mi w kłapę marynarki ten ostatni medalik – na oczach tysięcy ludzi, którzy chwyтали każde jego słowo i każdy gest. Czym to było dla pięciolatka, nie trzeba tłumaczyć. Czymś więcej – zachowując proporcje – niż późniejszy Krzyż Kawalerski od prezydenta Andrzeja Dudy dla redaktora naczelnego „Idziemy”.

MÓJ PRYMAS

Odtąd to był już na zawsze Mój Prymas. Mimo jego wielkości nie miałem nigdy wobec niego poczucia dystansu. Pierwszą książką Prymasa, która trafiła w moje ręce, był „List do moich kapłanów”. Dostałem ją od pewnego księdza, dla którego była „za trudna”. Przeczytałem wszystkie trzy tomy, też niewiele wówczas rozumiejąc. Ale była to przecież książka Mojego Prymasa. Dzisiaj wracam do niej już z innej pozycji.

Miałem to szczęście, że w ostatnich latach życia Prymasa mogłem być w jego pontyfikalnej asyście – grupie kilku alumnów, którzy posługują przy biskupie w czasie naj-

wiekszych uroczystości. Dzięki temu mogłem spotykać Mojego Prymasa częściej niż inni. Nigdy się nie spóźniał. Jadąc do parafii, potrafił się zatrzymać w samochodzie kilkaset metrów przed kościołem, żeby być dokładnie na czas. Nie wcześniej, żeby nie sprawiać kłopotu, i nie później, żeby nie kazać na siebie czekać. Do archikatedry warszawskiej przychodził czasem pieszo, nieraz długo przed rozpoczęciem liturgii. Wdawał się wówczas w rozmowy, pytał o naukę, o rodziców, żartował. Zastał mnie kiedyś przed lustrem, zaczesującego bujną wówczas czuprynę. Uśmiechnął i powiedział: „Też kiedyś tak dokładnie czesałem. Jak jeszcze było co”.

Innym razem, widząc mnie znów przed lustrem, szepnął: „Kiedyś też myślałem, że w katedrze wszyscy patrzą tylko na mnie. Teraz już tak nie myślę”. Miał bardzo subtelne poczucie humoru i wielki dystans do siebie. W seminarium opowiadał kiedyś z podziwem o możliwościach wokalnych kard. Karola Wojtyły – wówczas już Jana Pawła II. Na koniec z udawanym zakłopotaniem dodał: „A ja, choć jestem synem organisty, to, jak widać, syn się ojcu nie udał”.

PRYMAS TYSIĄCLECIA

Kiedy zmarł 28 maja 1981 r., dokładnie w Uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego, było dla mnie oczywiste, że jest to najlepszy dzień na odejście z tego świata takiego Pry-

masa. O którym podczas pogrzebu czytałem na transparentach, niosąc jego „hiszpański” pastorał, że „Takiego Ojca i Prymasa Bóg daje raz na tysiąc lat”.

Prymasem Tysiąclecia nazwaliśmy go głównie za jego wielkość. Ten tytuł publicznie uznał również Jan Paweł II, mówiąc wprost, że bez heroicznej postawy Prymasa nie byłoby Polaka na tronie Piotrowym w Rzymie. Po wyborze kard. Wojtyły na papieża, jakby w proroczym uniesieniu i zarazem ojcowiskim testamencie, Prymas powiedział mu, że jego zadaniem będzie wprowadzić Kościół powszechny w trzecie tysiąclecie chrześcijaństwa – jak Prymas Tysiąclecia wprowadził Kościół w Polsce w jego drugie tysiąclecie. Wielka Nowenna, peregrynacja kopii cudownego obrazu Matki Bożej Częstochowskiej i przypomnienie Polakom ich tysiącletniej historii od chrztu Polski to była właściwa i skuteczna odpowiedź na komunistyczne próby ateizowania społeczeństwa. Wcześniej odpowiedzią na próby demoralizacji Polaków przez alkoholizm, aborcję, rozwody i niszczenie więzi społecznych były Jasnogórskie Śluby Narodu, nawiązujące do ślubów króla Jana Kazimierza. Jak bardzo gryzło to komunistów, pokazuje zakłócanie obchodów milenijnych przez ówczesne władze, włącznie z próbą zamachu na Prymasa, wcześniejsze aresztowanie pielgrzymującego obrazu czy wreszcie represje – nierzadko śmiertelne – wobec księży stosujących się do wskazań Prymasa.

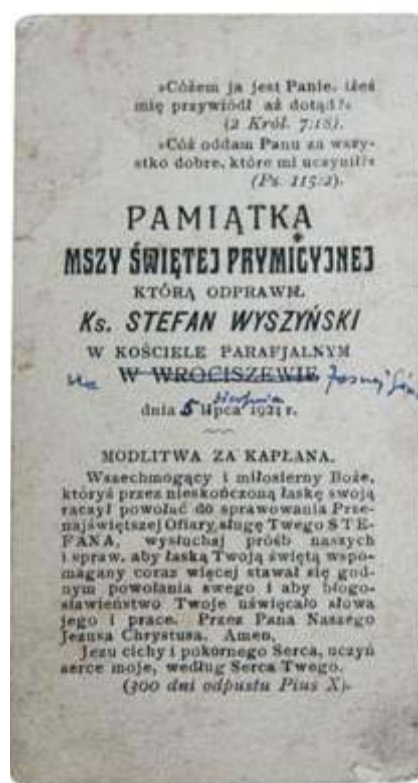
SOLI DEO – PER MARIAM

Bóg najwyraźniej od początku przygotowywał go jako narzędzie ocalenia wiary i Kościoła w Polsce w trudnych czasach. Urodzony jeszcze w zaborze carskim w nadbużańskiej Zuzeli, wcześniej stracił matkę. Pozostała mu tylko Ta z domowych i kościelnych obrazów. Kiedy z powodu wieku musiał czekać na święcenia kapłańskie kilka miesięcy dłużej niż jego seminarysty koledzy we Włocławku, zrządzeniem Bożej Opatrzności odbyły się one 3 sierpnia nie w prezbiterium, ale w kaplicy Matki Bożej we włocławskiej katedrze. Na obrazkach prymicyjnych jako czas i miejsce pierwszej Mszy wydrukowane zostało: „Wrocław, 11 lipca 1924 r.”. Potem wszystko zostało skreślone i zamiast tego widnieje ręczny dopisek: „Jasna Góra, 5 sierpnia”.

Jeszcze jako nowo mianowany biskup lubelski wybrał sobie zawołanie Soli Deo – „Tylko Bóg” lub „Jedynemu Bogu”. Ale po latach, już jako arcybiskup warszawski i gnieźnieński, Prymas Polski, zawsze dodawał: Per Mariam – „Przez Maryję”. Przelomowe zdają się jego przeżycia podczas in-

ternowania w Stoczku Warmińskim. Prymas jako wykształcony przed wojną specjalista z zakresu socjologii, ekonomii i doktor prawa jeszcze do tamtego momentu próbował dialogu z władzą. Odwoływał się do konstytucji i praw człowieka. Znał założenia marksizmu lepiej niż pilnujący go funkcjonariusze UB. Jednak w pewnym momencie zobaczył, że to wszystko na nic: ta władza lekceważy wszelkie argumenty i prawa. Był gotowy na męczeństwo. Jako znak odebrał to, że kiedy był wywożony z rezydencji na Miodowej w Warszawie, siostra zakonna w zamieszaniu podała mu w ostatniej chwili płaszcz zamordowanego w KL Dachau bp. Michała Kozala. Ten płaszcz miał ze sobą do końca uwięzienia.

Nie pierwszy raz doświadczał, że jego los jest wyłącznie w rękach Boga. Wcześniej przecież cudem uniknął losu ponad połowy włocławskich księży zamordowanych w Dachau. Cudem wyszedł cało z próby aresztowania

wania go przez Gestapo w Łaskach. Prosił więc Matkę Bożą, aby mógł się znaleźć Jej dłoniach matczynych – 8 grudnia 1953 r. zawierzył się całkowicie Maryi i pozostał wierny temu zawierzeniu do końca. Nie prosił więcej o wolność. Chciał jedynie użyć Kościołowi. To komuniści sami trzy lata później przyjechali po niego do Komańczy, błagając, aby natychmiast wracał z nimi do Warszawy.

Uwięzienie było dla Prymasa jak trudne, ale owocne trzyletnie rekolekcje. Wzmoc-

niło jego wiarę i autorytet, choć osłabiło zdrowie. Biskupi, którzy wskutek komunistycznych manipulacji jak jeden (z wyjątkiem bp. Baraniaka i ks. Zinka, administratora na Warmii) podpisali zgodę na internowanie Prymasa, nie śmieli teraz być wobec niego w opozycji – jak to wcześniej bywało. Władze komunistyczne też wiedziały, że prymasowskie Non possumus trzeba traktować poważnie. Nie da się go złamać więzieniem, zorganizowaną presją „Kościół postępowego i patriotycznego” ani przekupstwem. To szefowie ZPZR w trudnych momentach historii prosili o audiencję u Prymasa na Miodowej, a nie odwrotnie. Współcześni nadali mu tytuł „Niekoronowanego Króla Polski”.

NAJWAŻNIEJSZE

Pozycja Prymasa w Kościele i w narodzie oraz jego nieufność wobec komunistycznej władzy często powodowały niezadowolenie również wśród urzędników watykańskich. Uważali, że Prymas przeszkadza im w układaniu się z komunistami ponad głowami polskich biskupów. Oskarżano go także o konserwatyzm i skręt w stronę narodową. Miały w tym swój udział również środowiska „Więzi”, „Znaku” i „Tygodnika Powszechnego”. Na szczęście Prymas cieszył się niezmiennym zaufaniem kolejnych papieży. Ostatecznie jego rację potwierdził Jan Paweł II podczas ujawnionego niedawno zamkniętego spotkania z Radą Główną Episkopatu na Jasnej Górze w 1979 r.

Mój Prymas kochał Ojczyznę jak własne serce. Była ona drugą po Bogu jego miłością. Czuli się ją w jego postawie i w jego kazaniach, głoszonych sienkiewiczowską polszczyzną i zawsze pełnych ducha. Często powtarzał, że kapłan nie może widzieć wroga w żadnym człowieku. Jego jedynym wrogiem był szatan. Swoje kazania, odkąd pamiętam, zaczynał od zawołania: „Umilowane Dzieci Boże”. Dla niego bowiem każdy człowiek był nade wszystko Dzieckiem Bożym, i stąd jego niezbywalna godność, którą Prymas szanował.

Bardzo także szanował swoje i cudze kapłaństwo. Znam sporo przykładów księży – z ks. prof. Waldemarem Chrostowskim na czele – którzy osobistej interwencji Prymasa zawdzięczają to, kim są dzisiaj. A i sam przyznam, że ilekroć popadam w kłopoty, z których po ludzku nie widać wyjścia, to idę do Mojego Prymasa, do jego grobu w warszawskiej archikatedrze. Powiem mu, co mnie dręczy, popatrzę w jego mądre oczy (świeć nie sportretowane) – i ani razu nie było tak, żeby nie pomógł. Po beatyfikacji pewnie będzie przed nim ciałniej. Ale rzesze ludzi – nigdy nie mówił „tłumy” – i ich sprawy nigdy przecież nie były mu obce.

Po co nam papież?

fol. PAP/EPA/Vatican Media Handout

Jacek Salij OP

Biskup Rzymu jest takim samym człowiekiem jak każdy. Jak zatem rozumieć prymat i nieomylność papieża?

Zacznijmy od przypomnienia, że Piotr jest pierwszym z Apostołów, którego Chrystus Pan wybrał na świadka swojego zmartwychwstania. Kiedy uczniowie idący do Emaus wracają do Jerozolimy, dowiadują się od Apostołów: „Pan rzeczywiście zmartwychwstał i ukazał się Szymonowi” (Łk 24,34). Dopiero potem Jezus spotyka się z pozostałymi Apostołami (por. Łk 24,33-36).

Również Apostoł Paweł, sporządzając listę spotkań Zmartwychwstałego ze swoimi przyjaciółmi, na pierwszym miejscu wymienia właśnie Piotra: „trzeciego dnia zmartwychwstał i ukazał się Kefasowi, a potem Dwunastu” (1Kor 15,4n). Tego, że Piotr jest pierwszym spośród Apostołów świadkiem zmartwychwstania Chrystusa, nie da się przecenić.

OSTOJA WIARY

Piotr był ponadto pierwszym z Apostołów, który uwierzył w boskość Jezusa i tę swoją wiarę wyznał w obecności i w imieniu pozostałych uczniów (Mt 16,15n). Piotr jest pierwszym z grona Apostołów świadkiem tych najbardziej fundamentalnych prawd wiary chrześcijańskiej: że Jezus Chrystus jest Jednorodzonym Synem Bożym i że po swojej śmierci na krzyżu prawdziwie zmartwychwstał.

Ale przeczytajmy, co na wyznanie Piotra odpowiedział Chrystus Pan: „Ty jesteś Piotr, i na tej Skale zbuduję mój Kościół, a bramy piekielne go nie przemogą. I tobie dam klucze królestwa niebieskiego: cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie związane w niebie, a co rozwiążesz na ziemi, będzie rozwiązane w niebie” (Mt 16,18n).

Tym bardziej warto odnotować, że Pan Jezus niemal na chwilę przed zdradą Piotra ponawia swoją wolę, aby właśnie on był pierwszym z Apostołów. „Szymonie, Szymonie – zwrócił się do niego podczas Ostatniej Wieczerzy – oto szatan domagał się, żeby was przesiać jak pszenicę, ale Ja prosiłem za tobą, żeby nie ustała twoja wiara. Ty, kiedy się nawrócisz, utwierdź braci twoich” (Łk 22,31n). To właśnie z tej wypowiedzi Pana Jezusa pochodzi katolicka nauka, że jednym z podstawowych zadań Piotra i jego następców w Kościele jest „utwierdzenie braci w wierze”.

W Ewangelii św. Jana znajduje się jeszcze inny tekst mówiący o tym, jak bardzo Panu Jezusowi zależało, żeby zostawić Kościołowi instytucję prymatu. Było to już po zmartwychwstaniu. Pan Jezus, jakby nawiązując do potrójnego zaparcia się, pyta Piotra trzy razy: „Szymonie, synu Jana, czy ty mnie miłujesz?”, i za każdym razem, uzyskawszy od niego pozytywną odpowiedź, powtarza: „Paś baranki moje, paś owce moje” (por. J 21,15-17). Wydarzenie to jest dla katolickiej refleksji nad prymatem ważnym punktem odniesienia, ilekroć chcemy przypomnieć, że

prymat w Kościele powinien być wypełniany w miłości do Chrystusa.

BISKUP RZYMU?

Czy Apostoł Piotr był biskupem Rzymu? Wprost pisze o tym on sam w swoim pierwszym liście: „Pozdrawia was ta, która jest w Babilonie razem z wami wybrana” (1P 5,13). Że pierwsi chrześcijanie Rzym lubili określać symboliczną nazwą Babilonu, świadczy Apokalipsa, zwłaszcza jej rozdział osiemnasty.

Tego, że Apostoł Piotr był biskupem Rzymu i że tam umarł śmiercią męczeńską, nigdy nie podważa się w Kościele prawosławnym. Wątpliwości na ten temat formułowane są jednak przez niektórych protestantów. Najczęściej jest to następujący zarzut: Dlaczego Apostoł Paweł, kiedy pisze List do Rzymian, w ogóle nie wspomina o Piotrze? Przecież gdyby Piotr był wówczas w Rzymie, milczenie to byłoby co najmniej dziwne.

Jednak zauważmy: Apostoł Paweł napisał dziewięć listów skierowanych do Kościoła w takim lub innym mieście – i w żadnym z nich nie pozdrawia pasterzy tego Kościoła. Owszem, przekazuje pozdrowienia różnym swoim prywatnym znajomym, ale o pasterzach danego Kościoła zupełnie milczy. Dlaczego? Jak to milczenie wytłumaczyć?

Otóż jest zupełnie nieprawdopodobne, żeby on – który tak bardzo troszczył się o jedność Kościoła – listy swoje przysyłał komu innemu niż właśnie pasterzom danej miejscowości. Natomiast jest bardzo prawdopodobne, że w pasterzu widział on mistyczne uosobienie danej wspólnoty kościelnej, i to go powstrzymywało od oddzielnego mówienia o danej wspólnoty i o jej pasterzu. Rzecz jasna, jest to wyjaśnienie tylko hipotetyczne.

Bo owo milczenie Listu do Rzymian o Apostole Piotrze wyjaśnia się również w ten sposób, że w momencie pisania tego listu – a datowany jest on na lata 58-60 – Apostoł Piotr tam jeszcze nie dotarł albo dotarł tam dopiero niedawno, tak że nie był to jeszcze fakt powszechnie znany w Kościele. Jak wiadomo, męczeństwo obu Apostołów datowane jest na rok 66, może 67 – zatem byłoby jeszcze sporo czasu na przybycie do Rzymu Apostoła Piotra i jego tam działalność.

CIĄGŁOŚĆ PRYMATU

Zanim przedstawię najbardziej znane świadectwa prymatu biskupa Rzymu w Kościele starożytnym, najpierw przypomnijmy teologiczne rozróżnienie prymatu (*primatus*) i papiestwa (*papatus*). Innymi słowy, czym innym jest prymat, czym innym sposób jego sprawowania. Prymat następcy Piotra jest dogmatem wiary katolickiej, ale sposób jego

sprawowania podlegał w ciągu wieków i nadal będzie podlegać różnym ewolucjom.

Krótko mówiąc, nie wyobrażajmy sobie, że już pierwsi biskupi Rzymu mieli kolegium kardynalskie albo kurię papieską i cały system urzędów kościelnych. I nie dziwny się ani temu, że w pewnym momencie papież zaczął nosić tiarę, ani temu, że w innym momencie z niej zrezygnowali.

Zacznijmy od napisanego w roku ok. 95 listu Klemensa, biskupa rzymskiego, do Koryntian. W czasach, kiedy nie było jeszcze telefonów ani samolotów, Korynt był bardzo daleko od Rzymu, a w każdym razie Efez, gdzie żył jeszcze wtedy Apostoł Jan, był znacznie bliżej. Jednak w sytuacji, kiedy wśród chrześcijan Koryntu pojawiły się jakieś napięcia, właśnie z dalekiego Rzymu interweniuje biskup rzymski Klemens.

Drugie, jakie się zachowało, świadectwo prymatu rzymskiego, jest o kilkanaście lat późniejsze. Pochodzi ono z roku ok. 108, a jego autorem jest biskup Antiochii, Ignacy, wtedy stary już człowiek – właśnie skazany na śmierć i wieziony do Rzymu na wykonanie wyroku, pisze listy do wiernych w różnych miastach cesarstwa. Jego list do Kościoła rzymskiego jest napisany w tonie wyjątkowo uroczystym, a w jego wstępie znajduje się jedna z formuł teologicznych, do której po dziś dzień chętnie sięgamy: „Kościołowi, (...) który pierwsze zajmuje miejsce w związku miłości; który posiada prawo Chrystusa i nosi imię Ojcowskie”.

Zobaczmy jeszcze niezwykle świadectwo św. Ireneusza z roku ok. 180. Wobec zagrożenia rozłamami daje bardzo prostą radę: Szukaj Kościołów, które zostały założone przez Apostołów i potrafią udowodnić, że zachowały sukcesję apostołską. Rzecz ciekawa, Ireneusz wymienia wyłącznie sukcesję Kościoła rzymskiego: „Z tym bowiem Kościołem, dla jego naczelnego zwierzchnictwa, musi się zgadzać każdy Kościół, to znaczy wszyscy zewsząd wierni, bo w nim, przez tych, co są zewsząd, zachowała się tradycja Apostołów”.

SPRAWA NIEOMYLNOSCI

Ostatnia myśl, którą chciałbym się podzielić w związku z prymatem papieża, będzie dotyczyła jego nieomylności. Nasza mentalność gorszy się na samą myśl, że jakiś człowiek mógłby być nieomylny. Ale spróbujmy sobie uświadomić, że każdy z nas jest w różnorodny sposób do jakiejś nieomylności wręcz zobowiązany. Kiedy np. idziemy do lasu na grzyby, mamy absolutny obowiązek odróżniania grzybów jadalnych od trujących. Po-

dobnie pielęgniarka musi nieomylnie wiedzieć, że płyn, który ma w strzykawce, to glukoza, a gdyby jej się zdarzyło wstrzyknąć choremu zamiast glukozy chloroform, nie może się usprawiedliwiać, że błędzenie jest rzeczą ludzką.

Owszem, w poszukiwaniach naukowych błędzenie jest szalenie ważnym elementem naszego poszukiwania prawdy. Często badacz, który stawia błędne hipotezy, istotnie przyczynia się do rozwoju nauki. Bo w trakcie obalania jego błędnej hipotezy wiele rzeczy się wyjaśni i nastąpi zbliżenie do prawdy. Myślę, że mentalność współczesna za słabo widzi różnicę między – jakby to Gabriel Marcel powiedział – prawdą typu „mieć” i typu „być”, między prawdą rzeczową a prawdą osobową. Błędzenie w odniesieniu do prawdy rzeczowej to rzecz normalna, a niekiedy może nawet błogosławiona. Inaczej jest w odniesieniu do prawdy osobowej – tej prawdy, od której zależy czyjeś „być” albo „nie być”. Tutaj jesteśmy absolutnie zobowiązani do nieomylności.

Wiara – jeżeli traktujemy ją zgodnie z jej naturą, a mówiąc inaczej, jeżeli nie bawimy się wiarą – dotyczy prawdy, która prowadzi do życia wiecznego. Jest to rzecz najwyższej doniosłości, żeby wierzyć zgodnie z tym, jak nauczał Pan nasz, Jezus Chrystus. Krótko mówiąc, w wierze wszyscy, każdy z nas, jesteśmy zobowiązani do nieomylności. Jeżeli nauczamy nasze dzieci wiary, nie wolno bełtać im w główkach i uczyć je stosownie

do tego, jak nam się wydaje. Zarówno w tym, w co wierzymy, jak i w tym, czego na temat wiary nauczamy, jesteśmy zobowiązani, każdy z nas, do nieomylności. Owszem, nawet na ambonie nieraz zdarza się usłyszeć herezję. Ale to nie jest w porządku, żeby ksiądz nauczał niezgodnie z wiarą.

W tym właśnie miejscu możemy zobaczyć, jak wielkim darem jest dla Kościoła, dla nas wszystkich, charyzmat nieomylności biskupa Rzymu jako nauczyciela wiary całego Kościoła. Biskup Rzymu, następca Piotra, jest takim samym człowiekiem jak każdy, człowiekiem grzesznym i omylnym. Kiedy jednak głosi wiarę jako nauczyciel Kościoła powszechnego (innymi słowy, kiedy naucza *ex cathedra* – że przypomnę sformułowanie dogmatyczne Soboru Watykańskiego I z 1870 r.), „posiada tę nieomylnność, jaką Boski Zbawiciel chciał wyposażyć swój Kościół w określaniu wiary i moralności”.

Jednak nigdy nie traćmy z horyzontu tego, że nieomylności papieża jest darem udzielonym nam wszystkim. To jakby latarnia morska, na którą trzeba się kierować, jeżeli nie chcemy zbłądzić w wierze.

Prymat w Kościele powinien być wypełniany w miłości do Chrystusa.

W SKRÓCIE

■ **Idziemy!** Tegoroczny Dzień Papieski w Kościele w Polsce i w środowiskach polonijnych na całym świecie przeżywamy 13 października pod hasłem „Wstańcie, chodźmy!”. Towarzyszy jej zbiórka na rzecz stypendystów Fundacji Dzieła Nowego Tysiąclecia.

■ **Do młodych.** O tym, co znaczy być dziś wierzącym człowiekiem, oraz co to znaczy spotkać Jezusa Chrystusa, pisze w Liście do Młodych abp Grzegorz Ryś, który ustanowił też Nagrodę Papieża Franciszka dla młodych zaangażowanych w dzieła charytatywne, ekumenizm i ewangelizację.

■ **Braterstwo ponad wyznaniem.** Jubileuszowy XX Dzień Islamu w Kościele Katolickim odbędzie się 26 stycznia 2020 r. pod hasłem „Katolicy i muzułmanie w służbie powszechnego braterstwa”.

■ **Życie po raku.** Rak to nie wyrok – przekonywało 8 tys. kobiet po chorobie nowotworowej piersi zgromadzonych na Jasnej Górze. Dziękowały za drugą szansę i apelowały o zdrowy styl życia, badania i zaufanie Bogu w każdej sytuacji. O jedności z uczestniczkami 22. pielgrzymki zapewnił papież Franciszek w specjalnym telegramie. Przyjechały delegacje amazońki z Czech i z Niemiec.

■ **Biskup emeryt.** Papież Franciszek przyjął rezygnację bp. Adama Odzimka z pełnienia posługi biskupa pomocniczego diecezji radomskiej w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego.

■ **„Z dumą o przeszłości, z odwagą o przyszłości”** – to tytuł wystawy Muzeum Historii Polski prezentującej zbroję husarską z przełomu XVII/XVIII w., która można oglądać w Muzeum Mazowieckim w Płocku, ul. Tumską 8. Zakup zbroi dla MHP sfinansowała Fundacja Orlen.

■ **Familia w Kamieniołomie.** Kolejne spotkanie otwarte Mężczyzn św. Józefa w Krakowie odbędzie się 16 października w Kamieniołomie, Kraków-Podgórze, ul. Zamoyskiego 2, po Mszy Świętej o godz. 18. Gość ks. Dariusz Oko – teolog, filozof i nauczyciel akademicki – podejmie temat „Bitwa o rodzinę”. Wideo relacja: Mężczyźni.net.

fol. Monika Odrobńska

„My, młodzi mieszkańcy Polski, w 75. rocznicę Powstania Warszawskiego uroczystie deklarujemy dożgonny szacunek i wdzięczność wszystkim Bohaterom, którzy walczyli o wolność naszej Ojczyzny, a także w inny sposób przyczynili się do odzyskania niepodległości Polski” – tak brzmi fragment Deklaracji Młodego Pokolenia. Jest to odpowiedź Rady Dzieci i Młodzieży RP przy MEN i innych organizacji młodzieżowych na apel powstańców warszawskich: „pragniemy powierzyć wam, Młodzi Przyjaciele, pielęgnowanie tych wartości [wolność, miłość do Ojczyzny, wierność,

męstwo, honor, prawość, przyjaźń, tolerancja, pomoc słabszym, sumiennosc – przyp. red.] – po to, by następne pokolenia pamiętały o nich, czerpiąc z nich siłę i inspirację”. MEN i Muzeum Powstania Warszawskiego w rozsyłanych do szkół pismach proponują dyrektorom placówek propagować wśród uczniów powstańczych wartości, które „uczą, jak godnie żyć, jak być dobrym człowiekiem i obywatelem. Dlatego jednym z zadań młodego pokolenia powinna być ich obrona i kultywowanie” – piszą Dariusz Piontkowski i Jan Oldakowski.

KROMKA DLA SĄSIADA

W przedostatni weekend września w wybranych 700 sklepach sieci Biedronka odbyła się zbiórka żywności w ramach akcji „Kromka chleba dla sąsiada”. Wolontariusze Caritas zebrali ponad blisko 90 tys. kg żywności, która została przekazana w postaci paczek dla 8 tys. najbardziej potrzebujących seniorów. Kampanii towarzyszyło wiele dodatkowych inicjatyw, m.in. wspólne wypiekanie chleba, aby dzielić się nim w parafiach i na rynkach miast. Dni Kromki Chleba były też okazją do okazania wdzięczności piekarzom wspierającym działalność diecezjalnych Caritas, Parafialnym Zespołom Caritas i darczyńcom – wszystkim,

fol. Caritas Polska

którzy znając wartość chleba, potrafią dostrzec osoby, którym go chleba brakuje na co dzień. Tygodnik „Idziemy” sprawował nad przedsięwzięciem patronat medialny.

CAŁY REMBRANDT

Zamek Królewski w Warszawie wystawą „36xRembrandt” włącza się w międzynarodowe obchody Roku Rembrandta: 36 oryginalnych dzieł holenderskiego mistrza – obrazy, rysunki i grafiki – można oglądać do 3 listopada. Zamek świętuje również 25. rocznicę otrzymania Rembrandtowskiego daru prof. Karoliny Lanckorońskiej, dzięki której „Dziewczyna w ramach obrazu” (na zdjęciu) i „Uczony” znalazły się w jego zbiorach.

fol. PAP/Paweł Supernak

W ATMOSFERZE SOLIDARNOŚCI

– Pokazujemy, że to co mówił i czynił, pozostaje aktualne. Chcemy przypomnieć atmosferę solidarnościowych lat, z nadzieją, że to, co dobre i Boże, nigdy nie ulega zapomnieniu i przekreśleniu – tak ks. prof. Jan Sochoń zachęca do udziału w koncertach „Dobrem zwyciężać”. W 35. rocznicę śmierci bł. Jerzego Popiełuszki odbędą się one: 12 października o godz. 18.30 w bazylice kolegiackiej w Grudziądzu; 14 października o godz. 17 w kościele św. Bartłomieja Apostoła w Działoszynie; 17 października o godz. 19 w kościele Świętych Polskich Braci Męczenników w Bydgoszczy; 18 października o godz. 19 w kościele Dzieciątka Jezus w Warszawie; 20 października o godz. 19 w kościele garni-

zonowym w Radomiu; 27 października, po Mszy o godz. 12, w kościele Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Suchowoli. Scenariusz: ks. prof. Jan Sochoń i Jerzy Zelnik, producent: Robert Grudziń.

fol. BP KEP

PRZYKŁAD Z GÓRY

„Lepiej zjechać 20 minut później, niż odejść z tego świata 20 lat wcześniej” – podkreślał ks. Paweł Ryteł-Andrianik podczas inauguracji trzeciej edycji akcji „Świeć przykładem”. Tym razem będzie ona przebiegała pod hasłem „Noś odblaski”. W Sekretariacie Konferencji Episkopatu Polski w obecności przedstawicieli Policji, Polskiej Rady Ekumenicznej i Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży zachęcano do noszenia odblasków przez wszystkich pieszych. Rzecznik

KEP podkreślił, że jest to troska zarówno o nich samych, jak i o kierowców. – Namiętnie, aby nosić odblaski nie tylko na terenie niezabudowanym, ale również zabudowanym – mówił mł. insp. Mariusz Ciarka, rzecznik prasowy Komendanta Głównego Policji. Karolina Błażejczyk z KSMŻy dodała, że młodzi poprzez swoich dziadków mają możliwość dotarcia do osób starszych. Jako osoba biegająca zaapelowała o korzystanie z odblasków przez biegaczy.

ZDOBYCZE W ZAJEZDNI

Do Muzeum Techniki i Komunikacji Zajezdni Sztuki w Szczecinie trafiła reszta zakupionej przez miasto kolekcji Stoewera. Wśród nich są rowery, maszyny do szycia i do pisania, a także szyldy reklamowe i części samochodowe. Wszystko pochodzi z liczącej 1022 sztuki kolekcji Manfreda Bauera z Hesji. Szczecin wykupił niemieckie prywatne muzeum za ponad 3 mln zł.

fol. PAP/Marcin Bielecki

W SKRÓCIE

■ **Uroczystości na tamie we Włocławku**, upamiętniające 35. rocznicę śmierci bł. Jerzego Popiełuszki odbędą się 19 października: o godz. 17 – spotkanie modlitewne pod Krzyżem-pomnikiem na tamie, składanie wiązanek i procesja z relikwiami do Sanktuarium Męczeństwa bł. Księdza Jerzego Popiełuszki, o godz. 18 Msza polowa na placu przy Sanktuarium, ul. Płocka 167A. Po uroczystości będzie możliwość zwiedzenia multimedialnego muzeum poświęconego bł. Jerzemu Popiełuszkę.

■ **„Między mesjanizmem a pragmatyzmem”** – to hasło 13. ogólnopolskiej konferencji naukowo-dziennikarskiej łódzkiego oddziału Katolickiego Stowarzyszenia Dziennikarzy, która 19 października w godz. 10-14.30 odbędzie się w Wielkiej Auli Seminarium Duchownego w Łodzi. Patronat medialny: „Idziemy”.

■ **Dary dla rodaków**. Katolickie Stowarzyszenie Młodych zachęca do udziału w drugiej edycji akcji „Polak z sercem”, adresowanej do Polaków na Białorusi i Ukrainie. Między 11 a 25 listopada trwać będzie zbiórka żywności z długim terminem spożycia, środków chemicznych oraz artykułów szkolnych. Patronat medialny: „Idziemy”.

■ **Kto finansuje LGBT?** Dokument „Organizacje LGBT w Polsce: działalność, finansowanie, sieci powiązań”, przedstawiający na 186 stronach 40 organizacji LGBT, można pobrać pod adresem: http://mamaitata.org.pl/gfx-upload/Organizacje_LGBT_w_Polsce_01102019_do_druku.pdf.

■ **Nowy telefon zaufania**. Pod numerem 800 080 222 działa już całonocowa bezpłatna infolinia dla dzieci, młodzieży, rodziców i pedagogów. Obsługują ją specjaliści Fundacji Itaka, która wygrała konkurs ogłoszony przez MEN.

■ **MEN o e-papierosach**. Minister edukacji Dariusz Piontowski skierował do szkół, przygotowany wspólnie z Głównym Inspektorem Sanitarnym, materiał informacyjny dla uczniów, rodziców, dyrektorów i nauczycieli, w którym przestrzega przed zagrożeniami związanymi z elektronicznymi papierosami.

■ **Rzetelna reklama?** W Warszawie przedstawiciele branżowych stowarzyszeń reklamowych i mediowych zainicjowali współpracę w ramach kodeksu na rzecz czystej reklamy i informacji. Dokument ma być opublikowany na początku kwietnia przyszłego roku.

Jacek Karnowski

Klimatyczny odlot

„Pozostało nam tylko kilka miesięcy. Szwedzki profesor mówi, że możemy jeść zmarłych ludzi, ale to nie jest dostatecznie szybko. Sądzę więc, że kolejny wasz slogan kampanijny powinien brzmieć: musimy zacząć jeść dzieci. Nie mamy czasu. Jest za dużo CO₂” – krzyczała klimatyczna aktywistka podczas spotkania

z lewicową amerykańską polityk Aleksandrą Ocasio-Cortez. Działo się to podczas typowego dla życia politycznego w USA spotkania z wyborcami w nowojorskim ratuszu. „Wszyscy jesteście trucicielami. Jest zbyt dużo CO₂” – wołała podekscytowana, argumentując: „Nawet jeżeli zbombardujemy Rosję, nadal mamy zbyt wielu ludzi i zbyt wiele zanieczyszczeń, zatem musimy pozbyć się dzieci. Musimy jeść dzieci”. Nawet Ocasio-Cortez, nienależąca przecież do umiarkowanego skrzydła swojej partii, uznała, że to przesada, i lekko przerażona agresją, odpowiedziała, że „jest wiele różnych rozwiązań dla problemu zmian klimatycznych i można na to wyzwanie odpowiedzieć w sposób pozytywny”.

Tego typu doniesienia z Zachodu docierają do nas coraz częściej, i trudno sądzić, by to zjawisko szybko wygasło. Słychać nie tylko o napadach hysterii wśród młodych ludzi, ale także

o przypadkach depresji, a nawet o próbach samobójczych. Lewica dokłada starań, by wychować kolejne pokolenie młodzieży, nad którym przecież w wielu krajach ma właściwie pełną kontrolę, w duchu nowej klimatycznej „religii”. Służą temu zarówno

działania w poszczególnych krajach, jak i tak imponujące operacje medialno-propagandowe. Przykładem jest Greta Thunberg, szwedzka nastolatka, inicjatorka szkolnego strajku klimatycznego, wykreowana na światową gwiazdę, która na posiedzeniu ONZ łącała – z zapalem zaangażowanej zetempówki

– światowych przywódców. Co prawda później, podczas konferencji prasowej, nie potrafiła samodzielnie sklecić nawet dwóch sensownych zdań, ale media nie takie wpadki ukrywają, jeśli tylko sądzą, że służy to

aktualnej świętej sprawie.

Wspomniane ZMP jest tu ważne. Aktywiści stalinowskiego Związku Młodzieży Polskiej też udzielali publicznych reprymend nauczycielom i profesorom, też z ogromną pewnością siebie głosili, że ratują świat i zbudują szczęśliwą przyszłość – pod warunkiem, że zniszczą to, co zastali. Często naprawdę w to wierzyli, nie zaważając, że są po prostu manipulowani. Nie widzieli również – albo im to nie przeszkadzało – że sięją wokół siebie strach, że łamią kariery, skazują na nędzę, więzienie lub nawet śmierć. Pisał o tym w swoich wspomnieniach dość obszernie Jacek Kuroń, którego rozliczenie z tym etapem życia trudno jednak uznać za pełne; za dużo tam zastrzeżeń,

usprawiedliwień, nie do końca uczciwych porównań. No, ale Kuroń przynajmniej próbował, czuł, że powinien to wyjaśnić.

Ciekaw jestem, czy obecne pokolenie żarliwych aktywistów „klimatycznego ZMP” też kiedyś przeprosi za zło, które – nie mam wątpliwości – wyrządzi światu? Już zresztą wyrządza, otwarcie propagując rezygnację z dzieci, szczując młodsze pokolenia na starsze, proponując de facto zatrzymanie rozwoju gospodarki. Co ważne, czyni to formalnie w imię nauki, ale tak naprawdę to tylko fasada: by mówić o nauce, konieczna jest swoboda dyskusji, prawo do krytyki, ciągła weryfikacja tez, wreszcie sceptycyzm. Zamiast tego mamy klasyczną ideologię wymieszaną z elementami pseudoreligii, głoszoną bez jakiegokolwiek pokory. Jak zauważył znany prezenter radiowy Mark Levin, tzw. ekologodzy spędzili pół stulecia, przestrzegając świat przed nadciągającą klęską – teraz przed globalnym ociepleniem, ale jeszcze w latach 70. przed globalnym ochłodzeniem. Do tego stale przesuwają datę nadchodzącej katastrofy, niczym jakaś sprytna sekta przewidująca koniec świata. Nasze pokolenie pamięta także histerię wokół tzw. dziury ozonowej, która miała nas wszystkich wykończyć. Sprawa była głośna, aż nagle ucichła. Może dlatego, że nie dało się już tej tezy bronić?

Ale nie mamy wątpliwości: nie odpuszczą, jeśli nie będą musieli. Za klimatyczną histerią kryją się bowiem określone cele: chodzi o zniszczenie prawdziwego kapitalizmu, o faktyczną likwidację demokracji i znaczące ograniczenie wolności słowa. Histeria oparta o pseudonaukę ma być wehikułem rewolucji w XXI w. Tej samej rewolucji co zawsze.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Sporny temat

Polska Agencja Prasowa wycofała zgodę na wynajem sali Instytutowi Bronisława Komorowskiego, kiedy ten poinformował, że planowana konferencja będzie mieć temat: „Media publiczne 2015-2019: Studium upadku. Co dalej?”. Sprawę nagłośnił w mediach społecznościowych Krzysztof Luft, jeden z prelegentów na konferencji i kandydat na posła z Koalicji Obywatelskiej.

„Zmieniony w ostatnich dniach temat jest niezgodny z regulaminem Centrum Prasowego PAP, bo zawiera sformułowania naruszające dobra osobiste osób trzecich i koliduje z interesami PAP” – wyjaśnia zarząd firmy. Pierwotnie tytuł brzmiał: „Debata i prezentacja raportu”. „Pracownicy Centrum Prasowego PAP zostali wprowadzeni przez zleceniodawcę w błąd” – czytamy w oświadczeniu. Ostatecznie debata odbędzie się w restauracji w centrum Warszawy.

Pornografia wśród nieletnich

Pornografia internetowa wciąż pozostaje dostępna bez technicznych ograniczeń czy opłat. Aż 58 proc. dzieci i młodzieży trafia na treści pornograficzne przypadkowo, a co trzeciemu pokazuje je również. Ponad 11 proc. chłopców i 1,4 proc. dziewcząt w wieku 14-16 lat ogląda pornografię codziennie.

Dr hab. Piotr Rzymyski z Zakładu Medycyny Środowiskowej na Uniwersytecie Medycznym w Poznaniu przyznaje po przebadaniu studentów, że osoby, które miały wczesny kontakt z pornografią, np. w wieku 12 lat bądź wcześniej, częściej wskazywały na problemy związane z czerpaniem satysfakcji w związku. Stowarzyszenie Twoja Sprawa startuje z kampanią społeczną, by zachęcić do pogłębienia wiedzy, rozmów z dzieckiem i do korzystania ze specjalistycznego portalu oPornografii.pl.

fot. Rafael Film

FILM, KTÓRY LECZY Monika Odrobińska

Ten film nie tylko zmienił życie i prawo, ale też sam jest zwieńczeniem historii, którą opowiada.

– Nie ma dnia, żeby nie zgłaszały się do nas kobiety w nieplanowanej ciąży lub zmagające się z traumą po aborcji – mówi Małgorzata Iwanicka z CitizenGo, pracująca w poradni internetowej „Kobieta w pigułce” i współpracująca ze Stowarzyszeniem Dwóch Kresiek. – Tym, co je łączy, jest brak bliskich, wsparcia i przestrzeni wolności do podjęcia decyzji bez presji.

Praca z kobietami po aborcji trwa nawet kilka miesięcy, nim zdecydują się one skorzystać z terapii, a przede wszystkim sobie wybaczyć. Bywa jednak, że zajmuje im to i kilkadziesiąt lat. – Na forach internetowych kwitnie handel farmaceutykami, które w chorobie leczą, ale w ciąży mają działanie poronne – zauważa Małgorzata Iwanicka. – Kobiety, które decydują się je przyjąć, zostają z tym same. Próbuje potem na tym samym forum ostrzec inne co do skutków specyfiku i całej sytuacji wokół aborcji, przekonać, że jest inne wyjście, ale są wyśmiewane.

Emocje, z jakimi Małgorzata Iwanicka spotyka się na co dzień w pracy z kobietami, odnalazła w filmie „Nieplanowane” (*Unplanned*), który dzięki Domowi Medialnemu Rafael Film trafi na ekrany polskich kin 1 listopada. – Mówienie, że płód to nie człowiek, tylko zlepek komórek, to jak mówienie, że 90-latek to nie człowiek, tylko starzec. Ten film może zmienić takie myślenie – wyraża nadzieję. – Ponadto niesie on przesłanie, że zawsze jest nadzieja i wyjście z najtrudniejszej sytuacji. Zgłaszające się do nas dziewczyny mówią, że gdyby choć jedna osoba uprzedziła je, jak będą cierpieć, i podała pomocną dłoń, nie zdecydowałyby się na aborcję. A dłoń

może podać każdy z nas. Na początek może to być zachęta do obejrzenia filmu „Nieplanowane”.

Oparty jest na prawdziwej historii Abby Johnson – najmłodszej szefowej kliniki Planned Parenthood, która przyłożyła rękę do 22 tys. aborcji, wierząc w słuszność sprawy. – W Planned Parenthood zamierzałam pracować do emerytury, byłam z siebie dumna i pełna optymizmu co do kolejnych osiągnięć na rzecz firmy – mówi.

Wyrokuje o aborcji wierzyła, że pomaga kobietom; o ich dzieciach w ogóle nie myślała. Aborcja jest zresztą w PP najbardziej dochodowym zajęciem, stąd polityka oddzielenia myślenia o kobiecie i dziecku. – Kiedyś poproszono mnie o asystowanie przy aborcji z użyciem USG – wspomina Abby Johnson. – Trzynastotygodniowe dziecko było w pełni ukształtowane. Widziałam, jak ucieka przed narzędziami, walczy o życie. Zobaczyłam nie zlepek komórek, ale człowieka. Zrozumiałam, że stoję po złej stronie. Cierpiałam z powodu zmiany przekonań, ale czym jest to cierpienie wobec cierpienia zabijanych dzieci? – pyta retorycznie, i dodaje: – Katolicy na całym świecie potrzebują Polski i jej świadectwa wiary, która dla wielu jest uosobieniem Kościoła powszechnego.

Film zmienił także życie odtwórczyni głównej roli, Ashley Bratcher. Kiedy wieścią o otrzymanym angażu podzieliła się przez telefon z matką, w słuchawce nastąpiła długa cisza, a po niej padły słowa: „Miał cię nie być. Leżałam już na stole zabiegowym, ale gdy podeszła do mnie pielęgniarka w zaawansowanej ciąży, uciekłam”. To miała być druga aborcja matki Ashley.

W USA i Kanadzie film *Unplanned* miał problemy z cenzurą i dystrybucją, jednak w dniu premiery znalazł się na czwartym miejscu w rankingu popularności. – Słyszymy świadectwa pracowników klinik aborcyjnych, którzy po obejrzeniu filmu zdecydowali się je opuścić – mówi Przemysław Wręblewicz z Rafael Film.

– Ten film w USA zmienił nie tylko życie tysięcy ludzi, ale także wpłynął na zmianę prawa aborcyjnego w dziewięciu stanach. Dziś w Stanach mamy do czynienia z najmniejszym współczynnikiem wykonywania aborcji – mówi Maciej Bodasiński z Fundacji Solo Dios Basta, która po sukcesie Wielkiej Pokuty, Różańca do Granic i ostatnio Polski pod Krzyżem zaangażowała się w promocję filmu. – Może dzięki niemu zaczniemy mówić na temat aborcji, kierując się szacunkiem i miłością wobec kobiet, które się jej poddały, a o dzieciach nienarodzonych jako o ludziach. Problem syndromu postaborcyjnego dotyczy w Polsce wielu rodzin, bo w PRL był rutynowym „zabiegiem” proponowanym już w drugiej i kolejnej ciąży. Lista społecznych skutków rozciąga się na kolejne pokolenia. Kierując się wiarą, budujemy otaczający nas świat, i temu też służy nasze zaangażowanie w nagłośnienie filmu „Nieplanowane”. Może po nim zacznie się w Polsce wielkie narodowe uzdrowienie, może ktoś wróci do Kościoła, może zacznie się proces pojednania w rodzinach?

Na stronie www.nieplanowanepolsce.pl można organizować się w grupy parafialne, szkolne i inne na wyjazdy do kin na „Nieplanowane”.

fot. Rafael Film

W październiku mija 10. rocznica śmierci ks. Ludwika Kondora, wicepostulatora procesu beatyfikacyjnego uczestników objawień fatimskich, Hiacynty i Franciszka Marto. Przez blisko 30 lat była Pani współpracownicą tego pochodzącego z Węgier kapłana. Jak można podsumować jego dzieło?

Niełatwo w kilku słowach. Ksiądz Ludwik Kondor, który był przyjacielem św. Jana Pawła II, stworzył podwaliny pod proces kanonizacyjny Franciszka i Hiacynty, ogłoszonych w 2017 r. świętymi przez papieża Franciszka. Miał także duży wpływ na badania nad życiem obojga pastuszków oraz na roz-

fot. Marcin Zatyka

Świadek przesłania fatimskiego

Z **Marią Mercés Gil** o szerzeniu przesłania fatimskiego w PRL, misji ks. Ludwika Kondora i wyniesieniu na ołtarze rodzeństwa Marto rozmawia Marcin Zatyka

szerzanie się przesłania fatimskiego po świecie. W 1963 r. zainaugurowana została siedziba postulatoratu procesu beatyfikacyjnego Franciszka i Hiacynty Marto, którą w Fatimie kierował ks. Kondor, podczas gdy główny postulator pozostawał w Rzymie. Przez kolejne dekady z fatimskiej postulatoratu wychodziły tysiące tekstów dotyczących objawień z 1917 r., słane na cały świat do kardynałów, arcybiskupów i biskupów. Ci z kolei przekazywali je swoim duchownym i wiernym. Tak szerzył się kult dzieci fatimskich. Do postulatoratu, w której pracowałam, napływały też liczne listy oraz prośby o modlitwę za wstawiennictwem pastuszków. Był to najlepszy dowód, że ich kult się rozszerzał. Odbieraliśmy też świadectwa nawróceń i niewytłumaczalnych z punktu widzenia medycyny uzdrowień.

Jak trafiła pani do Fatimy?

W latach 70. pracowałam w Madrycie jako ilustratorka

książek dla dzieci. W 1979 r. ks. Kondor poprosił mnie o wykonanie ilustracji do książki dla dzieci na temat Hiacynty. Niebawem zaproponował mi pracę w sekretariacie postulatoratu, w której konieczna była znajomość kilku języków obcych, m. in. do tłumaczenia świadectw dotyczących łask otrzymywanych za wstawiennictwem fatimskich wizjonerów. Napływały one z całego świata i przez cały okres mojej pracy w Fatimie były bardzo liczne.

Pani związek z sanktuarium w Fatimie rozpoczął się krótko po rozpoczęciu pontyfikatu Jana Pawła II, nazywanego w Portugalii „papieżem Fatimy”...

Wtedy jeszcze jego związek z sanktuarium był znikomy. Wszystko zmienił 13 maja 1981 r. i zamach na życie Ojca Świętego w Rzymie.

Jak wiadomość o zamachu, dokonanym w dniu Mat-

ki Bożej Fatimskiej, została odebrana w Fatimie?

Nie dotarła tak szybko, jak moglibyśmy sądzić dzisiaj, w dobie wszechobecnych telefonów komórkowych i internetu. Obieg informacji był wówczas wolniejszy. Jak na święto Matki Bożej Fatimskiej przysłało, w naszym sanktuarium było wówczas wielu pątników. Był środek tygodnia. Wielu wiernych przybyło 12 maja, kiedy trwało wieczorne czuwanie. Nazajutrz dotarły większe grupy pielgrzymów na poranną Mszę Świętą, będącą kulminacją uroczystości. Do zamachu na życie papieża doszło kilka godzin później, kiedy pielgrzymi byli już w drodze powrotnej do domów.

W Fatimie byli więc wtedy nieliczni?

Tak. Pamiętam, że mieliśmy wówczas bardzo dużo pracy w sekretariacie postulatoratu i skończyliśmy ją krótko przed kolacją. Udaliśmy się na wspólny posiłek z przebywającym wów-

czas w Fatimie arcybiskupem Kolonii Josephem Höffnerem. To on przekazał nam informację o zamachu i ujawnił rzecz zaskakującą. Oto bowiem do Fatimy zaczęli napływać masowo pielgrzymi, aby modlić się o życie Jana Pawła II. To był niesamowity widok. Wielu z nich dotarło do swojego domu z Fatimy, aby zaraz potem ponownie udać się do sanktuarium.

Rok później to papież przybywa do Fatimy i modli się wspólnie z obecnymi tam pielgrzymami.

Tak, modlił się właściwie z całą oglądającą to za pośrednictwem telewizji Portugalią. Wydarzenie przeszło do historii, także z powodu formy modlitwy. Papież w ciszy modlił się przed figurą w kapliczce objawień. Zapadła długa, niespotykana dotychczas w telewizji kilkudziesięciominutowa cisza. Odpowiedzialni za transmisję nie wiedzieli, co zrobić z tą dziwną sytuacją. Ostatecznie nie zakłócono papie-

skiej medytacji, która przeszła do historii portugalskiej telewizji jako „najdłuższy transmitowany na żywo moment ciszy”.

Wróćmy jeszcze do zamachu. Co działo się w Fatimie w kolejnych godzinach po ataku na papieża? Jakie wiadomości docierały z Rzymu?

Wynikało z nich, że rokowania są złe, a papież może nie przeżyć. Nic nie wskazywało, że Ojciec Święty cudownie ocaleje, a rozszerzanie się przesłania fatimskiego, właśnie po tym wydarzeniu, nabierze niesamowitej dynamiki. Nikt wówczas nie przypuszczał, że za kilka lat skończy się komunizm, w dodatku w sposób pokojowy. W Polsce było to trudne do wyobrażenia, szczególnie po wprowadzeniu stanu wojennego. Pamiętam, że było to krótko po zamachu na papieża, a sytuacja w Polsce, którą w styczniu 1983 r. odwiedziłam po raz pierwszy, była mało ciekawa.

Co Pani zapamiętała?

Srogą zimą, kartki na żywność... To była podróż bliskich współpracowników ks. Kondora. Udaliśmy się wraz z nim do archidiecezji katowickiej. Zaprosiła nas mała parafia, usytuowana tuż przy granicy z ówczesną Czechosłowacją, do której wieźliśmy koronę do udekorowania figury Matki Bożej Fatimskiej. Lecieliśmy z Portugalii przez Szwajcarię, gdzie dołączyła do nas niemiecka lekarka. Wieźliśmy także odzież i żywność od kilku szwajcarskich rodzin. Wśród tych produktów było trochę kawy, towaru bardzo deficytowego wtedy w Polsce, a zarazem bardzo powszechnego w Portugalii. Największe wrażenie zrobiła na mnie informacja, że te kilka paczek kawy ma wartość tony węgla.

Coś jeszcze zapadło Pani szczególnie w pamięć?

Liczne procedury bezpieczeństwa. Ksiądz Kondor, jako Węgier, który podróżował często do państw bloku wschodniego i sam wywodził się z tej części Europy, był przyzwyczajony do specyfiki życia w demoludach. Mnie tymczasem dziwiło wiele rzeczy, w szczególności rozmaite kontrole i procedury. Jedną była wręcz popisowa. Podczas odprawy

Nic nie wskazywało, że papież cudownie ocaleje, a szerzenie przesłania fatimskiego, nabierze dynamiki.

pasażerów na lotnisku pani oficer służby granicznej kazała mi się rozebrać, po czym centymetr po centymetrze i ścieg po ściegu obmacywała moją odzież w poszukiwaniu „czegoś”. Bardzo „oryginalna” była również podróż z Warszawy do Katowic. W niewielkim samolocie towarzyszyli nam żołnierze uzbrojeni w karabiny maszynowe. Po wylądowaniu żartowaliśmy, że właśnie z uwagi na ich obecność na pokładzie nie odmawialiśmy słodczy, które podawano nam podczas lotu.

Co ciekawe, w ówczesnej Polsce panował duży kontrast. Odczuwało się autorytaryzm w przestrzeni publicznej, a z drugiej strony ogromną, jak na realia reżimu komunistycznego, wolność wewnątrz Kościoła.

Czym się ona przejawiała?

Na przykład bardzo swobodnymi rozmowami księży na tematy polityczne. Pamiętam, że w goszczącej nas parafii na wieść o przybyciu gości z Portugalii pojawiło się wielu kapłanów, którzy próbowali nam opisywać realia życia w państwie komunistycznym. Krytyki systemu i kierujących wówczas krajem oczywiście nie brakowało. Ksiądz Kondor uważał tego typu dyskusje za niemożliwe w warunkach węgierskiego komunizmu. Twierdził, że nawet wewnątrz Kościoła reżimowe służby mają swoich ludzi.

Była też ogromna wiara Polaków, przejawiająca się tłumami w kościołach i widoczną w świątyniach dużą liczbą młodzieży, zarówno świeckiej, jak i duchownej. Widok taki w Europie Zachodniej, nawet w Hiszpanii i Portugalii, należał wówczas do rzadkości. Szczególnie mocno utkwiły mi tłumy ludzi na nocnej procesji z figurą Matki Bożej Fatimskiej, a także widok czeskich wiernych, którzy ze świecami stali po drugiej stronie granicy. W tak symboliczny sposób towarzyszyli tej uroczystości.

Przed 30 laty blok komunistyczny zaczął się rozpadać. Symbolem stał się pękający mur w Berlinie, którego fragment znajduje się dziś na terenie sanktuarium fatimskiego. Jak wydarzenie to odbierał wicepostulator procesu beatyfikacyjnego rodzeństwa Marto?

Bardzo osobiście. Był przecież bezpośrednim świadkiem nawrócenia Rosji, o którym podczas objawień w Fatimie mówiła dzieciom Matka Boża. To przesłanie z 1917 r. zaczęło się wypełniać w życiu ks. Kondora, który musiał uciekać przed komunizmem z Węgier, a także na osobie Jana Pawła II, który również cierpiał ze strony reżimu. Być może z racji wspólnych doświadczeń i pochodzenia z tej kontrolowanej przez Rosję części Europy ks. Kondor i Jan Paweł II byli sobie tak bliscy. Jeśli chodzi o papieża, to zamach na niego miał też pośredni wpływ na rozszerzanie się przesłania fatimskiego w Polsce, gdzie powstało m.in. Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej w Zakopanem. Po 1989 r. Fatima stała się celem pielgrzymek wielu Polaków. Do dziś są tu oni bardzo liczni.

REKLAMA

Kalendarz Rolników 2020
format 208x290 mm, str. 504, cena 27,00 zł

Fatima. 100 lat objawień maryjnych
format 165x240 mm, str. 208, cena 19,90 zł

Maryjo, Ty się tym zajmij...
format 145x205 mm, str. 204, cena 24,00 zł

Książki kupisz w sklepie
www.wydawnictwodr.pl

Wydawnictwo Duszpasterstwa Rolników
ul. Modra 23, 87-800 Włocławek,
tel. 54 235 52 61; e-mail: wydawnictwo@wydawnictwodr.pl

Kiedyś Aleppo pachniało mydłem i pistacjami, znane z handlu i produkcji przemysłowej. Dziś słyszymy o nim w kontekście wojny w Syrii.

Obecnie 80 proc. jego mieszkańców żyje w biedzie i potrzebuje pomocy, choć telewizyjne wiadomości już dawno zarzuciły nas innymi tragicznymi newsami, spychającymi wojnę w Syrii na margines świadomości zbiorowej. Pomocy oczekuje 11,7 mln Syryjczyków, z czego 5 mln znajduje się w dramatycznej sytuacji. Choć aktualnie to w Idlibie toczą się największe walki, Aleppo jest najbardziej potrzebującym miastem w całej Syrii. Zachodnia

Miasto gruzów i nadziei

tekst i zdjęcia
Katarzyna
Kasjanowicz

jego część nie odniosła tak dużych zniszczeń jak wschodnia, która przypomina Warszawę z 1944 r.

Aż 55 proc. mieszkańców w wieku produkcyjnym nie pracuje – zatem nawet jeśli czyjś dom nie został zburzony, brakuje środków na jego utrzymanie. Nastąpiło masowe zubożenie społeczeństwa i nie ma w tym momencie szansy na zmianę, ponieważ ze względu na embargo firmy nie mogą podjąć inwestycji. Dlatego tak ważna jest pomoc.

GOŚCIE Z SYRII

W przedwojennym Aleppo chrześcijanie stanowili 10 proc. populacji; dziś z 400 tys. pozostało ich zaledwie 30-40 tys. Caritas Polska zbiera środki na wsparcie dla małych przedsiębiorców, dzięki którym mogą odtworzyć swój warsztat pracy. To jeden z trzech projektów pomocowych tej organizacji dla mieszkańców Bliskiego Wschodu.

Pod koniec września Polskę odwiedzili goście z Syrii: ks. Petros Kassis, pełniący od 2015 r. funkcję wikariusza patriarchalnego kościoła w Aleppo, który nie załamał się po tym, jak w 2013 r. został postrzelony w ramię i szyję, tylko do końca oblężenia miasta służył w katedrze, mimo wybuchających wokół bomb; Adel Janji, fotograf, od lat aktywny w organizacjach pomocowych; Rama Daboul, koordynatorka programu „Rodzina Rodzinie”.

Pierwsze spotkanie, połączone z projekcją, miało miejsce w stołecznej klubokawiarni podrózniczej Południk Zero, znanej z prelekcji turystycznych. Kolejne spotkania odbyły się w warszawskich parafiach Najczystszego Ser-

ca Marii oraz św. Franciszka z Asyżu. Goście odwiedzili też Białystok, Łódź, Bydgoszcz, Katowice i Koszalin. Wszędzie opowiadali o życiu codziennym w Aleppo. Słuchano ich w milczeniu.

STRACONE POKOLENIE

Przed wojną 97 proc. syryjskich dzieci uczęszczało do szkoły – dziś tylko 1/3 dziecięcej populacji. Przyczyną jest trauma albo fakt, że dziecko pracuje. Problem pracy nieletnich zarabiających na swoich niepełnosprawnych rodziców, jest powszechny. Pośród zburzonych ulic widać wiele dzieci, które przejęły obowiązki dorosłych, niekiedy bardzo ryzykowne, jak – ot, chociażby – naprawa elektryczności.

Omar na 11 lat, pracuje codziennie po 12 godzin, zarabiając cztery dolary tygodniowo. Utrzymuje mamę. Zapytany, co robi w czasie wolnym, odpowiada, że śpi i odpoczywa. W jego życiu nie ma wolnego czasu w rozumieniu społeczeństw niedotkniętych wojną. Omar uczestniczy w projekcie edukacyjnym przez półtorej godziny dziennie. Przedsięwzięcie finansowane jest z polskich środków.

Jeśli już dzieci znajdują czas na to, by się bawić, ich ulubioną „zabawką” w codzienności naznaczonej przez wojnę jest karabin. Adel Janji ma zasadę, której bezwzględnie przestrzega: nigdy nie robi zdjęć dzieciom bawiącym się bronią, aby nie utwierdzać ich w przekonaniu, że jest w tym coś atrakcyjnego. Aya to jedna z ofiar takich zabaw. Postrzelona niechcący przez brata trzy razy w brzuch, przeszła trzy operacje. Dziś czuje się dobrze, ale jak to wydarzenie wpłynie w przyszłości na psychikę obojga, nie wiadomo.

Sytuacja pokazuje, jak ważne są projekty edukacyjne, aby ocalić pokolenie, które nie pamięta już, lub w ogóle nie zna, normalnego życia. Najnowszym programem pomocowym Ca-

ritas Polska jest „Szkoła Szkole”, umożliwiający przekazanie wsparcia finansowego dla pięciu placówek edukacyjnych w zniszczonym Aleppo.

ALEPPO-WARSZAWA

W archikatedrze św. Jana Chrzciciela na warszawskim Starym Mieście otwarto od 26 września do 10 października wyjątkową wystawę fotografii przygotowaną we współpracy Caritas Polska z Muzeum Powstania Warszawskiego. Nieprzypadkowo wybrano to miejsce, ponieważ właśnie ta katedra podzieliła los większości świątyń w stolicy i została w wyjątkowo precyzyjny sposób zniszczona przez Niemców.

Ekspozycja w sposób umiejętny i przemawiający do emocji zestawia zdjęcia ze zniszczonego Aleppo i Warszawy. Każdy kadr stanowi połączenie dwóch światów – polskiego i syryjskiego – będących ofiarami wojennej destrukcji. Widz w pierwszym momencie nie zdaje sobie sprawy, że nie ogląda dokumentu z jednego konkretnego miasta, ale kompozycję elementów z obu. Plansze uzupełniają adekwatne do obrazu komentarze opisujące zbliżone sytuacje, w jakich znaleźli się mieszkańcy Warszawy w 1944 r. i Aleppo w 2018 r. To unaocznia nieoczekiwaną zbieżność losu Polaków i Syryjczyków.

Tak więc wystawa uświadamia, że w czasie powstania warszawskiego zginęło od 120 do 150 tys. cywilnych mieszkańców stolicy, a podczas konfliktu w Syrii – ponad 500 tys. osób. Ogrom zmian i strat jest niewyobrażalny, co będzie miało długofalowe konsekwencje, jeśli uznamy temat wojny w Syrii za wyeksploatowany.

RODZINA RODZINIE

„Rodzina Rodzinie” to istniejący od przeszło dwóch lat program Caritas Polska, będący solidarną odpowiedzią na bardzo trudną sytuację rodzin poszkodowanych w konfliktach zbrojnych. Łącznie zrzesza 20 tys. darczyńców – także zbiorowych, jak klasy szkolne – którzy wspomogli 8700 rodzin. Kwota, którą przekazali potrzebującym, przekroczyła już 46 mln zł.

Projekt narodził się w październiku 2016 r., jako odpowiedź na dramatyczną sytuację mieszkańców Aleppo. W pomoc zaangażowały się polskie rodziny, parafie, wspólnoty, szkoły i przedsiębiorstwa. W pierwszych dwóch latach programu ponad 20 tys. darczyńców przekazało przeszło 36 mln zł dla 8700 rodzin syryjskich w Aleppo i w Libanie. Ale ze względu na liczbę potrzebujących organizatorzy zdecydowali się pomoc rozszerzyć. Dyrekcja Caritas Polska uznała, że także poszkodowani w Jordanii i Palestynie powinni stać się adresatami wsparcia.

Program skierowany jest w głównej mierze do chrześcijan, ponieważ światowe organizacje humanitarne nie stosują symetrycznych kryte-

riów wyboru beneficjentów, w wyniku czego ich pomoc nie dociera do rodzin chrześcijańskich. Organizacje te, ustanawiając kryteria, biorą pod uwagę liczbę osób w rodzinie czy w mieszkaniu, co wyklucza mniej liczne rodziny chrześcijańskie, nawet jeśli mają tak samo niezaspokojone potrzeby co inne grupy religijne. W ramach projektu „Rodzina Rodzinie” potrzebujący objęci są sześciomiesięcznym patronatem. Ale równie ważne są wpłaty jednorazowe, ponieważ docierają do rodzin, które dopiero czekają na patrona. Ponadto rodziny często zmagają się z wydatkami okresowymi, których nie są w stanie pokryć z kwoty otrzymywanej co miesiąc, m.in. opłatami za zabiegi i operacje, gdyż brak możliwości ich opłacenia ze środków państwowych. W Syrii mieszka aż 3 mln osób niepełnosprawnych i 850 tys. osób powyżej 60. roku życia. Ze względu na dramatyczną sytuację sektora zdrowotnego wielu z nich nie otrzymuje żadnej pomocy medycznej.

POLSKA WRAŻLIWOŚĆ

Najważniejsza pomoc, na jaką czekają syryjskie rodziny, to także ta umożliwiająca opłatę czesnego w szkołach, co pozwoli najmłodszemu pokoleniu zdobyć wykształcenie i nie skaże go na wieczną vegetację wśród ruin. W Syrii aż 5 mln dzieci czeka na różne formy wsparcia. Co trzecie dziecko – o czym była mowa wcześniej – nie uczęszcza do szkoły. W najtrudniejszej sytuacji są dziewczynki, zmuszane

do przedwczesnych małżeństw; problemem są nadużycia seksualne i handel ludźmi. Ponieważ na Bliskim Wschodzie najem opłaca się z góry na pół roku lub rok, niezbędne jest pozyskanie środków na ten cel. Poszkodowane przez wojnę rodziny potrzebują także kupić olej opałowy na zimą. Teraz, gdy sami odczuwamy coraz niższe temperatury, łatwo jesteśmy w stanie sobie wyobrazić, co czują ci, którzy nie mogą liczyć na sezon grzewczy i przebywają w wybieganych pomieszczeniach.

– Potrzebujemy bardzo wielu rzeczy, ale wiemy, że Bóg jest z nami i nas kocha. To właśnie dzięki wsparciu, które płynie do nas z Polski, możemy powiedzieć, że czujemy Boga. Dzięki wam setki, a może nawet tysiące osób mogły zaspokoić swoje potrzeby. Także działania Caritas Polska sprawiają, że wielu rodzinom żyje się lepiej – powiedział ks. Petros Kassis po Mszy Świętej o pokój, która została odprawiona 26 września w warszawskiej archikatedrze. – Bez was, bez osób wiernych, ta pomoc nie byłaby możliwa. Dostrzegamy, że historia Polski przyczyniła się do tego, że jesteśmy tak wrażliwi – dodał. – Wojna w Syrii trwa już tyle lat. Nie chcemy się bać. Wierzmy, że wrócimy do normalności.

Marek Jurek

Maszerująca Republika

Uczestnicy proaborcyjnego marszu w stolicy Meksyku podpalili miejscową katedrę. Aborcjonizm po raz kolejny pokazał do głębi antykatolicki charakter. Wszędzie rozpoznaje katolicyzm jako głównego antagonistę kontrkultury śmierci, choć Kościół jest jedynie świadkiem prawa do życia, a nie jego twórcą. I chociaż broni prawa naturalnego (jako ostatnia instancja w świecie mogąc to czynić ciągle jeszcze z mocą i autorytetem) – stanowi to tylko część jego misji, sięgającej nieskończenie wyżej i dalej.

Jednak w perspektywie liberalnej nienawiść antykatolicka to jedynie zrozumiała „antyklerykalna” reakcja, której można nie popierać, ale którą trudno „jednostronnie” potępiać. Tylko czy cześć dla najcenniejszych pomników naszej kultury duchowej, albo po prostu ludzie modlący się w świątyniach – to jakkolwiek „klerykalizm”?

Ofiarą nienawiści antykatolickiej padało w zakończonego właśnie stuleciu totalitaryzmów setki tysięcy ludzi od Meksyku przez Hiszpanię i Rosję po Koreę i Chiny. Mimo to świat liberalny o niej milczy. W przeciwnym wypadku musiałby potępić nie tylko swoją przeszłość, ale po prostu – siebie. We Francji partia rządząca przygotowuje kolejną ustawę zakazującą krytyki homoseksualizmu, pod pretekstem zakazu leczenia. W zasadzie można by to zakwalifikować jako „antyreligijną homofobię”, ponieważ zakaz w praktyce ma uniemożliwiać leczenie ludziom, którzy chcą się uwol-

nić od tego rodzaju skłonności. Gender, „płeć kulturowa” może być najzupełniej „indywidualna” i „niestereotypowa”, uwolnić się można od wszystkiego, ale od homoseksualizmu nie wolno. Ten – w nowoczesnej kulturze liberalnej – ma być traktowany

jako najwyższa i niezbywalna forma powołania, której pod żadnym pozorem porzucić nie wolno.

To wszystko stanowi oficjalny cel; zasięg przygotowywanego zakazu sięgać będzie szerzej. Autorka ustawy Laurence Vanceunbrock-Mialon jest zadeklarowaną lesbijką i działaczką homoseksualną. Doprowadziła właśnie do usunięcia z partii prezydenckiej swojej koleżanki Agnès Thill. Poseł Thill domagała się innej (niż „małżeństwo”) nazwy dla państwowych związków homoseksualnych, sprzeciwiała się bezwyjątkowemu prawu do korzystania z *in vitro* (co „dotyka” homoseksualistów) i wreszcie oponowała przeciw usunięciu terminów „ojciec i matka” z języka oficjalnego, przekonując, że nie warto prowokować francuskich muzułmanów. I za takie to „radikalne” poglądy z została wykluczona z Maszerującej Republiki, która – co warto przypomnieć – jest partią „centrową”, a nie lewicową.

A sama pani Vanceunbrock-Mialon chce teraz doprowadzić do uznania zachęcania homoseksualistów do życia w czystości za formę przemocy psychicznej, która powinna być karana więzieniem. Logicznie biorąc – zacząć się to musi od zakazu rozpowszechniania Katechizmu Kościoła Katolickiego, który uczy przecież, że „osoby homoseksualne są wezwane do czystości” (art. 2359). Republika maszeruje w tym tempie, że Orwell i Huxley razem by tego nie wymyślili.

Walczył o wiarę i niepodległość

fot. PAP/Katoliz

Ciało marszałka seniora Sejmu VIII kadencji, działacza opozycji demokratycznej w PRL, przywódcy „Solidarności Walczącej”, kawalera Orła Białego i ojca premiera Mateusza Morawieckiego, spoczęło na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach. Pogrzeb miał charakter państwowy.

Mszy pogrzebowej w katedrze polowej Wojska Polskiego przewodniczył metropolita krakowski abp Marek Jędraszewski. W kazaniu przytoczył słowa Kornela Morawieckiego, które wypowiedział podczas rozpoczęcia VIII kadencji Sejmu w 2015 r.: „Niosę Ciebie, Polsko, jak żagiew, jak płomień, gdzie Cię doniosę – nie wiem”. Zacytował także fragment jego ulotki wyborczej: „My, współtwórcy najwspanialszej religii, musimy dziś bronić przekazu Założyciela, Jezusa Chrystusa, który jest codziennie atakowany. (...) naszym obowiązkiem jest obrona polskości i wiary chrześcijańskiej, które złączone, są naszym najtwardszym fundamentem”.

Arcybiskup przytaczał elementy biografii zmarłego, wspominając także jego ojca, Michała Morawieckiego, zasłużonego w walkach o niepodległość. Sam Kornel brał udział w strajkach studenckich w marcu 1968 r., w protestach przeciwko interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji oraz przeciwko brutalnej interwencji wojska i milicji podczas straj-

ków na Wybrzeżu w grudniu 1970 r. – Zdziwiła go postawa niektórych działaczy KOR w Warszawie, gdy przybycie papieża Polaka traktowali jak coś niemal obcego. Postanowił udać się więc na spotkanie z papieżem. Niósł białoczerwony transparent z dużym napisem: „Wiara”, a poniżej: „Niepodległość”. Wzbudził wielkie zdziwienie. SB zareagowała. On się nie ugiął – mówił abp Jędraszewski.

Kiedy w 1980 r. rodziła się „Solidarność”, Kornel Morawiecki od początku stał się jej aktywnym działaczem: tworzył jej strukturę we Wrocławiu, wydawał „Biuletyn Dolnośląski”, wziął udział w I Krajowym Zjeździe Delegatów NSZZ „Solidarność”. Uniknął internowania i angażując się w działalność podziemną, w 1982 r. stworzył „Solidarność Walczącą”.

Po Mszy prezydent Andrzej Duda przypomniał o represjach wobec zmarłego w czasach PRL: – Był wyśmiewany, więziony, deportowany, właśnie dlatego, że nie godził się na żadne kompromisy – podkreślił, wskazując, że marszałek senior darzył szacunkiem również przeciwników politycznych.

Przemowy wygłosili także marszałek sejmu Elżbieta Witek i prezes PiS Jarosław Kaczyński. Abp Jędraszewski odczytał list kondolencyjny przewodniczącego KEP abp. Stanisława Gądeckiego. / **mo/KA**

Rozważna i romantyczna

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

Powieści zwykle miały wymiar dydaktyczny. Tak też jest i z powieścią Jane Austen „Rozważna i romantyczna” z początku XIX w. Opisuje ona losy dwóch sióstr: jednej rozsądnej, a drugiej romantycznej. Autorka nie obawia się jasnego i moralizatorskiego przekazu: konieczności równowagi pomiędzy głową i sercem. Rozważna siostra musi nauczyć się „romantyczności”: wyrażania swoich uczuć i dzielenia ich z innymi. Romantyczna powinna nadrobić, jeśli chodzi o rozwagę, opanowanie i zwracanie uwagi na opinie innych.

Marianna doświadcza, że podsycanie w sobie gwałtownych uczuć, uleganie im bez zwracania uwagi na głos rozsądku i względ na innych, przynosi opłakane skutki. Nie mniej gwałtowne burze szaleją w sercu Leonory, ale ona potrafi nad nimi zapanować – i to jej postawa jest stawiana za wzór.

Eleonora jest niezwykle wyrozumiała i ma spokój w osądzie, mimo zaledwie dziewiętnastu lat. To pozwala jej stać się doradczynią matki i dyskretnie neutralizować, dla dobra wszystkich, nieracjonalność matczynych ocen, prowadzącą do lekko-

**Ponieważ serce
nie służy,
trzeba nad nim
pracować.**

myślności i nonsensu. Ponadto Eleonora ma dobre serce, czuły charakter i rozpalone uczucia, choć zna sztukę rządzenia nimi. Sztukę, której matka w swoim dłuższym życiu nie nauczyła się, a Marianna nawet nie próbowała poznać.

Cechy Marianny pod wieloma względami są takie same jak Eleonory. Wrażliwa i inteligentna, z pasją podchodzi do wszystkiego i nie znajduje umiaru w swoich radościach i smutkach. Hojna, uprzejma, pełna zainteresowania. Słowem: ma wszystko – oprócz roztropności. W tym podobieństwo do matki okazuje się zaskakujące.

Eleonora, ani chłodna, ani wyrachowana, jest dziewczyną, która wypracowała szereg cnót moralnych i społecznych, a te doprowadziły ją do posiadania autentycznej osobowości. Cierpiąc z powodu zmiennych losów swojej historii miłosnej, uświadamia sobie, że nie jest sama na świecie, że inni też mają swoje potrzeby. Stara się przewyciężyć samą siebie, by pomagać innym i wszystkich traktować delikatnie. Wkrótce staje się punktem odniesienia dla wielu ludzi, a na koniec historii otrzymuje nagrodę za postawę życzliwości wobec innych.

Dwa wieki po powstaniu „Rozważnej i romantycznej” przesłanie powieści pozostaje aktualne – bo serce nie służy, trzeba nad nim pracować. Z tą różnicą, że w indywidualistycznym świecie, gdzie samopoczucie i dobrostan stały się najwyższą wartością, już mało, kto odważy się o tym mówić i stawiać Eleonore za przykład.

Wstańcie, chodźmy!

**Barbara
Sułek-Kowalska**

 Kto czytał książkę Jana Pawła II pod tym właśnie tytułem, który pozwoliłam sobie wykorzystać – nie po raz pierwszy – jako tytuł mojego felietonu? Ko czytał, ręka do góry.

O sile tytułowego zawoła-
nia przekonałam się kiedyś
bardzo osobiście: będąc oto
w kapitule konkursu na pro-
boszcza roku – były takie,
były i mobilizowały liczne
grupy i wspólnoty – zosta-
łam zobligowana do wygło-
szenia wstępnego przemówie-
nia. A ponieważ staram
się popularyzować myśl
Jana Pawła II, wzięłam ty-
tuł jego pięknej – i arcycie-
kawej – książki i tak właśnie
zaczęłam swoje wystąpie-
nie: „Wstańcie, chodź-
my!”. I wielka sala – a było
tam mnóstwo ludzi, świec-

cy i duchowni, dziennikarze i gospodynie domowe, zakonnice i śpiewacy – jak jeden mąż wstała i gotowa była iść.

I taka właśnie powinna być reakcja na to papieskie – i ewangeliczne wszak – zawołanie: wstańcie, chodźmy – idziemy. Ten przykład często wspominam, nie tylko jako piękną anegdotę, ale dla własnej mobilizacji. To przecież nie tylko św. Jan Paweł II wzywa, ale to są przecież słowa samego Pana Jezusa. I to w jakiej sytuacji!

Ktoś mógłby powiedzieć, że Jan Paweł II wzywa w tej książce biskupów, bo przecież „Wstańcie, chodźmy” opowiada o doświadczeniu i przeżywaniu biskupstwa. Jest nawet wyraźna adnotacja autora: „zapis ten ofiarowuję Braciom w biskupstwie”. Ale jest też dodatek: i „całemu Ludowi Bożemu”. Nie dziwiw się więc, że – wyjątkowo zresztą ciekawy – list pasterski z okazji tego-

rocznego Dnia Papieskiego biskupi zatytułowali właśnie tak: „Wstańcie, chodźmy!” Mówił mi znajomy lektor, już niemłody – co oznacza osobiste doświadczenie lat „papieskich” – że czytał ten list z ambony z dużym zainteresowaniem, bo – podkreślił – Dzień Papieski uważa za niesłychanie ważny i potrzebny, a w liście odnajdywał swoje własne doświadczenia i przemyślenia na ten temat. I o to właśnie chodzi!

Zwłaszcza że stale jest coś do zrobienia w papieskich sprawach: przypominę tylko jednym zdaniem – jakżebym mogła zapomnieć! – o postulatcie, aby św. Jan Paweł II został jednym z patronów Polski. Zbliży się stulecie jego urodzin, kolejna wspaniała okazja, aby tak się stało. Czy będzie nam się chciało chcieć?

No i łyżka dziegiu na koniec: od początku istnienia naszego tygodnika opisuję na jego łamach piękne przypadki Fundacji Dzieło

Nowego Tysiąclecia. Jeden z jej programów, imienia bp. Jana Chrapka, dotyczył studentów dziennikarstwa. A jednym z elementów tego programu był wykład – kiedyś bp. Chrapka, później, po jego śmierci o. Wacława OszaŹcy SJ – dla studentów dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Wykład przybliŹający społeczną nauk Kościola, szczególnie w dziedzinie mediów. Chętnych nie brakowało.

Ale o. Oszejca podjął kilka lat temu inne obowiązki i odszedł, a wydział już nikogo nie zaprosił do takich wykładów. FDNT zaś nie naciska, aby UW kontynuował tę niezwykle potrzebną działalność. A i program stypendialny dla kandydatów na dziennikarstwo też zmienił profil. Po szlachetnej misji bp. Chrapka na tym wydziale – tak niedgdyś przez UW chwalonej – ni śladu, ni znaku. Czyli: wstańcie, chodźmy! Jest co robić!

Wolność, spokój i anioł stróż

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Moja córka jest już pełnoletnia i chodzi z koleżanką na dyskoteki. Wraca nad ranem, a ja się niepokoję, nie mogę spać. Czy to moja wina? Z tego, co słyszę, te dyskoteki są naprawdę niebezpieczne, a szczególnie dla dziewiętnastoletniej dziewczyny. Nie jestem nadkontrolującą matką zabierającą dziecku wolność, ale się martwię i nie umiem się nie martwić. Proszę córkę, aby wracała na zaplanowaną godzinę. Przecież mieszka w moim domu i mam prawo wymagać od niej, żeby uszanowała moje nerwy.

Dyskoteki, zabawy, prywatki odbijają zalety i wady danej epoki. Obecne wyróżniają się ilością hałasu, alkoholu i innych używek. Jednak zawsze w zabawach było coś niebezpiecznego. Noc zamiast dnia, próżność zamiast skromności, nieskromne spojrzenia, słowa i gesty o sporej nieprzystojności.

Rozumiem więc Pani z troską i niepokojem. Domaganie się powrotu o określonej godzinie jest jak najbardziej słuszne. Przykro, że córka tego nie respektuje. Czy to Pani wina? Często dorosli mogą usłyszeć zarzut: czy nauczyliście mnie jako rodzice, jak się należy bawić? Nasze przemęczone pokolenie często nie pokazywało swoim dzieciom, jak odpoczywać, jak się relaksować,

regenerować. Zresztą nawet jeśli daliśmy im dobry przykład, dziecko i tak chce spróbować nieznaną zabawę. Trzeba powierzyć swoje pociechy Opatrzności Bożej i ufać, że Boża opieka jest niezawodna. Lepiej wcześniej niż później wypuścić psychicznie córkę spod swoich skrzydeł pod skrzydła aniołów.

Sporo osób deklaruje, że poznały swoją drugą połowę właśnie na weselu czy prywatce. Gdzieś ta młodzież musi się spotkać i sobą zauroczyć. Gdzieś też powinna poznać swoje granice, których nie chce przekraczać. Niekiedy nie ma innej drogi, jak uczyć się na własnych błędach.

Zgadzam się z Pani intuicją: skoro córka jest na Pani utrzymaniu, winna jest posłuszeństwo. Posłuszeństwo to powinno być egzekwowane w sposób rozsądny. Pewnie oznacza to puszczanie dziecka na imprezy, ale w znanym towarzystwie, pod opieką mądrych chłopaków. Dziś towarzystwo jednej koleżanki na dyskotekę to raczej mało. Warto też wynegocjować nową, sensowną godzinę powrotu dziecka. Taką, jaką dziecko realnie zachowa. Nie może być jednak normalne powracanie z imprez rano. Częste noce poza domem to duża okazja do kłopotów.

Podsumowując: negocjowałbym z córką jasne i niezmiennie warunki strzegące bezpiecznego wyjścia i powrotu. Niech uszanowane będą i wolność dorosłego dziecka, i spokój mamy, i anioł stróż. Niechże anioł stróż córki ma większe szanse obronienia swojej podopiecznej przed złem.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

NOWE IMIĘ MARYI

Co czujemy, wymawiając słowa „Pozdrowienia anielskiego”: „Pan z Tobą”? Słyszając je, Maryja wiedziała, że została ustawiona w jednym szeregu z Jakubem, Mojżeszem, Gedeonem i Jeremiaszem – tymi, którzy także byli ich adresatami i którzy mieli zmienić losy Izraela. Na ich dźwięk „zmieszała się” – a my? Czy na Boże wezwanie zawsze umiemy odpowiedzieć: Fiat, czy górę bierze lęk i zniechęcenie? Te słowa w codziennym pacierzu przypominają, że Pan jest z nami w każdej chwili i przy każdej decyzji, ale to, czy pójdziemy za Jego głosem, zależy tylko od nas. Maryję z jej odwagą i ufnością postawił nam jako wzór.

Edward Sri – amerykański teolog, mówca, autor i gospodarz telewizyjnego programu katolickiego – scena po scenie, a nawet fraza po frazie, analizuje frag-

ment Ewangelii św. Łukasza poświęcony Maryi. Próbuje wnikać w jej duszę. Powołuje się na wielu biblistów i teologów, by wspomnieć tylko kard. Josepha Ratzingera, abp. Fultona Sheena czy Jana Pawła II, poszukuje wsparcia w greckim brzmieniu słów Ave Maria czy Magnificat. Dla zilustrowania postawy Matki Bożej szuka Jej podobnych wśród współczesnych nam osób.

Okrzyk archaniela Gabriela: „Bądź pozdrowiona, łaski pełna” zawiera nowy przydomek Maryi, który określa Jej misję: ma być „pełna łaski”, w swoim łonie będzie nosić Zbawiciela. To zabieg znany w Biblii: podobnie nowe imię zyskali Abram – Abraham, czyli „ojciec wielu narodów”, czy Szymon – Piotr, czyli „skała”. Od tego obrazu Edward Sri rozpoczyna swoje rozważania. „Oto ja, służebnica Pańska, niech

mi się stanie według słowa twego” – kontynuuje, cytując słowa Maryi, i wywołuje refleksję: czy potrafimy wypowiadać je każdego dnia tak, by dzień ów był oddany Bogu?

W październiku, miesiącu różańcowym, „Zdrowaś, Maryjo” wypowiadamy wiele razy, kontemplując przy tym sceny z życia Matki Bożej. Książka „W drodze z Maryją” z pewnością tym kontemplacjom nada jeszcze głębszy

wymiar – zwłaszcza zawarte na końcu propozycje ćwiczeń duchowych. Ewangelia św. Łukasza czy Apokalipsa św. Jana, które Edward Sri analizuje, prowadzą czytelnika przez kolejne etapy dojrzewania, macierzyństwa i cierpienia Matki Zbawiciela: od zwiastowania przez żłóbek po krzyż, między którymi autor snuje ciekawe analogie.

Przemyślenia Edwarda Sri nie są rewolucyjne, ale też nie mają takich pretensji. Autor powołuje się na tezy znawców Pisma Świętego po to, byśmy, wzywając Maryję, chcieli nie tylko Jej wstawiennictwa, ale także wsparcia w naśladowaniu Jej postawy. I to będzie najlepszy owoc lektury tej książki./mo

Edward Sri, „W drodze z Maryją. Biblijna podróż z Nazaretu pod krzyż”, przekład Paulina Cholda, W Drodze, Poznań 2019

Siła wspólnoty

tekst i zdjęcia
Michał Komorek

– Ta parafia jest dziełem całego klasztoru. Bardzo zaangażowani są też świeccy. Dominikanie mają taką zasadę: jeżeli ktoś może coś zrobić za nas albo może to zrobić lepiej od nas, to niech robi – mówi o. Krzysztof Michałowski OP, proboszcz parafii św. Dominika na warszawskim Służewie.

Klasztor na Służewie założył przed wojną o. Jacek Woroniecki z myślą o domu studiów dla dominikanów z krajów słowiańskich. Parafia powstała w latach 50. z inicjatywy prymasa Stefana Wyszyńskiego. Komuniści chcieli usunąć stąd dominikanów, parafia miała ich zatrzymać. Zakładał ją o. Adam Studziński, który był też pierwszym proboszczem. Obecnie na jej terenie mieszka około 15 tys. osób. Ale wierni ściągają tu z całej Warszawy.

Przykładem jest Alina Adamska, która od 10 lata pełni funkcję koordynatorki spotkań dla osób niepełnosprawnych. Grupa powstała z inicjatywy poprzedniego proboszcza o. Witolda Ślabiga. – Raz w miesiącu mamy swoją Mszę, a potem jest agapa i coś ciekawego. Ostatnio jedna z naszych wolontariuszek opowiadała o wakacyjnej podróży do Ekwadoru, była też u nas alpinistka Monika Rogozińska czy aktorka Maja Komorowska – opowiada pani Alina.

W organizacji spotkań pomagają członkowie Wspólnoty Dobrego Łotra. – To bardzo pięknie, że młodzi ludzie zauważają potrzeby osób niepełnosprawnych. Ich kontakty nie ograniczają się do comiesięcznych spotkań, często pomagają w codziennym życiu – tłumaczy Alina Adamska.

Grupa Dobrego Łotra to wspólnota charyzmatyczno-modlitewna zrzeszająca osoby, które wyszły z dominikańskiego duszpasterstwa akademickiego Studnia. Do samej Studni przychodzi w tygodniu około 200-250 studentów. – Centrum naszej wspólnoty jest cotygodniowa Msza o 20.15 – mówi o. Łukasz Filc, który jest duszpasterzem akademickim – poza tym jest biblijna Esencja, Sztuka Kochania

dla par i Kuźnia, gdzie dyskutuje się o lekturach duchowych. Październik to początek roku duszpasterskiego w Studni. – Zaczynamy od rekolekcji na dobry początek. W tym roku tematem jest Różaniec, bo to tydzień różańcowy w naszej parafii – wyjaśnia o. Filc.

Tydzień przygotowała Wspólnota Żywego Różańca. – To najliczniejsza nasza grupa, należy do niej około 600 osób. Jest też Różaniec Rodziców, do którego należy około 400 osób – mówi o. Michałowski.

Wiernych licznie gromadzi obraz Matki Bożej Żółkiewskiej, którego historia wiąże się z Żółkwią i jej założycielem hetmanem Stanisławem Żółkiewskim. Teofila z Daniłowiczów Sobieska, wnuczka hetmana i matki króla Jana III Sobieskiego, ufundowała

tam klasztor dominikański, w którym obraz był przez lata przechowywany. Do Warszawy dotarł po wojnie i znalazł nowy dom w kaplicy na Służewie. W kościele swoją kaplicę ma też św. Dominik, patron parafii. Projektował ją zmarły w tym roku architekt Stanisław Niemczyk. – Od czasu, kiedy powstała kaplica, odczuwamy szczególne błogosławieństwo naszego patrona. Objawia się to nowymi powołaniami u dominikanów świeckich – cieszy się proboszcz. Przy parafii działa fraterna bł. Imeldy oraz nowa wspólnota bł. Michała Czartoryskiego i bł. Piergiorgia Frassatiego. Zrzeszają one ludzi świeckich, którzy pragną na co dzień żyć duchowością dominikańską.

Wszystkich co roku w maju integruje Jar-mark św. Dominika. To wielkie święto, w któ-

re włączają się wszelkie wspólnoty i instytucje działające przy parafii. A jest ich co niemiara. Oprócz parafii oraz klasztoru św. Józefa, w którym mieszka 35 zakonników i 13 nowicjuszy, działa tutaj także Instytut Tomistyczny, duszpasterstwa specjalistyczne, rodzin, młodzieży i studentów, szkoła śpiewu liturgicznego, szkoła pisania ikon, Studium Dominicanum. A to i tak jeszcze nie wszystko.

– Bogactwo tego miejsca bierze się z siły naszej dominikańskiej wspólnoty – podsumowuje o. Michałowski. Przełożonym całej wspólnoty jest przeor klasztoru, o. Jakub Kruczek. Probostwo to oficjum, czyli jedna z posług zakonnych. Parafią zajmuje się czterech braci. – Odpowiadamy przede wszystkim za przygotowanie do sakramentów i kancelarię. Pozostali bracia pomagają w spowiedzi, odprowadzają Msze, głoszą kazania, prowadzą swoje grupy. To wielka pomoc, zwłaszcza w okresie świątecznym, kiedy zaczyna się kołęda – mówi proboszcz.

Listopad na Służewie będzie muzyczny. Na 11 listopada zaplanowano „Śpiewanki patriotyczne”, a w okresie Wszystkich Świętych „Zaduszki z artystami” – koncert charytatywny połączony ze wspomnieniami o zmarłych w minionym roku artystach. W zeszłym roku można było posłuchać Haliny Frąckowiak czy Pawła Domagały, a całość prowadziła Małgorzata Kożuchowska. Do tego udało się zebrać około 30 tys. zł na walkę z handlem ludźmi. – Jest dużo świetnej muzyki, a przy okazji można zrobić coś dobrego – zachęca proboszcz.

W SKRÓCIE

■ **XIX Dzień Papieski „Wstańcie, chodźmy!”**. W sobotę 12 października, podczas uroczystej gali, która odbędzie się o godz. 15.30 na Zamku Królewskim w Warszawie, wręczone zostaną nagrody Totus. W niedzielę 13 października o godz. 9 w Bazylice Świętego Krzyża w Warszawie radiowej Mszy Świętej będzie przewodniczył bp Romuald Kamiński. Tego dnia o godz. 17.30 odbędzie się transmitowany przez TVP 1 koncert galowy Dnia Papieskiego w Świątyni Opatrzności Bożej, w którym wezmą udział m. in. Halina Mlynkova, Krzysztof Iwaneczko, Dariusz Malejonek oraz zespół niema-Gotu. Zwieńczeniem obchodów XIX Dnia Papieskiego będzie konferencja naukowa „Nadzieja chrześcijańska dzisiaj. Źródła i konsekwencje”, która odbędzie się we wtorek 15 października na Zamku Królewskim w Warszawie.

■ **Dzień św. Łukasza**. 17 października o godz. 18 w katedrze św. Floriana przy ul. Floriańskiej 1 w Warszawie zostanie odprawiona Msza Święta w intencji środowisk medycznych.

■ **Wraca Formacja Niedzielną** w parafii św. Patryka przy ul. Rechniewskiego 14 na warszawskim Gocławiu. W niedzielę między godz. 19 a 20 będą się odbywać interesujące spotkania tematyczne. W tym roku w pierwsze niedziele miesiąca: 10 przykazań – wersja dla dojrzałych, w drugiej niedziele – szkoła modlitwy, w trzeciej niedziele – o sytuacjach najtrudniejszych w rodzinie, czwarte niedziele – formacja biblijna pod opieką ks. Łukasza Piotrowskiego.

■ **Parafia Dobrego Pasterza** przy ul. Przewodowej 15/21 w Warszawie zaprasza 12-13 października na uroczystości odpustowe ku czci Matki Bożej Fatimskiej. Do parafii przybędzie krzyż, który podczas swojej ostatniej wielkopiątkowej Drogi Krzyżowej w 2005 r. adorował św. Jan Paweł II. Uroczystość potrwa od godz. 18 w sobotę do godz. 20 w niedzielę. Kaplica będzie otwarta 24 godziny.

■ **Spotkanie z Ewą Storożyńską**, współautorką książki „Matka Boża Łaskawa a Cud nad Wisłą” odbyło się 6 października w sali kurialnej przy ul. Floriańskiej 3 w Warszawie. Tematem było zjawienie się Matki Bożej bolszewikom w czasie bitwy warszawskiej 1920 r.

■ **Wprowadzenie figury św. Michała Archanioła** odbędzie się 14 października o godz. 18 w parafii Miłosierdzia Bożego w Otwocku-Ługach.

■ **Promocja lektorska** odbędzie się 19 października o godz. 11 w parafii Narodzenia NMP w Mińsku Mazowieckim.

INAUGURACJA
W „ARCE”

fol. Irena Świerdzewska

Bp Romuald Kamiński uczestniczył 6 października w inauguracji roku akademickiego Duszpasterstwa Akademickiego „Arka” w parafii Nawrócenia św. Pawła na warszawskim Grochowie. – W zamyśle Bożym jesteśmy określani do najmniejszego szczegółu. Nasze powołanie zakłada, że bezpiecznie

i zasłużenie wejdziemy do Jego Królestwa. Trzeba wejść w myślenie Boga by wiedzieć, czego Bóg ode mnie oczekuje – powiedział w homilii, zachęcając młodzież do rozeznawania powołania. Eucharystię z bp. Kamińskim koncelebrował duszpasterz akademicki ks. dr hab. Jacek Grzybowski./is

NOWY ROK U ŚW. ANNY

Studenci z Duszpasterstwa św. Anny przy Krakowskim Przedmieściu w Warszawie zawierzili Bogu nowy rok akademicki. Msza inaugurująca odbyła się 6 października. Eucharystii przewodniczył kard. Kazimierz Nycz.

fol. arch. Duszpasterstwa św. Anny

MIAŁ BYĆ GANGSTEREM

Francuskiego księdza René-Luca porzucił ojciec i wychował gangster. Mimo to po latach został kapłanem. Jego przejmującą historię będzie można usłyszeć 15 października o godz. 18 w katedrze św. Floriana, ul. Floriańska 3 w Warszawie. W planie: Msza Święta, modlitwa i świadectwo. Patronat medialny: tygodnik „Idziemy”.

ŁÓDŹ UCZCIŁA PATRONKĘ

W święto św. Faustyny Kowalskiej, patronki Łodzi, przez centrum miasta przeszła uroczysta procesja z jej relikwiami. Uczestnicy procesji pokonali tę samą drogę co Helena Kowalska przed laty, słysząc głos Chrystusa. Liturgii poprzedzającej procesję przewodniczył bp Damian Muskus z archidiecezji kra-

kowskiej. – Co mogła ofiarować Bogu? Jakie zasługi i przymioty miała ta prosta dziewczyna, że sam Boży Syn zainteresował się tak bardzo jej osobą? Tak naprawdę nie posiadała nic. Jedyne jej kapitał to była pokora i prostota serca – zauważył. Święta Faustyna została ogłoszona patronką Łodzi w 2005 r./xpk

fol. ks. Paweł Klys

fot. ks. Paweł Kłys

CHĘTNI DO DIAKONATU

Na trzy lata przed pierwszymi w archidiecezji łódzkiej święceniami diakonatu stałego 17 mężczyzn w obrzędzie *admissio* (kandydatury) publicznie wyraziło wolę przyjęcia święceń diakonatu w wyznaczonym przez Kościół czasie. – Dzisiejsze wydarzenia dla

mnie, jak i dla wszystkich, którzy będą rozpoczynali okres kandydatury, są szczególne. Wierzę głęboko, że będzie to czas zbliżania się do Pana Boga nas samych, ale także naszych żon i rodzin – mówi Sebastian Piątkowski./xpk

fot. Barbara Sulek-kowalska

NA PAMIĄTKĘ EKSODUSU

Jak co roku grupa mieszkańców ulic Lwowskiej i Śniadeckich w Warszawie uczciła wyjście żołnierzy Armii Krajowej po kapitulacji powstania warszawskiego i wielkie wypędzenie warszawiaków, którzy właśnie tymi uli-

cami wychodzili przez niemiecki punkt do niewoli. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Dzielnicy Śródmieście, która deklaruje współpracę w trwałym upamiętnieniu tego miejsca./bsk

TRĘDOWACI WŚRÓD NAS

W ramach obchodów 50-lecia Ośrodka Rehabilitacji Trędowatych Jeevodaya w Indiach Fundacja Heleny Pyz „Świt Życia” oraz Sekretariat Misji Jeevodaya zorganizowały w dniach 5-6 października konferencję, w czasie której przybliżono historię placówki oraz postać śp. ks. Adama Wiśniewskiego, założyciela ośrodka. Spotkanie odbyło się w Centrum Animacji Misyjnej w Konstancinie-Jeziornie. Wśród zaproszonych gości była dr Helena Pyz związana z Ośrodkiem Jeevodaya w Indiach od 30 lat oraz s. Stefania Gembalczyk ze Zgromadzenia Sióstr

Franciszkanek Szpitalnych, przez 25 lat służąca trędowatym w Ramgarh. Można było także wysłuchać świadectwa Pahuna Patela, jednego z pierwszych mieszkańców Ośrodka dla trędowatych w Indiach./mag

fot. Magdalena Groniek

■ Księża męczennicy zamordowani w Polsce Ludowej w latach 1945-1989.

Uroczysta Msza Święta w ich intencji pod przewodnictwem bp. Romualda Kamińskiego sprawowana będzie 19 października o godz. 18 w parafii MB Królowej Polskich Męczenników przy al. Stanów Zjednoczonych w Warszawie. Po Mszy odsłonięcie i poświęcenie tablicy upamiętniającej 19 księży męczenników.

■ **Studenckie rekolekcje z o. Adamem Szustakiem OP** odbędą się w dniach 20-22 października o godz. 20.30 w kościele Najświętszego Zbawiciela w Warszawie. Codziennie odprawiana będzie Msza Święta, po niej konferencja. Podczas Mszy będzie możliwość spowiedzi.

■ **Różaniec do granic parafii przy pl. Szembeka.** Akcja odbędzie się 19 października w parafii Najczystszego Serca Maryi na Grochowie w Warszawie. Różaniec będzie odmawiany przez całą sobotę od Mszy porannej do wieczornej (o godz. 18) za mieszkańców poszczególnych ulic parafii. Od godz. 8.30 co pół godziny będzie odmawiana jedna część Różańca w intencji mieszkańców wyznaczonych ulic, którzy w tym czasie nawiedzą kościół bądź duchowo połączą się z nim.

■ **Odłóż nalogi, weź krzyż.** Organizowana przez Diakonię Wyzwolenia DWP akcja ma na celu zwrócenie uwagi młodzieży na kwestię ludzkiej godności oraz to, co godność człowiekowi odbiera. Kolejne spotkanie Szkoły Wyzwolenia odbędzie się 26 października w Diecezjalnym Ośrodku Duszpasterstwa Akademickiego „Arka” przy ul. Grochowskiej 194/196 w Warszawie.

■ **Świąteczność jako kryterium doboru muzyki liturgicznej.** Warszawski Oddział Federacji Caecilium zaprasza 26 października o godz. 10.30 organistów, dyrygentów, muzyków kościelnych i studentów uczelni muzycznych na konferencję z cyklu „Chór w kościele” w parafii Wniebowstąpienia Pańskiego w Warszawie, al. Komisji Edukacji Narodowej 101. Prelegent: Antonina Karpowicz-Zbińkowska, doktor nauk teologicznych, muzykolog. Udział bezpłatny. Nadsyłanie zgłoszeń na adres e-mail: pawel.ginda@vp.pl, tel. 784 987 413.

■ **Wspólnota modlitewno-ewangelizacyjna Abba** zaprasza 13 października na Wieczór Chwały w parafii Miłosierdzia Bożego przy ul. Ateńskiej 12 w Warszawie. Rozpoczęcie Mszą Świętą o godzinie 18.30. Po Eucharystii, podczas wspólnego uwielbienia, m.in. adoracja Najświętszego Sakramentu oraz modlitwa wsta-wiennicza.

Na kółkach do św. Faustyny

To bardzo dobra inicjatywa, która zrzesza młodych ludzi. Coraz więcej osób uprawia sport. Warszawa jest niezwykle rowerowa. Dlatego chcemy połączyć duchowość z tą aktywnością fizyczną – mówi ks. Kamil Leszczyński SDS, duszpasterz akademicki.

Jednodniowa pielgrzymka rowerowa do Ostrówka odbyła

się 5 października. Celem był Dom św. Faustyny. Było to wydarzenie z cyklu „Rozkręcamy wiarę”. Organizowało je Stowarzyszenie StudentPlus. Pielgrzymka skierowana była do młodzieży akademickiej i postakademickiej, a także osób starszych. Uczestnicy wyruszyli rano z parafii NMP Matki Zbawiciela w Warszawie.

W pielgrzymce uczestniczył bp Marek Solarczyk. – Ostrówek to miejsce wyjątkowe. Tam dochodzi do rozeznawania, ugruntowania i potwierdzania wiary wśród młodych ludzi. Dzisiaj jest dzień wspomnienia Siostry Faustyny. To niezwykle czas, bo Pan Bóg pozwala wtedy św. Faustynie na bardzo wiele. To jest czas miłości i radości. Niech intencją pielgrzymki będą słowa: wierzę i o to się modłę – powiedział.

– Motywuje mnie wspólna pasja, wspólny cel – Ostrówek. Siostra Faustyna i temat Miłosierdzia Bożego nas jednoczy – stwierdza Anna Olejnik, jedna z uczestniczek. – Z jednej strony jest to świetny wypoczynek, a z drugiej szansa na modlitwę, skupienie się na Bogu, oderwanie się od spraw codziennych – dodaje Paulina Szramowska. – Wiem, że spędzę czas z dobrymi ludźmi.

Maciej Buda

Oferta z Legionowa

Bp Romuald Kamiński poświęcił 2 października Młodzieżowe Centrum Rozwoju Duchowego i Artystycznego w Legionowie, o którym pisaliśmy obszernie kilka tygodni temu. Centrum przy ul. Strużańskiej powstało z inicjatywy Fundacji „Pasja Życia” im. Józefy Menendes, której celem jest profilaktyka uzależnień i pomoc osobom zmagającym się z nałogiem

fot. Katarzyna Kasjanowicz

– To propozycja skierowana do młodych do 35. roku życia, którzy będą tu rozwijać swoje pasje, by nie wejść w nałogi i zachowania destrukcyjne. Osoby uzależnione, które chcą pracować nad sobą, by w pełni powrócić do społeczeństwa, mogą zamieszkać przez półtora roku w hostelu. Oferujemy im opiekę terapeutyczną, duchową i rozwój osobisty, który jest najlepszym lekarstwem na uzależnienia – mówi s. Jolanta Głapka ze Zgromadzenia Sióstr Sacré Coeur, prezes fundacji i pomysłodawczyni ośrodka. Siostra od ponad 20 lat pomaga osobom uzależnionym.

Ośrodek został oddany do użytku wiosną. Działa tu m.in. Centrum Integracji Społecznej z programem „Punkt konsultacyjny” – bezpłatną pomocą psychologiczną dla mieszkańców Legionowa. Odbywają się także zajęcia z programowania dla dzieci oraz warsztaty szycia. Są m.in. ścianka wspinaczkowa, siłownia, pracownia artystyczne, sale sportów, sala taneczna, teatralna, pokoje terapeutyczne, kaplica i jadalnia.

Do granic parafii Irena Świerdzewska

Ponad sto osób wzięło udział w modlitwie w parafii św. Patryka na warszawskim Gocławiu, opartej na pomysłe akcji „Różaniec do granic parafii”. W sobotę 5 października o godz. 13 z czterech skrajnych punktów wyznaczających granice parafii wystartowały grupy parafian z kapłanami. Każda szła ulicami, odmawiając jedną z czterech części Różańca. Modlitwę zakończyło uwielbienie i Msza Święta w ko-

ściele parafialnym pod przewodnictwem ks. Marka Kruszewskiego, proboszcza.

Inicjatywa wyszła od świeczników. – Przed dwoma laty byliśmy na Różańcu do Granic przy wschodniej granicy, we wsi Kotarka. Wtedy popłynęła zachęta, żeby lokalnie odbywały się podobne akcje – mówi Elżbieta Jankowska, pomysłodawczyni. – Martwiliśmy się o pogodę, a Pan Bóg pobłogosławił i mamy

piękny, słoneczny dzień. Intencji modlitewnych było wiele: za chorych, za tych, którzy są wrogami Kościoła, za ojczyznę.

– Różaniec ma ogromną moc. W naszej grupie modliliśmy się o pokój na świecie, żeby ludzie się pojednali, żeby nie było kłótni w Polsce, żeby było nas więcej w Kościele, także za młodzież, za kapłanów, o zdrowie naszych bliskich. W przyszłym roku, w pierwszą sobotę października, będziemy chcieli powtórzyć akcję – dodaje jej mąż Krzysztof Jankowski.

Są darem dla kościoła warszawsko-praskiego – powiedział bp Romuald Kamiński o młodych ludziach przygotowanych do posługi głoszenia i czytania Słowa Bożego.

Bp Kamiński przewodniczył 5 października Mszy Świętej w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa w Starej Miłosnie, podczas której ustanowił 42 lektorów z dekanatów: rembertowskiego, anińskiego, otwockiego i Otwock-Kresy. Uczestniczyli oni w rocznej formacji, która odbywała się w parafii św. Brata Alberta w Warszawie-Wesołej. Przewodzili ją ks. Maciej Radzikowski i ks. Arkadiusz Lao.

Przybyłych na uroczystość kandydatów, ich rodziny oraz księ-

tot. Jacek Kalinowski

ży opiekunów powitał ks. kanonik Emil Owczarek, dziekan rembertowski. – To dla nas wielkie święto,

cieszymy się, że ksiądz biskup razem z nami bierze w nim udział – podkreślił. Na zakończenie Eucharystii

bp Kamiński pobłogosławił krzyże, które otrzymali nowi lektorzy.

Jacek Kalinowski

Modlitwa serca

tot. Anna Dąbrowska

pierwsze za różaniec chwyciły dzieci, następnie członkowie Żywego Różańca, osoby chore i niepełnosprawne oraz młodzież. W południe odbyła się Msza Święta pod przewodnictwem emerytowanego biskupa diecezji drohiczyńskiej Tadeusza Pikusa.

W homilii bp Pikus przypomniał, za Janem Pawłem II, że „Różaniec to skarb, który trzeba odkryć”. – Nie tylko wymaga pogłębionego myślenia, ale jest to również modlitwa serca. Niektórzy uważają, że w życiu religijnym liczą się tylko intelekt, wiedza. Tymczasem Różaniec to nie tylko głęboka wiedza religijna. To po prostu istota prawdy religijnej objawionej w Piśmie Świętym, gdzie razem z Maryją i za Jej wstawiennictwem zanosimy modlitwę do Boga – wyjaśniał. – Każdy z nas, kto bardzo często liczy tylko na wiedzę, w pewnym momencie powinien dojść do przekonania, że wiedza powinna spływać do naszego serca, aby tam rodziły się mądrość i wiara.

Modlitwy w ramach Tygodnia Różańcowego trwają na Służewie do 13 października.

Anna Dąbrowska

tot. arch. Muzeum Diecezji Warszawskiej

Wykłady o sztuce

Od 1 października Muzeum Archidiecezji Warszawskiej przy ul. Dziekania 1 zaprasza na Wtorki na Dziekaniu – wykłady i spotkania. W semestrze zimowym 2019/2020 tematem głównym będzie Warszawa widziana poprzez pryzmat sztuki, wydarzeń, ludzi i konkretnych obiektów architektonicznych. Spotkania odbywają się w ramach cyklu „Varsovia. Ars et historia”, 8 października odbyło się pierwsze spotkanie: „Krucyfik baryczkowski w świetle najnowszych badań”. Wykładowcą był ks. Grzegorz Idzik z diecezji warszawsko-praskiej, absolwent Instytutu Historii Sztuki na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Zaprezentował wyniki swojej podróży naukowej do Norym-

bergi, Heilsbronn i Würzburga w związku z poszukiwaniem warsztatu, w którym powstał krucyfik warszawski. Omówił też efekty konserwacji dzieła w oparciu o przeprowadzone zdjęcia RTG, zdjęcia w podczerwieni i pozafioletu. Konserwacja figury prowadzona będzie do końca października.

Bilety na spotkania kosztują 15 zł i są do nabycia w kasie muzeum. Początek o godz. 17.30. Spotkania odbywają się w sali na parterze budynku muzeum. Informacje są umieszczane na bieżąco w internecie, na facebookowym fanpage'u Muzeum Archidiecezji Warszawskiej. Kolejną propozycją będą spotkania organizowane wraz z wydawnictwem Rosikon Press pod tytułem „Świadkowie Tajemnicy”.

for: Facebook/bp Marek Solarczyk

Uśmiech i Różaniec

Już 35 lat jestem prowadzony i chroniony przez Maryję poprzez Różaniec – mówi biskup pomocniczy warszawsko-praski Marek Solarczyk. W październiku będzie rozważał tajemnice różańcowe w nowym cyklu wideo zrealizowanym przez portal Stacja7.pl. Cykl nosi tytuł „Wtajemniczeni”. Złożą się na niego cztery odcinki rozważań różańcowych, głoszonych przez biskupa, po jednym na każdą

część Różańca. W każdym z nich bp Solarczyk przeprowadzi widzów przez kolejne tajemnice danej części, wyjaśniając na przykładach biblijnych jej przesłanie.

Wybór rozważającego nie jest przypadkowy. We wprowadzeniu bp Solarczyk opowiada, że to Różaniec i zawierzenie Matce Bożej prowadziły go przez całe dorosłe życie. – Zostałem wprowadzony w dzieło, którego znaczenia i wartości wtedy nie rozumiałem: do wspólnoty Niewolników Maryi. Z perspektywy lat wyraźnie widzę, jak byłem przez Boga prowadzony z Maryją, poprzez Różaniec – wyznaje.

– Zaprosiliśmy do tego cyklu bp. Marka przede wszystkim dlatego, że jest niezwykłym świadkiem życia w bliskości z Maryją. Wszyscy go rozpoznają jako osobę zawsze uśmiechniętą, pełną wewnętrznego światła. On sam mówi, że to wszystko bierze się z zawierzenia Matce Bożej i że Ona go prowadzi – mówi Andrzej Mitek ze Stacji 7. Odcinki są publikowane w każdy wtorek października o godz. 19 na portalu Stacja7.pl.

Boża muzyka

Będą niespodzianki – zachęcają organizatorzy dziewiątej już edycji Festiwalu Chrześcijańskie Granie. Festiwal, nad którym tygodnik „Idziemy” objął patronat medialny odbędzie się 24 listopada w Dobrym Miejscu przy ul. Dębarskiej 3 w Warszawie. Wśród wykonawców znaleźli się laureaci konkursu Non Stop CCM (Bądź jak Jezus) – Sąsiedzi+. Zwieńczeniem imprezy będzie występ śląskiej formacji Let Him Run, która nagrywa właśnie swój pierwszy album i jest już dobrze znana publiczności Festiwalu. Na Arenie Ursynów w 2018 r. dała swój pierwszy koncert i od razu zdobyła wówczas nagrodę publiczności oraz jury konkursu Debiuty.

W tym roku w konkursie Debiuty zagra aż czterech wykonawców: Iwona Pietrala –

wytypowana z Listy z Mocą, Iwona Janicka – Projekt dla Bożej Chwały – plebiscyt SMS-owy, TATO – wytypowany przez fundację Chrześcijańskie Granie, Laureat Projekt Kostka – Hip Hop Festiwal.

Edycję poprzedzi scena festiwalowa 20 i 27 października w Warszawie. Magda Anioł i Soudarion zagrają 20 października popowy koncert uwielbieniowy w Dobrym Miejscu, po godz. 17. Bilety w cenie 44 zł (miejsca nienumerowane, liczba ograniczona) dostępne są on-line na Dobremiejsce.org, na Evenea, na Chrześcijańskie Granie oraz stacjonarnie w dniu koncertu, przed wejściem do auli. Tydzień później o godz. 17 w Dobrym Miejscu wystąpi ks. Jakub Bartczak i Tau. – Będzie to finał akcji „Podaruj bilet dla młodych”, dzięki której młodzi ludzie będą mogli wziąć udział w Festiwalu – zapowiada Piotr Szewczyk z Dobrego Miejsca.

Brzmia organy

Anińskie Towarzystwo Artystyczne, parafia Matki Bożej Królowej Polski w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 218 i dzielnica Wawer zapraszają na niezwykle widowisko. W dniach 22 października – 8 grudnia w kościele Matki Bożej Królowej Polski w Warszawie-Aninie przy ul. Rzeźbiarskiej 46 odbędzie się pierwsza edycja festiwalu „Organowe Brzmienia”. Będą cztery koncerty z udziałem nowych organów, ufundowanych przez parafian.

Pierwszy koncert odbędzie się 22 października o godz. 13. Tego dnia w SP nr 218 odsłonięta zostanie tablica Michała Kajki – mazurskiego poety, patrona szkoły i głównej ulicy w Aninie. Wykonawcą koncertu będzie Dominik Pawlik, absolwent UMFC, aniński organista i pedagog. Koncert poprowadzi Agata Kawelczyk z Filharmonii Narodowej.

Drugie spotkanie odbędzie się 17 listopada o godz. 13, w ramach uroczystości poświęcenia organów w kościele MB Królowej Polski w Aninie. Wykonawcą koncertu będzie dr hab. Michał Markuszewski.

„Brzmieniowy wehikuł czasu” dla dzieci i młodzieży usłyszymy 28 listopada o godz. 10. Koncert poprowadzi Adam Tański, organista, absolwent zagranicznych uczelni muzycznych, z bogatym dorobkiem repertuarowym, oraz Agata Kawelczyk.

Koncert finałowy odbędzie się 8 grudnia o godz. 19. Wstęp do koncertu, opracowany i wygłoszony przez Agatę Kawelczyk, zawierać będzie opowieść o programie, prezentowanych dziełach i postaciach kompozytorów. Na organach zagra czeski artysta, organista, pedagog i improwizator Václav Uhlíř. Na wszystkie koncerty wstęp wolny.

gólnie cenna w dzisiejszych czasach potrzeba tworzenia wspólnoty. Informacje, które są przekazywane rodzicom, to nie suche komunikaty, ale głęboka, szczerza rozmowa. Siostry dbają też o spotkania integracyjne z rodzicami, aby zbudować, a następnie podtrzymać więzi. Przy takiej okazji powstała grupa formacyjna – Rodzina Urszulańska.

– Przynajmniej pięć razy do roku zapraszamy rodziców na wspólne warsztaty z dziećmi. W okolicach Bożego Narodzenia robiliśmy pierniczki, a przed Wielkanocą palmy – wspomina s. Edyta. – Raz w miesiącu wspólnie świętujemy urodziny dzieci, które się w danym miesiącu urodziły – dodaje. Tęgo dnia,

Miejsce mądrej miłości

tekst i zdjęcia Katarzyna Kasjanowicz

Kolorowe sale z tablicami interaktywnymi, roześmiane dzieci... Już od progu wyczuwa się atmosferę ciepła i bezpieczeństwa. Przedszkole prowadzone przez siostry urszulanki w Legionowie, istnieje od 2012 r. Rozwija kreatywność, jednocześnie stawiając na wysoki poziom nauki języków obcych. Ale przede wszystkim kształtuje wartości chrześcijańskie i patriotyzm.

O osiągnięciach placówki świadczą liczne dyplomy i statuetki, które zajmują imponującą część holu. Wiele przedszkoli z dużo dłuższym stażem pracy nie może się pochwalić nawet połową takiego dorobku. Co takiego wyróżnia to miejsce?

NOSIĆ W SERCU

Tu dzieci nie oglądają typowych bajek, ale filmy dydaktyczne. Dużo się bawią, zdrowo odżywiają i świetnie mówią po angielsku. W przedszkolu Sióstr Urszulanek Najświętszej Maryi Panny z Gandino przystań znajdują maluchy z orzeczeniem o niepełnosprawności.

– W tym roku mamy już wyposażoną salę do integracji sensorycznej, więc dzieciom niepełnosprawnym zapewniamy wszystkie zajęcia terapeutyczne. Zatrudniamy psychologów i pedagogów specjalnych, czym wyróżniamy się na tle innych przedszkoli, także katolic-

kich – opowiada s. Edyta Gawrysiuk. – Ale zasadnicza różnica pomiędzy przedszkolem państwowym a katolickim jest taka, że my przekazujemy wartości chrześcijańskie. To podstawa, i kiedy rodzice przychodzą zapisać dziecko, wybór tym jest podyktowany. Dodatkowo różni nas sposób przekazywania tych wartości. Według naszego charyzmatu robimy to, idąc za pomysłem św. Anieli Merici, która żyła w XVI w. we Włoszech. Ona wymyśliła pedagogikę miłości, czyli podchodzenie do każdego dziecka indywidualnie. Koncentrujemy się nie na grupie, ale na dziecku, które stawiamy w centrum zainteresowania. Dla nas liczy się każda jego potrzeba. Tak, jak najbardziej trzeba wymagać, ale przede wszystkim, jak mówiła Aniela Merici, każdego wychowanka należy mieć wyrzytego w sercu.

JAK W RODZINIE

Pracownicy przedszkola uważają, że trzeba znać osobowość dziecka, ale również umieć zgłębić jego sytuację rodzinną. Placówkę w Legionowie dodatkowo wyróżnia szcze-

raz po wejściu do przedszkola, mały sołennizant otrzymuje odznakę w postaci kwiatka, która wskazuje, że dziś jest jego szczególnie dzień. Następnie, po drugim śniadaniu, dzieci dostają kapelusze urodzinowe i prezenty. – Śpiewamy „Sto lat”, pieczemy tort. Rodzice nic nie przynoszą z zewnątrz, wszystko jest na terenie przedszkola – mówi siostra.

DZIEJE SIĘ!

Raz w miesiącu przedszkole gości teatrzyk. Zapraszane są takie grupy, które przekazują wartości chrześcijańskie. Oprócz celebracji świąt religijnych i państwowych siostry ekspozują uroczystości związane z patronami zgromadzenia. Niedługo, bo już w październiku, dzieci poznają życiorys św. Urszuli – dziewicy i męczennicy, żyjącej w III w., najstarsza zaś grupa przygotuje przedstawienie teatralne. W planach jest również projekcja filmu i warsztaty manualne związane ze świętą.

– Od strony wychowawczo-dydaktycznej jest to przedszkole językowe: mamy język angielski codziennie i dwa razy w tygodniu zajęcia z języka włoskiego, na co możemy sobie pozwolić, będąc zgromadzeniem włoskim – wyjaśnia s. Edyta. – Nasze zajęcia dzielą się na wczesne i dodatkowe. Spośród wczesnych mamy to, co jest ogólnie dostępne w przedszkolach: gimnastykę korekcyjną i rytmikę, zajęcia plastyczne oraz teatralne, taniec nowoczesny, laboratorium przyrody, uczące poprzez praktykę, i oczywiście katechezę. W zajęciach dodatkowo płatnych oferujemy m.in. język włoski czy warsztaty twórczości dziecięcej, rozbudzające kreatywność.

Od 2017 r. siostry urszulanki prowadzą również żłobek. Do przedszkola uczęszcza blisko 80 maluchów. Najlepszą rekomendację miejsca stanowi fakt, że rodzice wracają tutaj z kolejnymi dziećmi.

Warto obejrzeć i posłuchać

□ Aida z Nowego Jorku

W sobotę 26 października o godz. 19 w warszawskim Teatrze Roma przy ul. Nowogrodzkiej 56 odbędzie się polska prapremiera musicalu „Aida” do muzyki Eltona Johna, z tekstami Tima Rice’a. Pierwsze wykonanie musicalu miało miejsce w 2000 r. w Nowym Jorku. Przekład: Michał Wojnarowski, reżyseria: Wojciech Kępczyński, dyrygent: Jakub Lubowicz. Wykonawcami będą starannie dobrani soliści oraz zespoły taneczne i wokalne.

□ Wszechmocni w sieci

W Teatrze Kamienica przy Al. Solidarności 93 w Warszawie odbyła się premiera sztuki „Wszechmocni w sieci”. Tematem jest narastające zjawisko agresji, jaka dotyka dzieci w przestrzeni internetowej. Scenariusz i reżyseria: Wawrzyniec Kostrzewski. Spektakl jest kolejną premierą misyjną w Teatrze Kamienica. Kolejne przedstawienia: 23 i 25 października o godz. 10 i 12.

□ Rzeźby Gustawa Zemły

Do 1 grudnia w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej przy ul. Dziekania 1 można oglądać wystawę „Gustaw Zemla. Rzeźba”. Prezentowane są tam rzeźby o tematyce sakralnej, które wybitny polski artysta prof. Gustaw Zemla podarował Muzeum, m.in. „Jezus na krzyżu”, „Jan Paweł II” i „Krzyże oświęcimskie”.

□ U Słowaków

W Instytucie Słowackim przy ul. Krzywe Koło 12/14a w Warszawie otwarta została wystawa „Pasażerowie” Fera Liptaka, słowackiego malarza, grafika, plakacisty oraz scenografa teatralnego i filmowego.

□ Koncert w Dobrym Miejsu

W niedzielę 20 października o godz. 17 w Katolickim Centrum Kultury „Dobre Miejsce” przy ul. Dewajtis 3 w Łasku Bielańskim odbędzie się koncert, na którym wstąpi Magda Anioł i zespół Soudarion, odwołujący się do tradycji muzyki religijnej i ewangelizacyjnej. Koncert zapowiada Festiwal Chrześcijańskiego Granie, który odbędzie się w listopadzie. Patronat medialny nad Festiwalem: tygodnik „Idziemy”.

□ Rembrandt na Zamku

Wystawie „36 x Rembrandt” na Zamku Królewskim w Warszawie towarzyszą okolicznościowe wykłady. W piątek 18 października o godz. 17 prof. Antoni Ziemia z Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego wygłosi wykład „Rembrandt iluzjonista”.

□ Poczet królów Polski

Przypominamy, że do 1 grudnia w Nowej Łzbie Poselskiej Zamku Królewskiego w Warszawie czynna jest wystawa „Poczet królów Polski. Wizerunki władców na medalach i monetach”.

foto: Teatr Dramatyczny

Gierki w Wenecji

Mirosław Winiarczyk

„Księżniczka Turandot” to sztuka mocno osadzona w historii europejskiego teatru. Wenecki dramaturg Carlo Gozzi napisał ją w 1762 r. jako pewnego rodzaju manifest popularnego wówczas gatunku *commedia dell'arte*, w którym chodziło o żywiołową zabawę i ludyczny dialog z publicznością. Spektakl w warszawskim Teatrze Dramatycznym, przepełniony dynamiczną grą aktorów, dobrze oddaje ducha włoskiego oryginału. Reżyser pamiętał o głośnych przedstawieniach dzieła Gozziego w XX w., w tym słynnej inscenizacji rosyjskiego awangardzisty Jewgienija Wachtangowa z 1922 r.

Dlatego zapewne dyrektor TD Tadeusz Słobodzianek wstawił do tekstu sztuki własne intermedia będące komentarzami do sytuacji w Polsce. Zrobił to do tego stopnia

siebie i okrutnej księżniczce Turandot, która poddaje próbie zagadek starającego się o jej rękę księcia Kalafa. Mamy tu miejscami surrealistyczny żywioł zabawy, aluzje do wojującego feminizmu i sztychów z władzy. Pytanie tylko, czy szalejąca na scenie, mordująca mężczyzn Turandot może być wzorem dla pań walczących dziś do upadłego o tzw. prawa kobiet? Kolejne pytanie: czy dyrektorowi Słobodziankowi zależało bardziej na zademonstrowaniu opozycji wobec modnego dziś „poważnego” teatru publicystycznego, czy na dołożeniu władzy?

Teatr Dramatyczny w Warszawie. Carlo Gozzi. „Księżniczka Turandot”. Przekład: Jarosław Mikołajewski. Reżyseria: Ondrej Spisak. Wykonawcy: Agata Góral, Henryk Niebudek, Anna Szymańczyk, Karolina Charkiewicz, Agata Wątróbska i inni. Premiera: 27 września

Księgowe i gwiazdy

Monika Odrobińska

„Czy na pewno chcesz, żeby twoje dziecko zostało aktorem?” – tak pierwotnie brzmiał tytuł sztuki. Napisał ją Tomasz Jachimek, którego własna przygoda z aktorstwem trwała 30 sekund: zdążył się przedstawić komisji egzaminacyjnej i usłyszał „do widzenia”. Sądząc z przesłania spektaklu „Na wschód od Hollywood”, nie żałuje.

Hodowany przez rodziców z ambicjami geniusz wkracza na aktorską ścieżkę, gdzie przyjdzie mu skonfrontować ideały z realiami towarzyszącymi doborowi repertuaru i obsady. W krzywym zwierciadle, w musicalowej odsłonie (doskonale teksty piosenek, dla mnie hitem jest ta o roli Julii!) obserwujemy kolejne typy aktorów: księgową, gwiazdę, eksperymentatorkę (aluzja do „teatrów, które się wtrącają”), wyjadacza. Od dyrektora-safandudy ważniejsza okazuje się bufetowa (świetna Katarzyna Kozak), a kabaretowe wstawki z telebimu obnażają administracyjne kulisy. Śmiech mają także wywoływać przekleństwa wystrzeliane przez jednego z bohaterów z prędkością karabinu maszynowego, to jednak nie wszystkich bawi. Znacznie zabawniejsze są – poza tekstami – dopracowane gesty i w ogóle cała „choreografia”. W sumie to świetna sztuka o miernej czasem

kondycji współczesnej sztuki, owijanej w złoły papier przez dział marketingu.

Teatr Rampa nie musi się obawiać, że wzdźwięk przedstawienia uderzy rykoszetem w jej działalność, bo wśród stołecznych teatrów pozostaje jednym z niewielu serwujących sztuki mieszczące się w kanonie. Obrazoburstwo i graniczące z obrzydliwością artystyczne poszukiwania są w tym spektaklu wprost wyśmiewane. Podobnie patos; jeśli w jednej z końcowych scen widzowi żal ścisnie gardło, to dlatego, że ujrzy aktorów w ich życiowym kontekście.

Teatr Rampa w Warszawie. „Na wschód od Hollywood”. Scenariusz i teksty piosenek: Tomasz Jachimek. Muzyka: Marcin Partyka. Reżyseria: Jan Polowski. Obsada: Robert Tendera, Wojciech Stolorz/Michał Karwowski, Katarzyna Kozak/Agnieszka Fajlhauer i inni

O czym szumią leszczyny

Lidia Molak

Komisarz Ropuch wybrałby się już na emeryturę, ale w lesie dochodzi do zuchwałej kradzieży wiewiórczych zapasów orzechów. Wyjaśniając tę sprawę, Gordon spotyka nieśmiałą, bezimienną myszkę, która, otrzymawszy imię Paddy, okazuje się utalentowanym detektywem. Przyjaźń, współpraca i zaufanie pozwalają rozwikłać mnożące się leśne zagadki kryminalne, a także prowadzą do odkrycia, że pozory mogą mylić...

fot. Stowarzyszenie Nowe Horyzonty

Tak wygląda w zarysie fabuła świetnego kryminału – już dla czterolatek! Nakręcony na podstawie znanych również w Polsce książek szwedzkiej spółki pisarsko-ilustratorskiej Ulfa Nilssona i Gitty Spee, okazuje się piękną plastycznie, nieśpieszną opowieścią w klimacie klasycznych historyjek zwierzęcych, jakby z powieści Kennetha Grahame'a. Niepowtarzalny klimat filmu tworzy nastrojowa, delikatna muzyka i kojące odgłosy lasu: kucie dzięcioła, szum wiatru, ciurkanie wody. I chyba właśnie ta ścięzka dźwiękowa wywarła na mnie największe wrażenie. Chociaż równie cenna – z punktu widzenia małego odbiorcy – wydała mi się ściśle kontrolowana groza: oto wszystkie małe zwierzątka boją się lisy, której cień wciąż gdzieś przemyka, a czasem nawet można dostrzec złowrogi błysk jej zębów...

fot. Stowarzyszenie Nowe Horyzonty

No i naprawdę warto zobaczyć, w jaki sposób łasuch Gordon – będący však ropuchą – łyka swoje ulubione ciasteczka trzech smaków: technika zaiste nie do podrobienia!

Film „Gordon i Paddy” był prezentowany na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym Kino Dzieci weszłym roku. Od 11 października można go znaleźć w ponad pięćdziesięciu kinach w całej Polsce.

„Gordon i Paddy” (Gordon&Paddy). Szwecja 2017. Animowany film familijny. 69 minut. Dubbing. Reżyseria: Linda Hambäck. Dystrybucja: Stowarzyszenie Nowe Horyzonty

Kryminał w czasach terroru

Mirosław Winiarczyk

Janusz Majewski, sędziwy (rocznik 1931) klasyk polskiego kina, znany jest z wielu popularnych filmów zrealizowanych w stylu profesjonalnego kina gatunkowego (m.in. „C.K. Dezerterzy” „Złoto dezerterów”,

fot. Kino Świat

„Mała matura 1947”). W swej twórczości łączył zawsze rzadki w polskim kinie staranny profesjonalizm z zamiłowaniem do wysmakowanej scenografii, staroświeckich kostiumów i pięknych przedmiotów. Tak też został zrobiony „Czarny mercedes”, nakręcony przez Majewskiego na podstawie własnej powieści. Autor nie ukrywał w wywiadach, że zależało mu na pokazaniu innego obrazu okupacji niemieckiej od dotychczas dominującego na ekranach. W czasach barbarzyńskich prześladowań, ludobójstwa i walki podziemia musiało przecież trwać życie milionów ludzi.

W „Czarnym mercedesie” na tle rzeczywistości okupacyjnej oglądamy więc historię kryminalną. Opowieść nie jest jednak oderwana od ówczesnych tragedii ludzkich, związanych z niemieckim terrorem. Reżyser prowadzi akcję w sposób tradycyjny, ukazując kolejne wydarzenia w sposób linearny, z kilkoma retrospekcjami. Mecenas Karol Hol-

zer, łączący prowadzenie spraw spadkowych, także żydowskich, z działalnością konspiracyjną w AK, przyjmuje do swego mieszkania ukrywającą się piękną Żydówkę Anetę, swoją byłą studentkę. Przedstawia ją jako żonę, która nagle powróciła do Warszawy. Pewnego dnia Aneta zostaje zamordowana, a śledztwo przejmuje komisarz Król z granatowej policji kryminalnej, wybitny przedwojenny śledczy. W dochodzenie miesza się dwuznacznie tu ukazany oficer SS, arystokrata i homoseksualista. Reżyser nie ukrywa związków między ideologiami homoseksualizmu i nazizmu.

Reżyser starał się przedstawić dramatyczne okupacyjne relacje z perspektywy polskiej i żydowskiej, uwzględniając wrażliwość obu z nich. Na ekranie oglądamy rozmaitych drugoplanowych bohaterów: prymitywnego dozorcę, tramwajarza, hrabiego, zakochanego w Anecie młodego konspiratora itd. Postacie te symbolizują postawy społeczeństwa w czasie okupacji. Niezwykłe są sceny z klubu dla bogaczy w warszawskim getcie, bodaj po raz pierwszy w polskim kinie pokazane w kontraście do przerażającej rzeczywistości wojennej dzielnicy żydowskiej. Pewne wątpliwości może budzić postać esesmana arystokraty, zbyt oderwanego tu chyba od okupacyjnej rzeczywistości. Janusz Majewski opracowuje obecnie serialową wersję „Czarnego mercedesa” dla TVP. Pewnie szczegółów będzie w nim więcej.

„Czarny mercedes”, Polska, 2019. Scenariusz i reżyseria: Janusz Majewski. Wykonawcy: Maria Dębska, Aleksandar Miličević, Artur Żmijewski, Andrzej Zieliński, Łukasz Sikora i inni. Dystrybucja: Kino Świat

KONKURS

Miesiąc różańcowy należy do Maryi. Jej przesłanie miłości skierowane do wszystkich ludzi i mające prowadzić do ich głębszej relacji z Bogiem zawiera książka nawróconego gangstera Carvera Alana Amesa „Serce naszej Matki”. Autor spisał je na podstawie prywatnych objawień od 1995 do 2000 r. Pierwsze z nich brzmi: „Jeśli w rodzinie, we wszystkich myślach i czynach, pierwszeństwo daje się miłości, to rodzina ta będzie stawała się sobie coraz bliższa. Podobnie jest z rodziną, którą jest ludzkość – jeśli na pierwszym miejscu stawiać będzie miłość, to ludzie będą zbliżać się do siebie i do Boga”.

Wśród czytelników, którzy 14 października między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr 22 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Do czego, według św. Piotra, dojdziemy przez „gorące” miłowanie „jedni drugich czystym sercem”?** – rozlosujemy dwa egzemplarze książki z autografem autora.

Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 40: W logo Nadzwyczajnego Miesiąca Misyjnego występują kolory: czerwony (Ameryka), zielony (Afryka), niebieski (Oceania), żółty (Azja) i biały (Europa). Zwycięzcom gratulujemy!

W ciągu 450 lat istnienia Wyższe Seminarium Duchowne we Włocławku wydało wielu znamienitych absolwentów. Kogo należałoby wspomnieć?

Najwybitniejszym absolwentem seminarium włocławskiego był Prymas Tysiąclecia kard. Stefan Wyszyński. Przeżywamy wielką radość z powodu zakończenia jego procesu beatyfikacyjnego i rychłego już wyniesienia na ołtarze. To wielki honor dla naszego seminarium i dla całej diecezji, że młody Stefan Wyszyński po nauce w Warszawie i w Łomży wybrał nasze seminarium i 3 sierpnia 1924 r. został wyświęcony na kapłana diecezji włocławskiej. Robimy wiele, aby pamięć o nim

dawniej, kiedy obejmowała prawie jedną trzecią Polski, to nadal mamy bardzo silne środowisko naukowe.

To środowisko stało się zapleczem do powołania w 1909 r. czasopisma teologiczno-naukowego „Ateneum Kapłańskie”. Niektórych z tych profesorów Ksiądz Biskup spotykał jako student filozofii na KUL. Jak ich Ksiądz Biskup wspomina?

Pamiętam ks. prof. Józefa Iwanickiego – miał niezwykle precyzyjny umysł. Uczyl logiki, jasnego myślenia i wyrażania się. Komentując jego wystąpienia, pracę i sposób myślenia, określaliśmy go mianem „nożownika intelektualnego”.

Szkoła świętych?

Z ordynariuszem włocławskim bp. **Wiesławem Meringiem** rozmawia ks. Julian Głowacki

była żywa. Staramy się wyeksponować w bazylice katedralnej tę kaplicę, w której przyjął święcenia. Dbamy o jego pomnik przed katedrą. Jego imię nosi dziedziniec i aula seminaryjna. Zabiegamy, aby jego imię przyjmowały szkoły. To są małe znaki, które mają nam przypominać, że wśród kapłanów tej diecezji znalazł się człowiek, o którym św. Jan Paweł II powiedział, że taki Prymas zdarza się raz na tysiąc lat.

Ale to nie jedyny z wielkich absolwentów?

Z seminarium włocławskiego wyszedł również założyciel jedynego w Polsce do czasów powojennych uniwersytetu katolickiego w Lublinie, jego pierwszy rektor – ks. Idzi Radziszewski; kolejnymi rektorami tej uczelni byli także kapłani włocławscy. Wspomnę przede wszystkim ks. Antoniego Szymańskiego, który był rektorem KUL w niełatwych latach 1933-1942. Myśl naukowa środowiska włocławskiego znalazła możliwość pełnej realizacji i owocowania właśnie na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

W nowszych czasach też mieliśmy wśród absolwentów seminarium znakomitych uczonych, jak choćby ks. Józef Iwanicki, rektor KUL, a później rektor Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Dalej ks. Stanisław Olejnik, który był pionierem nowoczesnego ujęcia problematyki teologii moralnej. Chociaż dzisiaj diecezja włocławska jest dużo mniejsza niż

Wspominam wielkiego historyka ks. prof. Stanisława Librowskiego, do którego często studenci nie mieli odwagi nawet podejść, z powodu jego ogromnej wiedzy i orientacji we wszystkim. To był człowiek, któremu Kościół w Polsce bardzo wiele zawdzięcza. Archiwa, biblioteki, muzea kościelne – on zaczął wszystko archiwizować po wojnie, i jego praca umożliwiła często rekonstrukcję stanu posiadania poszczególnych instytucji kościelnych.

Chciałbym także przywołać pamięć ks. prof. Stanisława Mazierskiego, który na KUL wykładał filozofię przyrody w czasach, kiedy ja byłem studentem. Ze względu na wojnę i zamknięcie seminarium we Włocławku kontynuował studia w seminarium warszawskim i tam przyjął święcenia. Po wojnie jednak nadal był związany z seminarium włocławskim.

Jaką rolę odgrywa w diecezji seminarium duchowne?

Pierwszym zadaniem jest przygotowanie kandydatów do kapłaństwa. Seminarium w tej formie, jaką obecnie znamy, są owocem Soboru Trydenckiego (1545-1563). Nasze we Włocławku powstało jako jedno z trzech pierwszych w Polsce – zaledwie sześć lat po zakończeniu tego Soboru! Jeżeli Sobór nakazał biskupom zakładać seminaria duchowne, to z całą pewnością przyczyniło się do tego doświadczenie Kościoła po reformacji. Chodziło o dostrzeżenie, jak bardzo potrzebna jest formacja duchowieństwa.

Do XX w. seminarium zasadniczo funkcjonowały bez większych zawirowań. Rozmaite kryzysy pojawiły po Soborze Watykańskim II. Nie chcę rozważać teraz ich powodów, ale faktem jest, że zaczęły się one i przybrały dość gwałtowne formy zwłaszcza na zachodzie Europy. Zaczęto wtedy forsować pomysł seminarium metropolitalnych. Nie wydaje mi się to dobrym rozwiązaniem. Każda diecezja ma swoją specyfikę, historię, tradycje i zwyczaje, które nie mogą być sprzeczne z myśleniem Kościoła powszechnego. Ta swoistość zabarwia jednak cały proces formacji przyszłego kapłana. Dlatego najlepiej jeśli biskup ma swoich seminarzystów blisko siebie i może wpływać na sposób przygotowania duszpasterskiego prezbiaterów w swojej diecezji.

Seminarium to *pupilla oculi episcopi*, źrenica oka biskupa. To uczelnia, która ma na poziomie uniwersyteckim proponować refleksję nad objawieniem Bożym, ale równocześnie musi uwzględniać specyfikę lokalnego Kościoła.

Który okres z tych 450 lat historii był najtrudniejszy dla seminarium we Włocławku?

Bez wątpienia II wojna światowa, kiedy seminarium zostało zamknięte. Niemieckie represje uderzyły w kadre, objęły ogromną liczbę kapłanów i alumnów. Wciąż nie odrobiliśmy strat, jakie seminarium i diecezja wówczas poniosły. Ponad połowa księży z diecezji włocławskiej stra-

fot. ks. Julian Głowacki

ciła życie wskutek niemieckiego terroru. Byli wśród nich rektor seminarium, profesorowie, alumni i księża pracujący w duszpasterstwie parafialnym. Trudno sobie nawet wyobrazić, w jak dobrej sytuacji byłibyśmy dziś, gdyby tamci księża mogli żyć i dalej pracować.

Ale z drugiej strony doświadczamy aktualności tezy sformułowanej w III w. przez Tertuliana: *Sanguis martyrum semen christianorum* – Krew męczenników posiewem chrześcijan. Kandydaci na księży uczą się w seminarium historii stosunkowo niedawnej i widzą męczenników, którzy mogli ocalić życie, gdyby wyrzekli się Boga i polskości, ale tego nie zrobili. To pokazuje, że byli ludźmi gotowymi poświęcić to, co na ziemi mamy najcenniejszego, czyli własne życie, w imię wartości, dla których znaleźli się w seminarium. Wpatrywanie się w te mocarne sylwetki, wśród których jest już wielu błogosławionych Kościoła, to wielka satysfakcja i wyzwanie dla każdego księdza.

Jaka jest dziś kondycja seminarium?

Nie jest już takie samo jak czterdzieści czy pięćdziesiąt lat temu. To zupełnie różne światy. Rozwój technologiczny, media, a szczególnie internet stworzyły nowy świat. Najbardziej jednak rzuca się w oczy zmniejszająca się liczba studentów. Dziś seminarium we Włocławku liczy zaled-

wie 36 alumnów, i dziękujemy Bogu za te powołania.

Mniejsze seminarium ma pewne plusy. Mała grupa osób o wiele łatwiej się ze sobą zżywa. Ludzie lepiej się wzajemnie znają i każdy problem znacznie szybciej staje się przedmiotem uwagi całej wspólnoty, która może pomóc w rozwiązywaniu trudności. Stąd pewna ambiwalencja w patrzeniu na obecne seminarium. Mniejsza liczba kleryków i duża liczba wychowawców, którzy powinni

czuć się odpowiedzialni za wzrost duchowy kandydatów do stanu kapłańskiego, sprzyja również możliwościom rozwoju intelektualnego studentów. Bóg jednak nie przestał wołać: „Pójdź za mną”. To wezwanie Chrystusa jest ciągle kierowane do człowieka. Jednak w hałasie świata młody człowiek często nie słyszy tego wołania. Kiedy więc modłę się o powołania kapłańskie, zakonne i misyjne, to przede wszystkim myślę: Boże otwórz serca, uszy, ducha ludzi na Twój głos i pokaż im, że czegoś piękniejszego nad to wezwanie nie ma.

Natrafiłem ostatnio na zdanie Benedykta XVI: „Święci i sztuka to największe apologety naszej wiary”. Święci, czyli dobro moralne, i sztuka, czyli piękno. W tym kontekście męczeństwo kapłanów II wojny światowej jest prawdziwym skarbem diecezji. Ci męczennicy sprawiają, że kondycja seminarium ciągle jest właściwa.

Reforma seminarium to postawienie tam najlepszych i najgorliwszych księży profesorów.

Oni pokazują, w którą stronę trzeba iść, by stać się gorliwym obrońcą i krzycielem wiary.

Co z formacją seminaryjną? Spełnia swoje zadanie czy wymaga reformy?

W tej chwili toczy się dyskusja, także na forum episkopatu Polski, dotycząca nowego *ratio studiorum*, które ma dawać wzorce i wskazówki dotyczące kształtowania mężczyzn powołanych do kapłaństwa. Nie jestem zwolennikiem przedłużania formacji seminaryjnej o kolejny rok, choć takie próby są podejmowane w niektórych diecezjach. Nie ulegajmy złudzeniu, że dzięki wydłużeniu czasu formacji kandydat do kapłaństwa będzie lepiej przygotowany.

Dobre przygotowanie będzie wówczas, gdy w seminarium będziemy mieć prawdziwych Bożych szaleńców: kiedy będzie gorliwy rektor, moderatorzy i profesorowie. Nie wyobrażam sobie profesora, który otwiera na wykładzie poślizgle notatki i powtarza co roku to samo. Tylko Boży zapalenić porwie słuchaczy. Musi wciąż czytać, dokształcać się, pisać i organizować spotkania naukowe. Profesor seminarium musi być aktywny w swojej dziedzinie. Dla mnie reforma seminarium to postawienie tam najlepszych i najgorliwszych księży profesorów, którzy chcą trafić do młodzieży, kochają swoje zajęcia i są wymagającymi nauczycielami. Nade wszystko muszą to być jednak ludzie kochający Boga.

Z jakimi myślami patrzy Ksiądz Biskup w przyszłość seminarium?

Na pewno dziś seminarzyści mają trudniejszą sytuację, niż kiedy ja zostawałem księdzem. Dzisiaj ataki na księży stały się modne. Niszczona jest godność ludzka, świętość życia, małżeństwa i rodziny – to też są ataki na Kościół. Wierzmy, że ostatecznym Panem wszystkiego jest Bóg, który jest większy od naszych niedoskonałości. Czytam ostatnią książkę kard. Roberta Saraha „Wieczór się zbliża i dzień już się chyli” i znalazłem tam zdanie: „Kościół obumiera, kiedy pasterze boją się mówić w pełnej prawdzie i jasności. Boimy się mediów, boimy się opinii, boimy się naszych własnych braci!”. Byłoby strasznie, gdyby to ostatnie było prawdziwe. Rozmaite poglądy wśród braci to jeszcze nie jest problem. Ale jeżeli to powoduje wzajemną niechęć i agresję, to jest tragedia.

Głęboko wierzę, że nasze seminaria będą wychowywały takich kapłanów, którzy będą mieć ogromną wiedzę, prawdziwą ludzką elegancję i kulturę. Takich, którzy będą kandydatami na świętych.

Magda i Piotr to szczęśliwi rodzice Bruna, Sary i Marysi. Nie kryli radości, kiedy pół roku temu dowiedzieli się, że będą mieć drugiego syna. Stracili go w 16. tygodniu ciąży.

o pomocy psychologa. Nawet ksiądz tylko zajrzał do mnie przez uchylone drzwi – mówi ze łzami w oczach. – Mąż powiedział, że mu przykro, po czym stwierdził, że czas leczyć rany.

Ewa o mogile, w której spoczęły, jak wierzy, szczątki jej dzieci, dowiedziała się niedawno. Poroniła cztery razy. Każda śmierć dziecka była wstrząsem. – O miejscach mogił dla nieznanym

nienie miało miejsce, dręczy wyłącznie rodziców świadomych straty – zauważają redaktorzy portali internetowych dedykowanych rodzicom osieroconym. Śmierć dziecka najsilniej odbija się na matce roniącej, podobnie jak przy porodzie dziecka martwego. Doświadczenia takie w 20 do 55 proc. przypadków prowadzą do depresji; za nią idą m.in. problemy z nawiązywaniem więzów z in-

Pamięć jest silniejsza Zuzanna Smoleńska

– Żal był ogromny, ale mamy wzajemne wsparcie – opowiada Magda. Po śmierci Szymonka odprawiono żałobną Mszę Świętą, odbył się pochówek. – Razem żegnaliśmy synka, brata, wnuka. Żegnanie nienarodzonego jest trudne. Ale procedury okazały się niczym w zderzeniu z tym, że pochówek nienarodzonego syna może być dla kogoś czymś nie-normalnym – mówi Piotr.

„Jak możesz żegnać kogoś, kogo nigdy nie trzymałaś w ramionach? Jak możesz opłakiwać kogoś, kogo tak naprawdę nigdy nie było?” – z tym zderzyła się Kasia. – Nie spodziewałam się nadmiernej empatii – wyznaje. – Moja rodzina nie jest specjalnie wierząca. Dzieci czekałam jednak jak prawdziwego cudu stworzenia. Dziełki nim zbliżyłam się do Kościoła. Nauczyłam się wtedy Różańca.

Jej Ania zmarła w połowie ciąży. Basia – będąc w łonie 12. tydzień. Obie śmierci były dla Kasi niezrozumiałe. – Mąż i mama tłumaczyli mi, że tych dzieci właściwie nie było. Nawet to, że nadałam im imiona, było dla nich dziwne. Słyszałam bicie serduszek, a oni mówili, że ich nie było...

Że o utraconym nienarodzoneму dziecku trzeba zapomnieć, usłyszała też Monika. Jej dziecko zmarło w 14. tygodniu ciąży. Miało być drugie z kolei.

To, że jako matce zmarłego przysługują jej jakieś prawa, usłyszała, gdy pochówek był już niemożliwy. W szpitalu, w którym po zagrażającym jej życiu poronieniu wykonano łyżeczkowanie, nie tylko nie powiedziano o jej prawach. – Rozumiem, że nie byłam dla lekarzy kimś wyjątkowym. Ale... ani informacji o możliwości odbioru szczątków, ani o tym, że jest urlop macierzyński po śmierci dziecka, ani

z imienia nienarodzonych dowiedziałam się w parafii, z której ksiądz jest duszpasterzem w szpitalu. Dziś, kiedy wiem, gdzie zapewne spoczęły moje dzieci, kiedy mam miejsce dla zapalenia znicza, jestem spokojniejsza – wyznaje.

Poronienie świadome (kończące się zabiegiem łyżeczkowania lub farmakologiczną indukcją) to doświadczenie, które w Polsce dotyczy 10 do 12 proc. ciężarnych – wynika z danych GUS. Choć mniej empatyczni naukowcy stawiają je na równi z poronieniem nieświadomym, skutki obu są diametralnie różne. – Medycy mogą określić przyczyny w ok. 3/4 przypadków [wskazując głównie na zaburzenia genetyczne dziecka – przyp. red.], ale pytanie, dlaczego poro-

nymi bliskimi, w tym własnymi dziećmi i mężem, ataki lęków i naloży.

– Rodzice osieroceni często są nie tylko osamotnieni czy zdezorientowani, ale wręcz ogłupieni – potwierdza Krzysztof Ruciński, ginekolog położnik. – Często nie otrzymują odpowiedniego wsparcia ani wiedzy w szpitalu. Nikt ich nie informuje, że mają prawo do pochówku, który dla wielu jest ważny w przeżyciu żałoby. Wydanie ciała nienarodzonego odbywa się na życzenie rodziców. Jeśli możliwe jest określenie płci dziecka, rodzicom przysługuje też zasiłek pogrzebowy i ośmiotygodniowy urlop macierzyński.

Rodzice często wstydzą się mówić o swoim bólu. Nie przyjmują, ale i nie szukają fachowej pomocy psychologicznej. I stąd właśnie, z potrzeby dostarczenia osieroconym rodziców, 15 października obchodzony jest Dzień Dziecka Utraconego. Dzień ten został wybrany dlatego, że tyle trwałaby przeciętna ciąża, licząc od 1 stycznia. W USA obchodzony jest od 1988 r. W Polsce w tym roku obchodzić będziemy go po raz 15.

Tego dnia osieroceni rodzice, zarówno dzieci nienarodzonych, jak zmarłych w wypadkach, na skutek chorób czy śmierci samobójczych mają okazję otwarcie zmanifestować – poprzez okolicznościowe Msze, spotkania, przypięte błękitno-różowe kokardki czy wypuszczenie „do nieba” białych baloników opisanych imionami dzieci – że pamiętają o swoich dzieciach i chcą, by świat również o nich pamiętał.

Na stronach internetowych Poronienie.pl i Dlaczego.pl znajdziemy fachowe porady dla rodzin po stracie dziecka oraz informacje o obchodach DDU.

fot. Jacek Kalinowski

fot. arch. hospicjum

„Opieka paliatywna to opieka, do której mam prawo” – pod tym hasłem obchodzony jest 12 października tegoroczny Światowy Dzień Opieki Hospicyjnej i Paliatywnej.

chorym całe swoje serce. Tak było w przypadku wolontariuszy, którzy pomagali przy chorych w Licheniu w sezonie letnim. Jadwiga z Poddębic ma już dorosłe dzieci. – Pomyślałam, że nie muszę całego urlopu spędzić na wypoczynku, ale jego część mogłabym oddać komuś, z kim nikt nie rozmawia, nikt go nie nakarmi – opowiada.

W licheńskim hospicjum posługiwał też Jacek Jan Wiczorkiewicz z Sompolna, kleryk Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. – Okazało się, że strach miał wielkie oczy tylko pierwszego dnia. W kolejne przychodziłem, jakby pomoc chorym była całkiem naturalna – mówił. – Starszy brat, też kleryk, był dwa lata temu na wolontariacie w hospicjum. Opowiadał o ludziach, którym nie ma kto pomagać w czasie urlopowym. Musiałem w końcu podjąć de-

fot. Amelia Siuda-Koszela

Najważniejsze jest towarzyszenie, chorzy niesamowicie potrzebują rozmowy. I nawet po wielu latach wolontariatu takie kontakty pozwalają mi przewartościować myślenie. Cały czas się uczę, to niezwykła szansa – przyznaje Urszula Kulig.

Poprzez tegoroczne hasło Światowego Dnia Opieki Hospicyjnej i Paliatywnej organizatorzy chcą wpłynąć na decydentów, by opieka paliatywna znalazła się – w różnych krajach – w pakiecie świadczeń gwarantowanych. W Polsce chorzy mają do niej prawo, ale nie zawsze dostęp. – Nadal też opieka hospicyjna postrzegana jest pejoratywnie. Rodzina chorego powierzonego personelowi hospicjum jest pod ostrzałem, bo „nie ma serca, oddał bliskiego do umieralni”. Staramy się zawsze uświadamiać, że mieć

Miłość nie umiera Amelia Siuda-Koszela

Łacińskie *hospes* oznacza „gość”, a *hospitium* – „gościna”, „gościnność”, natomiast *pallium* oznacza płaszcz. W zamierzonych czasach hospicjum było miejscem schronienia w gospodzie przy gościńcu, symbolem opieki nad podróżnym. W początkach chrześcijaństwa hospicja były tworzone przy zakonach i parafiach – były to różne schroniska, przytulki czy szpitale. Nowożytne rozumienie słowa hospicjum wypracowała Cicely Saunders, brytyjska pielęgniarka, która w młodym wieku doświadczyła straty bliskiej osoby i po studiach lekarskich w 1967 r. otworzyła Hospicjum św. Krzysztofa w Londynie. W Polsce pionierką integralnej opieki domowej jest bł. Hanna Chrzanowska – stworzyła podwaliny hospicjum domowego znacznie wcześniej, bo już w latach 50.

Początki opieki hospicyjnej opierają się na działalności wolontariuszy – ludzi dobrej woli, którzy odwiedzali chorych w domach, jak przypomina Katarzyna Muzykiewicz, dyrektor Hospicjum im. św. Stanisława Papczyńskiego w Licheniu Starym. I dziś hospicja liczą na wsparcie wolontariuszy, choć ich liczba na ogół maleje. – Powoli zapominamy, czym jest wolontariat: daję coś z siebie, nie oczekując nic w zamian – podkreśla Katarzyna Muzykiewicz.

Urszula Kulig, koordynator wolontariatu w licheńskim hospicjum, przyznaje, że z różnych powodów o wolontariuszy trudno, tym bardziej na wsi, ze względu na dojazd, ale osoby, które decydują się na tę posługę, dają

cyzę, jeśli Bóg chciał mnie tu doprowadzić. Już po pierwszym dniu uzmysłowiłem sobie, jak ulotne są codzienne czynności – jak przyjemna jest choćby jazda samochodem, której chorzy już nie doświadczą. Zdrowie jest bardzo cenne, a jeżeli ktoś już go nie ma, to trzeba mu zapewnić psychiczny komfort – podkreśla.

Prawidłową opiekę nad chorym załoga licheńskiego hospicjum określa skrótowcem CUD: ciało – umysł – dusza.

– Personel medyczny dba o ciało, o umysł troszczą się psychologowie i pracownik socjalny, którzy pomagają też w kwestiach urzędowych, aspekt duchowy wspierany jest przez kapelana. Dopiero te trzy obszary składają się na całościowe zaopiekowanie się chorym, a wolontariusze poruszają się na pograniczu wszystkich wymienionych obszarów.

prawo do opieki hospicyjnej to mieć prawo do godnego przeżywania choroby i odchodzenia, m.in. uśmierzenia bólu. Warunki domowe nie zawsze pozwalają na szybką profesjonalną pomoc, choć oczywiście hospicjum nie zastąpi ciepła domu rodzinnego – mówi koordynator.

W obchody tego dnia w Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej wpisuje się piesza pielgrzymka wolontariuszy i przyjaciół licheńskiego hospicjum do klasztoru Misjonarzy Świętej Rodziny, opiekunów relikwii Pięciu Braci Męczenników w Kazimierzu Biskupim, odbywająca się 12 października. Z kolei w ostatnią niedzielę miesiąca różańcowego, 27 października, odbędzie się koncert dobroczynny „Bo miłość nie umiera” na rzecz licheńskiego hospicjum o godz. 13.15 w bazylice licheńskiej.

Sto pięćdziesiąt tysięcy turystów, rozsiansych po całym świecie, miało gigantyczne problemy z powodu upadku sławnego biura podróży Thomas Cook. Jego bezpośrednim efektem był też upadek firmy Neckermann Polska.

Autor tego artykułu przeżył kiedyś niemal to samo, co teraz tysiące Brytyjczyków, Polaków i przedstawicieli innych narodowości. Miły wyjazd do Hurgady w Egipcie: słońce, ciepłe morze i wygodny hotel. Ale na lotnisku okazało się, że nie można wsiąść do powrotnego samolotu, bo nie zostały opłacone bilety na przelot do Warszawy. Po kilku godzinach gorączkowych telefonów do Polski, po awanturach i naradach uczestnicy wycieczki zostali przewiezieni do gorszego hotelu i następnego dnia jednak wrócili do kraju. Działo się to latem 2012 r., a dwa tygodnie później organizator wyjazdu, niewielka polska firma Mati World Holidays, zbankrutował.

Tu z dnia na dzień, a może nawet z godziny na godzinę, upadła stara i ciesząca się ogromnym zaufaniem firma brytyjska. A dalej poszło jak w dominie: splajtowały przedsiębiorstwa do niej należące: Thomas Cook Airlines UK i inne lokalne linie lotnicze. Ucierpiały dziesiątki tysięcy turystów.

WYJAZDY DLA ABSTYNETÓW

Firma Thomas Cook powstała w Market Harborough, w wiejskim hrabstwie Leicestershire w 1841 r., a więc we wczesnej epoce wiktoriańskiej. Thomas Cook był lokalnym przedsiębiorcą i z początku organizował podróże kolejowe dla członków lokalnego ruchu abstynenckiego. W 1845 r. odbyła się pierwsza wycieczka, która przyniosła zysk – do Liverpoolu, a w 1851 r. pierwszą podróż zagraniczną – do Paryża, na wystawę światową. Blisko 180 lat później firma rozrosła się do rozmiarów globalnej grupy podróżniczej z roczną sprzedażą w wysokości 9 mld funtów (ponad 44 mld złotych), 19 mln klientów rocznie i 22 tys. pracowników w 16 krajach.

Cook przechodził różne dzieje. W 1926 r. biuro zostało nieoczekiwanie sprzedane przez synów założyciela, a kupiła ją firma francuska Wagons Lits (właściciele słynnego Orient Expressu), która podczas II wojny światowej została z kolei przejęta przez Niemców, a władze brytyjskie wprowadziły do Cooka zarząd komisaryczny. W 1948 r. Cook został

upaństwowiony, razem z kolejami brytyjskimi – i podlegał państwowej Brytyjskiej Komisji Transportu. W 1972 r. rząd postanowił jednak firmę sprywatyzować. W 2001 r. Co-oka przejęła niemiecka C&N Touristic AG, a w 2007 r. połączyła go z My Travel Group, tworząc Thomas Cook Group.

– Firma miała problemy od dłuższego czasu – mówił BBC John Strickland, analityk lotniczy, który zbierał dowody podczas rządowego śledztwa w sprawie upadku taniej linii lotniczej Monarch w 2017 r. Jego zdaniem, próby restrukturyzacji dokonywane przez zarząd firmy, nadeszły zbyt późno.

Tim Jeans, były dyrektor zarządzający linią Monarch, który odszedł z niej na długo przed upadkiem, powiedział, że Thomas Cook miał „analogowy model biznesowy w cyfrowym świecie”. Duża część wartości firmy postrzegana była jako efekt marki i lojalności klientów. Firma miała bardzo mało środków trwałych, takich jak hotele. Tak więc, kiedy klienci przeszli do konkurentów internetowych, by zarezerwować tańsze loty i pokoje hotelowe, wartość Cooka gwałtownie zmalała.

Rok temu, po serii ostrzeżeń o malejących zyskach, cena akcji spółki gwałtownie spadła. Na początku 2019 r. analitycy banku Citigroup określili je jako „bezwartościowe”.

W maju 2019 r. Cook odnotował stratę w wysokości 1,5 mld funtów za pierwszą połowę roku obrotowego. Równocześnie ostrzegł przed możliwymi dalszymi problemami, dodając, że ich przyczyną jest brexit.

Następnie firma wystawiła na sprzedaż swoje linie lotnicze. Thomas Cook ogłosił później, że prowadzi zaawansowane rozmowy ze swoimi bankami i spodziewanym inwestorem, chińskim Fosunem. Miał nadzieję, że Fosun go uratuje, płacąc 450 mln funtów za 75 proc. udziałów w firmie turystycznej i 23 proc. w liniach lotniczych – ale nie udało się porozumieć z wierzycielami, a rząd odmówił wsparcia. Około północy 23 września brytyjskie lotniska zaczęły „aresztować” lądujące samoloty Cooka, wobec nieotrzymania odpowiednich opłat. Dwie godziny później Thomas Cook ogłosił bankructwo.

Prezes Cooka Peter Fankhauser zarabiał w tym czasie krocie: 4,3 mln funtów w 2015 r. i po nieco ponad milion w kolejnych latach, do 2018 r. łącznie. Ma więc z czego żyć, gdy jego pracownicy – 21 tys. osób na całym świecie – nagle stracili wszelkie dochody.

EFEKT DOMINA

Wydawało się, że Neckermann Polska – należący do Cooka – nie ucierpi. Miał wystar-

Bankructwa biur podróży

Piotr Kościński

for. xh

czające środki finansowe i sprawnie działające biura, agentów i przedstawicieli w różnych krajach świata. Ale okazało się, że polska firma nie działała samodzielnie – powiązania z Cookiem i jego spółkami-córkami były zbyt silne – i do bankructwa jednak doszło. W efekcie wielu spośród 3600 przebywających za granicą polskich turystów przeżyło chwilę grozy: nie mogli wejść do swoich pokoi lub po prostu byli wyrzucani z hoteli albo odwrotnie – hotele nakładały na nich „areszt”, żądając zapłacenia dużych kwot pieniędzy. To sytuacja dramatyczna: w obcym kraju, gdzie na dokładkę mogą obowiązywać bardzo wysokie stawki za roaming, czyli połączenia telefoniczne, a jeszcze wyższe przy korzystaniu z internetu, gdy rezydent biura podróży rozkłada ręce, bo sam stracił pracę, a przez pierwsze godziny naprawdę nie wiadomo co robić...

Oczywiście, w Polsce natychmiast zadziałał urząd marszałkowski województwa mazowieckiego, bo to samorząd wojewódzki zajmuje się klientami upadłych biur podróży. – Zgodnie z obowiązującymi przepisami przejmujemy opiekę nad turystami, klientami biura podróży Neckermann Polska. Będziemy starali się zapewnić albo dokończenie pobytu, albo spokojny powrót do kraju – mówił wice-marszałek Wiesław Raboszuk.

– Trzeba podkreślić, że każdy klient polskiego Neckermanna jest w stu procentach bezpieczny – mówi tygodnikowi „Idziemy” dr Piotr Kociszewski ze Szkoły Głównej Turystyki i Hotelarstwa Vistula w Warszawie. – W przeszłości biura turystyczne co prawda były ubezpieczone, ale ich gwarancje były za małe i w zasadzie umożliwiały jedynie ściąganie do kraju tych turystów, którzy przebywali za granicą. Natomiast ci, którzy zapłacili za przyszłe wycieczki, nie dostawali zwrotu pieniędzy. Teraz jest inaczej – zauważa.

Nie oznacza to, że bankructwo Neckermanna nie jest bolesne. Faktycznie, zagraniczne hotele i linie lotnicze reagują bardzo nerwowo; polscy turyści przebywający w Tunezji, Turcji i na Majorce odczuli to najbardziej. Musiał też minąć czas pomiędzy ogłoszeniem bankructwa i reakcją polskich władz oraz ubezpieczyciela, w tym wypadku Allianz Partners. Nerwów i niewygody nie zrekompensuje nikt.

NISKA MARŻA

Niestety, polskie biura bankrutowały też całkowicie z własnej winy. Największym była

Z dnia na dzień upadła stara i ciesząca się ogromnym zaufaniem firma brytyjska.

Triada. W 2012 r. poza Polską uwiecznionych zostało 4,7 tys. jej klientów. Firma nagle zaczęła zalegać z czynszami, przestała płacić pensje, aż wreszcie zwolniła wszystkich pracowników.

Ze względów historycznych nieco podobny do Cooka był natomiast upadek Orbis Travel w 2010 r. Orbis powstał w 1920 r. we Lwowie i był jednym z dziesięciu pierwszych biur podróży na świecie; za PRL państwowy, w latach 1999-2000 został sprywatyzowany. Orbis Travel był jego spółką-córką, którą niedługo przed bankructwem sprzedał – to długa i skomplikowana historia. Sam Orbis jednak istnieje nadal.

Cztery lata później upadło bardzo znane El Greco, ale poszkodowanych było zaledwie 150 przebywających za granicą jego klientów. W 2003 r. zbankrutowała duża firma Aladin Group; jego właściciele, Tunezyjczycy, uciekli z Polski z 230 tys. zł wpłaconymi przez klientów. Za granicą kłopoty miało 200 turystów. Inne znane bankrutowały: Alpina Tour (1999), SDS Holidays (2003, właściciel uciekł z pieniędzmi do Turcji), Big Blue (2003), Open Travel (2006), Kopernik Travel (2009), Selectours (2010).

– Problem polega na tym, że biura podróży pracują na stosunkowo niskich marżach. W przypadku polskich biur podróży marża ta wynosi około 1 proc. Pozytywne wyniki finansowe uzyskują dzięki efektowi skali, czyli obsłudze tysięcy turystów – mówi dr Piotr Kociszewski. – Co więcej, biura podróży w jakiejś mierze funkcjonują na zasadzie podobnej do piramid finansowych. Z pieniędzy, które w danym roku wpłacają klienci, regulowane są zaległe zobowiązania. Niektóre z tych firm to kolosy na glinianych nogach. Nieprzewidywalne czynniki, jak np. uziemienie samolotów typu Boeing Max, mogą spowodować, że marża spadnie do zera lub nawet stanie się ujemna – dodaje.

Ekspert zawsze radzą, by przed wyjazdem sprawdzić biuro podróży, z którego zamierzamy skorzystać. Na stronie internetowej Biura Informacji Gospodarczej SA, w zakładce „Wakacyjny horror” można przeczytać, że w połowie 2019 r. łączne zadłużenie biur wyniosło blisko 5 mln zł; największe problemy ma pewne biuro z województwa śląskiego. „Z naszych danych wynika, że w każdym regionie znajduje się co najmniej kilku nierzetelnych tour operatorów” – czytamy. Na tej stronie można sprawdzić firmę, z którą chcemy wyjechać.

Ale przykład Neckermanna jest szczególny: to biuro znajdowało się w znakomitej sytuacji finansowej i jego upadek spowodowany jest bankructwem właściciela. Tak naprawdę więc nigdy nie wiadomo, czy nasz wymarzony wyjazd nie będzie wymagać umiejętności przetrwania – czyli survivalu...

Biura podróży w jakiejś mierze funkcjonują na zasadzie podobnej do piramid finansowych.

WDZIĘCZNA WIARA

Jednym z tematów dzisiejszej liturgii słowa – obok ukazania zbawczej mocy Boga, która najpełniej objawiła się w Jezusie, oraz wiary – jest wdzięczność. Na pewno nie zabrakło wiary ani wdzięczności dwóm trędowatym mężczyznom: Syryjczykowi Naamanowi i bezimiennemu Samarytaninowi. Tę wdzięczność okazują w charakterystyczny dla siebie sposób. Kiedy Elizeusz nie chce przyjąć daru od wodza syryjskiego, Naaman prosi o worek ziemi znad Jordanu, by stać na niej podczas modlitwy w Damaszku, poza granicami Izraela. Wyznaje wiarę: „Oto przekonałem się, że na całej ziemi nie ma Boga poza Izraelem” (2Krl 5,15). Z kolei Samarytanin, gdy został oczyszczony z trądu, natychmiast wrócił do Jezusa, „chwaląc Boga donośnym głosem” (Łk 17,15). Upadł na twarz i podziękował Mu. Wiara, która rozkwitła w sercu cudzoziemca, przyprowadziła go do Jezusa. To piękny obraz tego, że kto rozpoznaje Boga w Jezusie, czci Boga u Jego stóp.

Jeden i drugi był obokrajowcem. Uzdrawienie osób spoza Izraela jest potwierdzeniem obietnicy danej Abrahamowi, że zbawienie rozciągnie się na wszystkie narody. Jezus określił jednego trędowatego jako „cudzoziemca”. Ewangelia używa tego samego greckiego słowa, które było użyte w inskrypcji w świątyni jerozolimskiej, gdzie był zakaz wstępu obcym na jej teren. Można ujrzeć tu pewną ironię: ci, którzy nie są czystymi potomkami Abrahama, okazują się przez swą wiarę autentycznymi jego dziećmi. To poganie, Samarytanie, wyrzutkowie i grzesznicy entuzjastycznie reagują na Dobrą Nowinę i ofertę zbawienia, jaką przynosi Jezus. W przeciwieństwie do tych religijnych i dumnych, którzy w zatwardziałości serc zakładają, że ich pochodzenie i zewnętrzna pobożność gwarantują im zbawienie.

Istotnym aspektem wiary jest wdzięczność Bogu. Dlaczego wdzięczność jest probierzem wiary? Pewien starzec z humorem stwierdził: „Najgorsze chwile przeżywa ateista, gdy odczuwa wdzięczność i nie wie, komu dziękować” (R. Kern, „Humor Ojców Pustyni”). Pokorna i wdzięczna postawa cudzoziemców, Naamana i Samarytanina, ma stawać się dla nas przestrożą, aby wiary nie zredukować do kategorii zwykłych religijnych zwyczajów, które wpisane są w naszą kulturę. Skoro prawdziwa miłość pragnie być wdzięczna, to na ile okazujemy swoją wdzięczność Bogu? Bogu, który otacza nas swoją miłością, odpuszcza nam grzechy, wybacza, oczyszcza, uzdrowia, obdarowuje zbawieniem?

ks. Sebastian Adamczyk

Autor jest prefektem ds. studiów w Wyższym Seminarium Duchownym we Wrocławiu

XXVIII NIEDZIELA ZWYKŁA

13 października 2019

Czytanie z Drugiej Księgi Królewskiej

5, 14-17

Wódz syryjski Naaman, który był trędowaty, zanurzył się siedem razy w Jordanie według słowa męża Bożego, a ciało jego na powrót stało się jak ciało małego chłopca i został oczyszczony. Wtedy wrócił do męża Bożego z całym orszakiem, wszedł i stanął przed nim, mówiąc: „Oto przekonałem się, że na całej ziemi nie ma Boga poza Izraelem. A teraz zechciej przyjąć dar wdzięczności od twego sługi”.

On zaś odpowiedział: „Na życie Pana, przed którego obliczem stoję – nie wezmę!”. Tamten nalegał na niego, aby przyjął, lecz on odmówił. Wtedy Naaman rzekł: „Jeśli już nie chcesz, to niechże dadzą twemu słudze tyle ziemi, ile para mułów unieść może, ponieważ odtąd twój sługa nie będzie składał ofiary całopalnej ani ofiary krwawej innym bogom, jak tylko Panu”.

Psalm responsoryjny

98, 1-4

Refren: Pan Bóg okazał ludom swe zbawienie.

Śpiewajcie Panu pieśń nową,
albowiem uczynił cuda.

Zwycięstwo Mu zgłosiła Jego prawica,
i święte ramię Jego.

Pan okazał swoje zbawienie,
na oczach pogan objawił swą sprawiedliwość.
Wspomnił na dobroć i na wierność swoją
dla domu Izraela.

Ujrzały wszystkie krańce ziemi
zbawienie Boga naszego.

Wołaj z radości na cześć Pana, cała ziemia.
ciescie się, weselcie i grajcie.

Czytanie z Drugiego Listu świętego Pawła Apostoła do Tymoteusza

2, 8-13

Najmilszy: Pamiętaj na Jezusa Chrystusa, potomka Dawida. On według Ewangelii mojej powstał z martwych. Dla niej znoszę niedolę aż do więzów jak złoczyńca; ale słowo Boże nie uległo spętaniu. Dlatego znoszę wszystko przez wzgląd na wybranych, aby i oni dostąpili zbawienia w Chrystusie Jezusie razem z wieczną chwałą.

Nauka to godna wiary. Jeżeliśmy bowiem z Nim współumarliśmy, z Nim także żyć będziemy. Jeśli trwamy w cierpliwości, z Nim też królować będziemy. Jeśli się będziemy Go zapierali, to i On nas się zaprze. Jeśli my odmawiamy wierności, On wiary dochowuje, bo nie może się zaprzeć siebie samego.

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.
Za wszystko dziękujcie Bogu,
taka jest bowiem wola Boża względem was w Jezusie Chrystusie.

Słowa Ewangelii według świętego Łukasza

17, 11-19

Zdarzyło się, że Jezus, zmierzając do Jeruzalem, przechodził przez pogranicze Samarii i Galilei. Gdy wchodzili do pewnej wsi, wyszło naprzeciw Niego dziesięciu trędowatych. Zatrzymali się z daleka i głośno zawołali: „Jezusie, Mistrzu, ulituj się nad nami”. Na ten widok rzekł do nich: „Idźcie, pokażcie się kapłanom”. A gdy szli, zostali oczyszczeni. Wtedy jeden z nich, widząc, że jest uzdrowiony, wrócił, chwając Boga donośnym głosem, padł na twarz u Jego nóg i dziękował Mu. A był to Samarytanin.

Jezus zaś rzekł: „Czyż nie dziesięciu zostało oczyszczonych? Gdzie jest dziewięciu? Czy się nie znalazł nikt kto by wrócił i oddał chwałę Bogu, tylko ten cudzoziemiec?”. Do niego zaś rzekł: „Wstań, idź, twoja wiara cię uzdrowiła”.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 14 października

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Kaliksta I, papieża i męczennika, albo wspomnienie św. Małgorzaty Marii Alacoque, dziewicy

Czytania mszalne: Rz 1, 1-7; Ps 98, 1bcde. 2-3b. 3c-4; Łk 11, 29-32

Wtorek, 15 października

Wspomnienie św. Teresy od Jezusa, dziewicy i doktora Kościoła
Czytania mszalne: Rz 1, 16-25; Ps 19, 2-3. 4-5b; Łk 11, 37-41

Środa, 16 października

Wspomnienie św. Jadwigi Śląskiej

Czytania mszalne: Rz 2, 1-11; Ps 62, 2-3. 6-7. 9

Czwartek, 17 października

Wspomnienie św. Ignacego Antiocheńskiego, biskupa i męczennika

Czytania mszalne: Rz 3, 21-30a; Ps 130, 1b-2. 3-4; Łk 11, 47-54

Piątek, 18 października

Święto św. Łukasza, ewangelisty

Czytania mszalne: 2 Tm 4, 9-17a; Ps 145, 10-11. 12-13ab. 17-18; Łk 10, 1-9

Sobota, 19 października

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Pawła od Krzyża, przebitera, albo wspomnienie Najświętszej Maryi Panny w sobotę, albo wspomnienie świętych męczenników Jana de Brebeufa, Izaaka Jogues'a, przebiterów, oraz Towarzyszy

Czytania mszalne: Rz 4, 13. 16-18; Ps 105, 6-7. 8-9. 42-43; Łk 12, 8-12

foto: PAP/EPA/Claudio Peri

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

PRZYCIĄGAĆ DO CHRYSTUSA

W księdze Dziejów Apostolskich prześladowanie jawi się jako trwały stan życia uczniów, zgodnie z tym, co powiedział Jezus: „Jeżeli Mnie prześladowali, to i was będą prześladować” (J 15,20). Ale prześladowanie, zamiast gasić ogień ewangelizacji, jeszcze bardziej go podsyca. Niech Duch Święty uczyni z nas wszystkich, osób ochrzczonych, ludzi głoszących Ewangelię, aby przyciągnęli innych nie do siebie, lecz do Chrystusa, potrafiących uczynić miejsce na działanie Boga, umiejących uczynić innych wolnymi i odpowiedzialnymi wobec Pana.

Podczas audyencji generalnej, 2 października

DO POLAKÓW O MISJACH

Serdecznie pozdrawiam polskich pielgrzymów. Drodzy bracia i siostry, rozpoczął się Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny. „Obchody tego miesiąca pomogą nam przede wszystkim w ponownym odkryciu misyjnego znaczenia naszego przyłgnięcia wiary do Jezusa Chrystusa, wiary darmo otrzymanej jako dar w sakramencie chrztu świętego”. Wszyscy bowiem, jako ochrzczeni i posłani, jesteśmy wezwani, byśmy sami byli świadkami Chrystusa i byśmy wspierali misjonarzy, którzy niosą Ewangelię wszystkim ludom na świecie. Niech im zawsze towarzyszy nasza modlitwa i konkretne dzieła solidarności. Z serca wam błogosławię.

Podczas audyencji generalnej, 2 października

PRZYMNÓŻ NAM WIARĘ

Jaka to piękna modlitwa, którą powinniśmy często odmawiać podczas dnia: „Panie, przymnóż mi wiarę”. A my powinniśmy wiele się modlić.

Wiara porównywalna z ziarnem gorczycy jest wiarą, która nie jest pyszna i pewna siebie, nie udaje, że jest się wielkim wierzącym, nie czyni wiele razy różnych błazeństw. Jest to wiara, która w swojej pokorze odczuwa wielką potrzebę Boga i w swej małości, z całkowitym zaufaniem powierza się Jemu. Daje nam umiejętność patrzona z nadzieją na zmienne koleje życia, pomaga zaakceptować także porażki, cierpienia, wiedząc, że zło nigdy nie ma i nie będzie miało ostatniego słowa.

Jak możemy zrozumieć, czy naprawdę mamy wiarę, to znaczy czy nasza wiara, choć niewielka, jest autentyczna, czysta, nieskażona? Wyjaśnia to Jezus wskazując, co jest miarą wiary: służba. Przejawia się ona w radości słuzeniu sobie nawzajem, znajdując już w tym swą nagrodę, a nie w uznaniu i korzyściach, jakie mogłyby z niej wynikać. Słudzy nieużyteczni – to znaczy niewymagający, aby im podziękowano, niemający żądań. „Słudzy nieużyteczni jesteśmy” – to wyraz pokory i dyspozycyjności, które uczyniły wiele dobra dla Kościoła. Słowa te przypominają właściwą postawę: pokornej służby, której wzór dał nam Jezus, umywając nogi uczniom.

Przed modlitwą Anioł Pański, 6 października

Poniedziałek,
16 października 1978 r.
Na balkonie pojawia się
Jan Paweł II – nowy papież,
witany przez wiwatujących
wiernych. Ten moment
mógłby nie nastąpić, gdyby
nie pewna wymiana zdań...

NIEOCZEKIWANY FINAŁ

Niecały tydzień przed rozpoczęciem październikowego konklawe dwaj kardynałowie uczestniczą we Mszy Świętej w kościele św. Stanisława w Rzymie, miejscu spotkań rzymskiej Polonii. Prymas Wyszyński odprawia Mszę w intencji zmarłego Jana Pawła I, kard. Wojtyła wygłasza homilię. Konklawe rozpoczyna się 14 października. Początkowe głosowania nie przynoszą żadnemu z kandydatów wymaganych 2/3 głosów. Faworytami

Kilka godzin po wyborze Jan Paweł II pojawia się na balkonie Bazyliki św. Piotra. Tym samym rozpoczyna się przełomowy pontyfikat 264. papieża.

Członkinie Instytutu Prymasowskiego pytały później Jana Pawła II o słowa kard. Wyszyńskiego. Papież potwierdził, że bardzo mu pomogły i że bez nich nie przyjąłby wyboru. Dopytywany przez Marię Okońską, dlaczego, odpisał: „Bo nie zostawiłbym go [prymasa Wyszyńskiego – przyp. red.] tam

Nie zostawiłbym go samego

Barbara
Stefańska

Sierpień 1978 r. Dwaj kardynałowie z Polski, Stefan Wyszyński i Karol Wojtyła, uczestniczą w konklawe, które kończy się wyborem Jana Pawła I, czyli Albina Lucianiego. Nowy papież umiera zaledwie po 33 dniach urzędowania. Krakowski kardynał jest bardzo poruszony jego szybką śmiercią. Na kolejne konklawe wylatuje samolotem z Warszawy. W stolicy, jak zwykle, nocuje w domu sióstr urszulanek przy ulicy Wiślanej 2.

PRZYJAŹŃ I SZACUNEK

Kardynałów Wyszyńskiego i Wojtyłę łączyła głęboka przyjaźń. Metropolita krakowski regularnie odwiedzał Prymasa w czasie jego odpoczynku, m.in. w Bachledówce w Zakopanem i w Gaju nad rzeką Fiszor, nieopodal Warszawy. Prowadzili wtedy długie rozmowy, dyskutowali o ważnych dla Kościoła sprawach, ale również grali w siatkówkę – Prymas sędziował – z innymi uczestnikami wypoczynku.

Kard. Wojtyła stał się silnym wsparciem dla Prymasa w czasie obchodów Millenium Chrztu Polski. Nie wszyscy, nawet wewnątrz Kościoła, rozumieli mocny akcent maryjny obchodów, odwoływanie się do pobożności ludowej oraz ideę milenijnego aktu oddania. Kardynał Wojtyła napisał komentarz wyjaśniający znaczenie aktu oddania Polski Matce Bożej w macierzyńską niewolę miłości, którego Prymas dokonał 3 maja 1966 r. na Jasnej Górze.

Arcybiskup krakowski zdawał sobie sprawę, jak ważną postacią dla Kościoła w Polsce i dla całego społeczeństwa jest prymas Wyszyński, i darzył go szczególnym szacunkiem. Świadkowie zauważyli, że w czasie procesji milenijnych Wojtyła szedł zawsze trochę z tyłu za Prymasem.

Wojtyła i Wyszyński
fot. Instytut Prymasowski, Stefana Kardynała Wyszyńskiego

są dwaj Włosi, jednak poparcie dla nich stopniowo zmniejsza się. Coraz więcej głosów pada na kardynała z Krakowa.

Od 1522 r. na papieży są wybierani wyłącznie Włosi, dlatego jest to nieoczekiwany zwrot akcji. W pewnym momencie, gdy po kolejnym głosowaniu widać, że Wojtyła jest faworytem, podchodzi do niego prymas Wyszyński. „Jak wybór się dokona, bardzo proszę przyjąć” – mówi Prymas, według relacji śp. Marii Okońskiej, założycielki Instytutu Prymasowskiego, która rozmawiała o przebiegu konklawe z Prymasem i papieżem Wojtyłą. Później kard. Wyszyński podchodzi jeszcze raz: „Radziłbym przyjąć imię Jan Paweł II”. Na co papież elekt odpowiada: „Myślę tak samo”.

samemu w wojującym komunizmie”. Jej zdaniem, kard. Wojtyła potraktował słowa Prymasa jako polecenie od dotychczasowego zwierzchnika i potwierdzenie woli Bożej.

NIE BYŁOBY PAPIEŻA BEZ CIEBIE

Jan Paweł II publicznie podkreślał, że docenia rolę prymasa Wyszyńskiego w swojej drodze na Stolicę Piotrową. W czasie Mszy inauguracyjnej pontyfikat, 22 października 1978 r., kardynałowie zwyczajowo składali nowemu papieżowi homagium. Gdy do Jana Pawła II podszedł prymas Wyszyński i uklęknął, aby ucałować pierścień głowy Kościoła, papież wstał, objął go, ucałował policzek i dłoń Prymasa, podkreślając w ten sposób swój synowski szacunek dla niego.

Ten gest uzupełnił następnego dnia, w czasie audiencji dla Polaków. Mówił wtedy do kard. Wyszyńskiego: „Nie byłoby na Stolicy Piotrowej tego papieża Polaka, który dziś pełen bojaźni Bożej, ale i pełen ufności rozpoczyna nowy pontyfikat, gdyby nie było Twojej wiary, niecofającej się przez więzieniem, cierpieniem, Twojej heroicznej nadziei, Twojego zawierzenia bez reszty Matce Kościoła, gdyby nie było Jasnej Góry – i tego całego okresu dziejów Kościoła w Ojczyźnie naszej, które związane są z Twoim biskupim i prymasowskim posługiwaniem”.

Kiedy dwaj przyjaciele prowadzili długie rozmowy w Bachledówce czy nad Fiszorem, kard. Wyszyński mógł sądzić, że przygotowuje swojego następcę, który po nim przejmie stery Kościoła w Polsce. Opatrzność Boża miała inne plany.

Wykorzystano materiały z Mediateki Centrum Myśli Jana Pawła II, w szczególności wywiad ze śp. Marią Okońską

Nadzwyczajny miesiąc

fot. BP KEP

– Kto pojedzie na misję, ten otwiera oczy – mówił abp Stanisław Gądecki, przewodniczący KEP, podczas konferencji prasowej w związku z Nadzwyczajnym Miesiącem Misyjnym ogłoszonym tego października przez papieża Franciszka.

Przewodniczący episkopatu zwrócił uwagę na trzy płaszczyzny zaangażowania Kościoła w Polsce w dzieło misji: poprzez misjonarzy, poprzez wolontariat misyjny oraz przez dzieło animacji i formacji misyjnej. Najnowsze statystyki wskazują, że w 99 krajach na misjach pracuje 1903 Polek i Polaków. Abp Gądecki podkreślił, jak ryzykowna jest często ta praca, wspominając o misjonarzach, którzy zginęli, pełniąc swoją posługę.

Drugą płaszczyzną misyjnego zaangażowania Kościoła w Polsce jest wolontariat misyjny. Z samej tylko archidiecezji poznańskiej w tym roku w takim doświadczeniu misyjnym uczestniczyło 98 osób – studentów, w części z uniwersytetu medycznego. Taki wolontariat trwa miesiąc, dwa, a często i pół roku. Abp Gądecki przypomniał, że ten czysto świecki ruch zrodził się z przedwojennego ruchu misyjnego, zakładanego przez dr Wandę Błęską, której proces beatyfikacyjny będzie się rozpoczynał w archidiecezji poznańskiej. – Czasem wydaje nam się, że jesteśmy biedni w stosunku do Zachodu

czy ludzi najbogatszych. Kto pojedzie na misję, ten zobaczy prawdziwą biedę. I dopiero wtedy wzrasta duchowo, nie tylko przez to, że pomaga ludziom, ale że uczy się wdzięczności Bogu – mówił.

Dzieło animacji i formacji misyjnej to akcje takie jak m. in. Adomis (adopcja misyjnych seminarzystów), Żywy Różaniec dla misji, Kolędniczy Misyjni czy inicjatywa „Dzieci komunijne dzieciom misji”.

Abp Gądecki zaznaczył też, jak ważne jest wsparcie cywilizacyjne krajów misyjnych, które otrzymują środki finansowe często za cenę zmian prawnych, poprzez które forsowane są zmiany cywilizacyjne, takie jak legalizacja aborcji.

Z kolei ks. dr Tomasz Atlas, dyrektor Papieskich Dzieł Misyjnych, powiedział, że PDM prowadzi 41 projektów w 16 strukturach administracji kościelnej w dziewięciu krajach (Madagaskar, Komory, Reunion, Mauritius, Seszele, Sri Lanka, Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan). W tym roku w ramach tych projektów udało się przekazać na cele misyjne ponad 1 mln 196 tys. dolarów.

– Przez modlitwę i wsparcie materialne pomagamy misjonarzom pracującym na wszystkich kontynentach – powiedział obecny na konferencji nuncjusz apostolski w Polsce abp Salvatore Pennacchio./bsk, KAI

Grażyna Rybak

ZAPOBIEGAJMY GRYPIE

Grypa to wirusowe zakażenie dróg oddechowych, charakteryzujące się ogromnym uszkodzeniem nabłonka i największą umieralnością. Występuje powszechnie, na całym świecie, sezonowo; w Polsce głównie zimą. Corocznie mają miejsce zmiany antygenów poszczególnych szczepów wirusa. Przechorowanie grypy daje krótkotrwałą odporność, do kilku miesięcy, i wyłącznie na typ wirusa, który chorobę wywołał. Dlatego szczepimy się na grypę co roku.

Zakażenie następuje drogą kropelkową lub przez bezpośredni kontakt. Dzieci chorują na grypę około trzech razy częściej niż dorośli – mają mniej dojrzały układ odpornościowy. Niestety, rzadziej niż dorośli są szczepione. Ekspert Ogólnopolskiego Programu Zwalczenia Grypy informują, że dzieci są bardziej narażone na ciężki przebieg tej niezwykle zakaźnej choroby i jej powikłania. Byłabym szczęśliwa, gdyby szczepienie przeciw grypie zostało wpisane kalendarza szczepień obowiązkowych na terenie Polski. Wiązałoby się to z refundacją szczepionki przeciwko grypie dla dzieci i zwiększeniem liczby zaszczepionych, a co za tym idzie, ograniczeniem ognisk epidemii w sezonie zimowym. Obecnie szczepionka jest tylko częściowo refundowana dla osób po 65. roku życia.

Konsultant krajowy w dziedzinie pediatrii stara się o refundację, bo grupą ryzyka są zwłaszcza dzieci między szóstym miesiącem a piątym rokiem życia. Na ogół uczęsz-

czają do żłobków i przedszkoli, co stwarza dogodne warunki rozprzestrzeniania się grypy na nieszczone dzieci i ich rodziców. To one powinny otrzymać refundację. Ale za nim to nastąpi, warto, mimo opłat, już teraz je zaszczepić. A tak-

że inne, starsze dzieci z cukrzycą, przewlekłymi chorobami płuc czy serca, alergiami czy po przebyciu leczenia onkologicznym. Lekarze szacują, że na sto zarażonych grypą małych dzieci do trzeciego roku życia przypada około 200 dni nieobecności w pracy ich rodziców, a czasem dłużej, ze względu na zarażenie się od dziecka i rozwój choroby u dorosłego.

Grypę można obecnie leczyć lekiem przeciwwirusowym, ale jest to najskuteczniejsze w pierwszej dobie choroby. Tymczasem rodzice często zgłaszają się dopiero w czwartej dobie, zaniepokojeni, że gorączka nadal się utrzymuje. To już okres powikłań, często wymagających podania antybiotyku (zapalenie oskrzeli, płuc, uszu, gardła).

Z badań wynika, że dzieci, których matki w czasie ciąży chorowały na grypę, są obciążone wyższym ryzykiem wystąpienia schizofrenii. Naukowcy z Uniwersytetu Temple w Filadelfii (USA) poddali badaniom próbki krwi kilkunastu tysięcy kobiet w ciąży. Ich organizm wytwarzał białko IL-8. U pacjentów ze schizofrenią, którzy w życiu płodowym byli narażeni na obecność tego białka, rozpoznano ryzyko wzrostu objętości komór mózgu i zmniejszenia objętości kory mózgowej. To potwierdza związek grypy ciężarnej matki z zaburzeniem umysłowym jej dziecka i jest jeszcze jednym argumentem za szczepieniem dzieci przed sezonem epidemicznym, czyli we wrześniu i październiku.

Autorka jest lekarzem pediatrą

Co to jest związek zgody?

dr hab. Tomasz Korpysz

Błędy związane z budową zdania są bardzo liczne właściwie we wszystkich typach tekstów, wielokrotnie więc pisałem o nich na tych łamach. Stosunkowo często używałem wówczas terminu „związek składniowy”. Warto przypomnieć, jak ten termin rozumieć i jakie typy związków składniowych wyróżnia się w polszczyźnie.

Jeżeli dokładniej przyjrzymy się dowolnemu krótkiemu i prostemu zdaniu, np. *Mały kot łapczywie pije mleko*, to zauważymy, że wprawdzie tworzy ono spójną całość (i gramatyczną, i znaczeniową), ale przecież nie wszystkie wyrazy są w nim ze sobą bezpośrednio powiązane. Między wyrazami *mały* i *mleko* czy też *kot* i *łapczywie* nie ma prostych relacji. Łatwo jednak da się takie powiązania zauważyć w przypadku par: *mały* i *kot*, *kot* i *pije*, *łapczywie* i *pije* oraz *pije* i *mleko*. To właśnie są związki składniowe występujące w cytowanym zdaniu.

Połączenia, w których jeden wyraz jest nadrzędny, określany, a drugi podrzędny, określający, wyróżniano i opisywano w Polsce od końca XVIII wieku, od czasu prac Onufrego Kopczyńskiego. Już wtedy na ich nazwanie zaczęto stosować określenia *składnia zgody* i *składnia rzędu*, niekiedy nadal funkcjonujące w literaturze przedmiotu. Znacznie dziś popularniejsze terminy *związek rzędu* i *związek zgody* wprowadził Stanisław Szober. Z kolei o *związku przynależności* na przełomie XIX i XX wieku pisał Antoni Krasnowolski. Co ciekawe, autor ten wyróżniał cztery typy związków składniowych, którym nadał nazwy: *stosunek zgody*, *stosunek rzędu* i *zależności*, *stosunek względu* i *stosunek przynależności*. Dziś niewyodrębniany *stosunek względu* polegać miał, nie na zupełnej zgodzie, lecz na pewnym przystosowywaniu się jednych wyrazów

do drugich”, jak pisał Krasnowolski. Przykładem może być relacja między rzeczownikiem a odpowiadającym mu zaimkiem, jak w przypadku wyrazów *Zosia* i *ona* (w formie *nią*) w zdaniu *Zosia jechała na białym koniu, a za nią jechała reszta grupy*. Jak widać, zachodzi tu zgoda pod względem rodzaju i liczby, ale rzeczownik i zaimek mają różne przypadki.

Z powyższej skróconej charakterystyki *stosunku względu* wiele można wynioskować o cechach związku zgody. Przypomnijmy, że w związku zgody wyrazy wzajemnie dostosowują do siebie swoje formy fleksyjne czy też: wyraz podrzędny przystosowuje swoje cechy fleksyjne do wyrazu nadrzędnego, przejmując je. Dobrze widać to zwłaszcza w odniesieniu do połączeń rzeczownika z przydawką wyrażoną przymiotnikiem, czyli tzw. przydawką przymiotną. Jeżeli przyjrzymy się takim parom, jak *rozłożysty dąb*, *wysoka brzoza* czy *potężne drzewo*, to bez trudu zauważymy, że każdorazowo mają one takie same trzy formy fleksyjne: przypadek, rodzaj i liczbę. Co więcej, zmiana dowolnej kategorii fleksyjnej w wyrazie nadrzędnym automatycznie pociąga za sobą taką samą zmianę w wyrazie podrzędnym. Jeśli więc rzeczownikowi *dąb* nadamy formę np. dopełniacza liczby mnogiej: *dębów*, to taką samą formę przyjmie określający go przymiotnik: *rozłożystych*.

W przypadku połączeń rzeczownika pełniącego funkcję podmiotu z czasownikiem pełniącym funkcję orzeczenia, które również tworzą związku zgody, rzecz nie jest już tak prosta. Po pierwsze wcale nieoczywiste jest, czy w ogóle można tu mówić o relacji nadrzędno-podrzędnej. Po drugie, z oczywistych względów wyrazy takie nie mogą mieć wspólnych wszystkich cech fleksyjnych, ponieważ np. czasownik nie odmienia się przez przypadki, a rzeczownik – przez czasy. Jeśli więc rozpatrzmy np. parę *pies szczekał*, to zauważymy że wspólne są dla nich: rodzaj (męski) oraz liczba (pojedyncza). Jednak już w parze *Piotr czyta* oba wyrazy mają wspólną jedynie liczbę, ponieważ w czasie teraźniejszym następuje neutralizacja rodzaju: czasownik w tej samej formie może łączyć się z rzeczownikami wszystkich trzech rodzajów. Jednak i takie połączenia realizują związek zgody.

Zasiłek rodzinny na nowy okres

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Od 1 listopada rozpoczyna się nowy okres zasiłkowy. Wnioski o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych są przyjmowane od 1 sierpnia, a w przypadku wniosków składanych drogą elektroniczną – od 1 lipca.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków przysługuje rodzicom, jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu dziecka albo osobie uczącej się. Zasiłek przysługuje do ukończenia przez dziecko 18. roku życia lub nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia – albo 24.

roku życia, jeżeli dziecko kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie 95 zł na dziecko do ukończenia pięciu lat, 124 zł na dziecko w wieku powyżej pięciu lat do ukończenia 18 lat oraz 135 zł na dziecko pomiędzy 18. rokiem życia a ukończeniem 24 lat.

Kryterium przyznania prawa do zasiłku jest dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się – nie może przekraczać 674 zł. Jeśli członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek przysługuje, gdy dochód ro-

dziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 764 zł. Jeżeli dochód rodziny przekracza kwotę graniczną pomnożoną przez liczbę członków danej rodziny o kwotę nie wyższą niż łączna kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługujących rodzinie w okresie zasiłkowym, na który jest ustalane prawo do tych świadczeń, zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługujące w kwocie pomniejszonej o przekroczenie.

Świadczenia rodzinne wypłaca się co miesiąc. Jeżeli osoba ubiegająca się o nie na nowy okres zasiłkowy złoży wniosek wraz z dokumentami do 31 sierpnia, ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych i wypłata przysługujących świadczeń następuje do 30 listopada. Jeżeli wniosek wraz z dokumentami zostanie

złożony od 1 września do 31 października, ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych i wypłata przysługujących świadczeń następuje do 31 grudnia. Jeżeli osoba ubiegająca się o świadczenia rodzinne złoży wniosek z dokumentami od 1 listopada do 31 grudnia, ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz wypłata przysługujących świadczeń następuje do ostatniego dnia lutego następnego roku.

Nawet mimo spełnienia pozostałych warunków zasiłku rodzinny nie otrzyma m.in. osoba, której dziecko pozostaje w związku małżeńskim albo zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie lub w pieczy zastępczej czy też jeżeli pełnoletnie dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko.

Autorka jest radcą prawnym

fol. PAP/Adam Warzawa

ĆWIERĆ WIEKU

Mariusz Jankowski

Zadzwonił dobry kolega z czasów licealnych. „Mariusz, przyjedziesz na dwudziestopięciolecie matury?” Słucham? Dwadzieścia pięć lat? Nie mogłem uwierzyć, że to możliwe. Tyle czasu minęło już od momentów błogiej, szaleńczej, czasami trudnej, a często niezbyt mądrej młodości? Boże, przecież to jedna trzecia całego życia! A czuję, jakby to było... no, może nie wczoraj, ale co najwyżej miesiąc temu. I dobrze czułem. Na spotkanie dotarła niemal cała klasa, a ja z trudem powstrzymywałem łzy wzruszenia.

W podobnej sytuacji było ostatnio moich dwóch dobrych znajomych: dwóch licealistów i jeden absolwent technikum mechanicznego. Z różnych stron Polski. No to sobie porozmawialiśmy o wspomnieniach, także tych związanych ze sportem. I wiecie Państwo, co z tych pogadanek wyszło? To co chyba wyjść musiało. Że to naprawdę szmat czasu, co doskonale widać w naszym kraju. Przecież my chodziliśmy do szkół średnich w latach 90. ubiegłego wieku. I te szkoły były często w nie najlepszym stanie, transformacja kraju jeszcze wtedy nie objęła szkolnictwa. A jeśli objęła, to pojawiały się takie kwiatki jak ucząca mnie angielskiego pani... Natasza z Kaliningradu. Jej akcent był wschodnioeuropejsko-słowiański i niektóre słowa wymawiała tak, że żaden Anglik by ich nie zrozumiał.

A propos rozumienia. Każdy z nas wspominających swoje lata szkolne doszedł do podobnych wniosków w temacie sportu. I każdy z zazdrością oglądał to, jak wyglądają szkolne hale sportowe: wyremontowane, nowoczesne, pachnące świeżością i zachęcające funkcjonalnością. Nie ma już szatni, w których nie tylko brakowało pryszniców, ale nawet odpowiedniej liczby ławek, na których można by się pomieścić podczas przebierania. Dziś młodzież naprawdę potrzebuje tylko jednego: chęci do uprawiania sportu. A z tym, niestety, bywa różnie. Nie chcę wyjść na marudzącego zgreda, bo przecież i dawniej nie brakowało osób które za wychowaniem fizycznym nie przepadały. Odsetek takich dzieciaków jest mniej więcej stały. Problem w tym, że kiedyś o miejsce w szkolnej drużynie trwała zażarta walka. A dziś – i potwierdzają to wuefiści – trudno zebrać grupę młodzieży, żeby stworzyć zespoły do siatkówki czy piłki ręcznej. Sport, niestety, przegrywa. Najczęściej z wirtualnym życiem.

Dlatego z kolegami ponarzekaliśmy sobie. Naprawdę szkoda, że nas, dawnych maturzystów, nie można przenieść raz jeszcze do szkolnych ław. Gdyby się udało, to na dodatkowych zajęciach sportowych hale na pewno nie stałyby puste...

Autor jest dziennikarzem TVP

Medale z Dochy

W niedzielę 6 września zakończyły się Mistrzostwa Świata w Lekkoatletyce, rozgrywane w tym roku w Dosze, stolicy Kataru. Reprezentacja Polski zajęła 11. miejsce w klasyfikacji medalowej. Polacy sześć razy stawali na podium. Przed ostatnim dniem zawodów mieli na koncie cztery medale: Joanna Fiodorow wywalczyła srebro w konkursie rzutu młotem, w tej samej konkurencji złoto zdobył Paweł Fajdek, a brąz Wojciech Nowicki, na trzecim stopniu podium stanął również Piotr Lisek, zdobywszy brąz w skoku o tyczce. Z kolei niedziela okazała się szczęśliwa dla biegaczy. Najpierw Marcin Lewandowski zdobył brąz w biegu na 1500 m. Potem sztafeta pań 4x400 m, w składzie: Iga Baumgart-Witan, Patrycja Wyciszkiewicz, Małgorzata Hołub-Kowalik oraz Justyna Święty-Ersetic, wywalczyła srebrny medal. Panie ustanowiły jednocześnie rekord Polski.

fol. PAP/Adam Warzawa

Wspólny bieg

fol. PAP/Darek Delmanowicz

Małżeństwo Rafał i Lidia Czernecky zostali zwycięzcami 7. PKO Maratonu Rzeszowskiego. Około 400 biegaczy uczestniczyło jednocześnie w akcji charytatywnej „Biegę dla Mateusza”. W ramach akcji Fundacja PKO Banku Polskiego wspiera 16-letniego Mateusza Rejowskiego z podrzeszowskiego Krasnego, który zmaga się z chłoniakiem.

Król lata

fol. PAP/Grzegorz Mornot

W niedzielę 6 października w Klingenthal w Niemczech rozegrano ostatnie zawody letniego FIS Grand Prix w skokach narciarskich. Na najwyższym szczycie podium stanął Słoweniec Anze Lanisek. Dawid Kubacki zajął piąte miejsce. Nie przeszkodziło to Polakowi w zwycięstwie w całym turnieju. Kubacki był najlepszy w klasyfikacji generalnej.

Superpuchar do Polic

Siatkarki z Azotów Chemik Police po raz trzeci w historii zdobyły Superpuchar Polski. W niedzielę 6 października na hali w Kaliszu policzanki pokonały ŁKS Commercecon Łódź 3:0. Zwycięstwo Azotów to dobra wróżba na rozpoczynający się nowy sezon siatkarskiej ligi kobiet. Pierwsze mecz nowego sezonu zaplanowano na piątek 11 października.

fol. PAP/Tomasz Wojcik

Nic się nie zmarnuje

Hanna Michniewicz

Zero waste („bez marnowania”) – to modne ostatnio określenie, które można odnieść również do gotowania i jedzenia. Według definicji jest to styl życia, zgodnie z którym człowiek stara się generować jak najmniej odpadów. Propagatorzy tej idei radzą, by nie wyrzucać żadnych resztek (podają nawet przepisy na pesto z liści rzodkiewki albo chipsy z obierek od warzyw). Warto jednak zacząć od tego, by świadomie robić zakupy, nie dopuszczać do zepsucia żywności i jej marnotrawstwa. Na ten temat rozmawiali eksperci podczas panelu dyskusyjnego „Zero waste w domu, w kuchni, na zakupach” w ramach festiwalu kulinarnego „Polska od kuchni”.

– Jak nie marnować jedzenia? Pierwszy sposób to kupować produkty dobrej jakości. Jeśli kupimy chleb na prawdziwym zakwasie, to nie spleśnieje, a najwyżej

trochę wyschnie i będziemy mogli go zużyć do końca – mówiła Katarzyna Bosacka, autorka publikacji i programów telewizyjnych o zdrowym odżywianiu.

Szef kuchni Kuba Korczak zwracał uwagę, by dbać o jedzenie, które przygotowujemy. – Jeśli próbujemy jakiejś potrawy, nie wkładamy do garnka brudnej łyżki, bo wtedy całość szybciej się popsuje. Chowajmy produkty do lodówki od razu po użyciu – radził.

Nawet jeśli znajdziemy w kuchni przeterminowany produkt, nie musimy od razu go wyrzucać. – Jeśli na opakowaniu jest informacja „Należy spożyć do...”, to trzeba tej daty rygorystycznie przestrzegać. Natomiast informacja „Należy spożyć przed...” dotyczy produktów suchych. Jeśli ta data zostanie przekroczona, trzeba otworzyć opakowanie, powąchać, obejrzeć – jeśli wszystko jest w porządku,

foto: Hanna Michniewicz

DYNIOWE TOSTY FRANCUSKIE

Składniki: 6 kromek czerstwego chleba lub bułki ■ 1 jajko ■ 4 łyżki mleka ■ 1 łyżka pure z dyni ■ 1 łyżeczka cukru ■ szczypta soli ■ cynamon ■ imbir ■ masło do smażenia

Sposób przygotowania: Dynię upiec lub uduśić i zmiksować w blenderze. Jajko wbić do głębokiego talerza, roztrzepać z mlekiem i musem dyniowym, dodać cukier i przyprawy. Na patelni rozgrzać masło. Pieczywo zanurzać w masie jajecznej i smażyć z obu stron, aż się przyrumieni. Podawać z dżemem, kremowym serkiem lub owocami.

można to zjeść bez uszczerbku na zdrowiu – wyjaśniała Katarzyna Bosacka. Kuba Korczak przekonywał jednak, że nawet przeterminowany ser biały można spożyć po obróbce termicznej – bo to właśnie dojrzały twaróg nadaje wyrazisty smak pierogom ruskim czy leniwym.

Ideę zero waste warto stosować także podczas zakupów. – Używajmy wielorazowych toreb na warzywa

i pieczywo. Możemy je uszyć sami i zabierać ze sobą do sklepu – zachęcała Ewelina Degowska z organizacji Stop Wasting Polska. – Pamiętajmy, żeby rezygnować z plastikowych opakowań. Zamiast kupować wodę mineralną, używajmy butelki wielorazowej z filtrem. Małymi krokami możemy wprowadzać do naszych rodzin ekologiczny styl życia.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – forma przysięgi
- 1 H – pozycja pokutnika
- 2 E – przodek bydła
- 3 A – epilog życia
- 3 H – krótka rozprawa
- 5 A – francuski urzędnik
- 5 E – organ węchu
- 5 I – głos natury
- 7 A – zbrojne starcie
- 7 E – Tomasz, filareta
- 7 I – zaimek wskazujący
- 9 A – słowa skargi
- 9 H – staropolski pan
- 10 E – drób domowy
- 11 A – egipski chrześcijanin
- 11 H – forma ascezy

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – zdrowy rozsądek
- A 7 – fałszywe bóstwo
- C 1 – głębia obrazu
- C 5 – ogród biblijny
- C 9 – wabi muchy
- E 4 – wiedza tajemna
- F 1 – otwór pokładowy
- F 5 – tnący owad
- F 9 – odrobina chleba
- G 4 – rodzaj egzaminu
- I 1 – skupisko drzew
- I 5 – wróg dobra
- I 9 – dziesięć dziesiątek
- K 1 – stolica Ukrainy
- K 7 – szata księdza

Hasło do odczytania w zaznaczonym wierszu po odgađnięciu brakujących liter

--	--	--	--	--	--	--	--

**Rozwiązania prosimy nadsyłać do 25 października na adres redakcji „Idziemy”.
Hasło z poprzedniego tygodnia: „HERETYK”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi nagrodzimy książkami.**

TVP 1

05.15 Klan (3529) – telenowela TVP; **05.35** Klan (3530) – telenowela TVP; **06.05** Słownik polsko@polski; **06.35** wojsko – polskie.pl – reportaż; **07.00** Historia, której nie pamiętam – film dokumentalny; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.05** Ziarno – Kim był Lolek?; **09.40** Las bliżej nas; **10.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium św. Jana Pawła II; **11.40** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Misja Bangladesz – Sisiu Mela – reportaż; **13.20** BBC w Jedyńce – Pierwszy rok życia zwierzęcych maluchów – odc. 2; **14.15** Z pamięci – felieton; **14.30** Weterynarze z sercem; **15.05** Komisarz Alex (155): Co mówią kości – serial kryminalny TVP – wyk.: Krystian Wiczołek; **16.05** Postaw na milion; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.20** Wstańcie, chodźmy – koncert XIX Dnia Papieskiego; **19.25** Sport; **19.30** Wiadomości; **19.55** Pogoda; **20.05** Wojenne dziewczyny (32) – serial TVP; **20.55** Wieczór wyborczy; **21.35** Rolnik szuka żony seria (6) – reality show; **22.35** Zakochana Jedyńka – Jeden dzień – film obyczajowy, USA 2011, reż.: Lone Scherfig, wyk.: Anne Hathaway, Jim Sturgess, Ken Stott; **00.35** Skyfall – film sensacyjny, Wielka Brytania/USA 2012, reż.: Sam Mendes, wyk.: Daniel Craig, Judi Dench, Javier Bardem, Ralph Fiennes; **03.00** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **03.55** Co jadają Papieże? – film dokumentalny, Francja 2016, reż.: Frederic Lapage; **04.50** Z pamięci – felieton; **04.55** Zakończenie dnia

TVP 2

04.35 Dla niesłyszących – Słowo na niedzielę – Nie buduj murów; **04.45** Barwy szczęścia (2110) – serial obyczajowy TVP, wyk.: Krzysztof Kiersznowski, Ewa Ziętek, Piotr Jankowski, Marta Nieradkiewicz, Dorota Kolak, Olaf Lubaszenko, Emil Karewicz; **05.15** Barwy szczęścia (2111) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia (2112) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Dla niesłyszących – M jak miłość (1460) – serial TVP, wyk.: Teresa Lipowska, Małgorzata Rożniatowska, Małgorzata Pieńkowska, Robert Moskwa, Dominika Ostalowska; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda; **11.35** The Voice of Poland – Bitwa; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2020; **16.25** Rodzinka.pl (271) – serial komediowy TVP; **16.55** Na dobre i na złe (751): Miłość matki – serial TVP; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.25** Kroniki F1 – felieton; **18.30** Czar Par – program rozrywkowy; **19.30** Czar Par – program rozrywkowy; **20.10** Piłka nożna – Eliminacje EURO 2020: Polska – Macedonia Północna (studio); **20.35** Piłka nożna – Eliminacje EURO 2020: Polska – Macedonia Północna; **23.05** Echo serca (23) – serial TVP, wyk.: Kamila Baar, Przemysław Sadowski, Roma Gąsiorowska – Żurawska, Gabriela Muskała, Marcin Bosak, Patricia Kazadi, Weronika Rosati; **23.55** Twój Vincent – film animowany, Wielka Brytania/Polska 2017, reż.: Dorota Kobiela, Hugh Welchman, wyk.: Douglas Booth, Jerome Flynn, Robert Rulaczyk; **01.40** Gołębiarki (2) – serial kostiumowy, USA 2015; **03.10** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie – Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; Wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Pogoda Info; **11.02** Serwis Info Dzień weekend; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.59** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.52** Pogoda Info; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.51** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień weekend; **14.51** Pogoda Info; **14.59** Serwis Info Dzień weekend; **15.30** Kościół z bliska – magazyn; **15.59** Info Dzień; **16.51** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** Teleexpress na deser; **17.47** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Studio Zachód; **19.00** Głębia ostrości; **19.25** Serwis Info Wieczór weekend; **19.30** Wiadomości; **19.55** Gość Wiadomości; **20.10** Minęła 20ta; **21.00** W pełnym świetle; **21.24** Flesz Info Wieczór; **21.40** Studio Lotto; **21.49** Strefa starcia; **23.00** Info Wieczór; **23.21** Nie da się ukryć Extra; **00.00** Serwis Info Wieczór weekend; **00.03** Magazyn śledczy Anity Gargas; **00.40** Woronicza 17; **01.55** Wiadomości; **02.20** Gość Wiadomości; **02.47** Minęła 20ta; **03.50** W pełnym świetle; **04.14** Flesz Info Wieczór; **04.40** Głębia ostrości; **05.13** Agrobiznes; **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Kateri; **07.30** Spotkania z ekologią – program edukacyjny; **07.45** Ocalić od zapomnienia – felieton; **07.50** Kolory Świętości – film dokumentalny, Włochy 2006; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Słowo Życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z M. Buczek; **09.15** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **09.30** Cud wirującego słońca; **10.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.15** Msza święta i kanonizacja błogosławionych; **12.00** Anioł Pański; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.00** Odwagi, ja jestem; **15.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Tam, gdzie Bóg płacze; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone; **19.25** Święty na każdy dzień; **19.30** Moja katolicka rodzina; **20.00** Informacje dnia; **20.20** Różaniec – audycja modlitewna; **20.50** Myśląc Ojczyzna; **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja; **21.20** Informacje dnia; **21.40** Retrospekcja; **21.45** Śladami apostoła Pawła; **22.40** Tydzień z Ziemi Świętej; **23.00** Jak my to widzimy; **23.30** Tam, gdzie Bóg płacze; **00.00** Programy powtórkowe

Film obyczajowy
JEDEN DZIEŃ

TVP 1 – 22.35

Emma (Anne Hathaway) i Dexter (Jim Sturgess) poznają się w noc ukończenia szkoły – 15 lipca 1988 roku. Ona jest dziewczyną z klasy robotniczej, ma ambicje, marzy o uczynieniu świata lepszym. On jest bogatym uwodzicielem, który pragnie, by świat układał się tak, jak on tego pragnie. Postanawiają spotykać się ze sobą 15 lipca, każdego kolejnego roku. Przez następnych dwadzieścia lat dowiadujemy się o ich miłościach, złamanych sercach, sukcesach, ziszczonych nadziejach i niespełnionych marzeniach...

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.30** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.00** Kobieta na krańcu świata; **11.35** Co za tydzień – magazyn; **12.15** 39 i pół tygodnia – serial, Polska; **13.15** Mam talent – program rozrywkowy; **15.00** Big Brother Tydzień; **16.00** Gala French Touch; **18.00** Starsza pani musi fiknąć; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.00** MasterChef – program rozrywkowy; **21.30** 39 i pół tygodnia; **22.35** Saga Zmierzch: Zaćmienie – horror, USA 2010, reż.: David Slade, wyk.: Kristen Stewart, Robert Pattinson, Taylor Lautner, Billy Burke, Bryce Dallas Howard, Dakota Fanning, Ashley Greene, Xavier Samuel, Booboo Stewart, Jackson Rathbone, Nikkei Reed; **01.05** Big Brother Tydzień; **02.05** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **03.05** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **03.25** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.45** Jeźdźcy smoków na końcu świata (44) – animacja, USA 2017; **09.15** Dzwonnik z Notre Dame 2 – USA 2002, reż.: Bradley Raymond; **10.45** Auta 2 – USA 2011, reż.: John Lasseter; **13.10** Kevin sam w Nowym Jorku – komedia familijna, USA 1992, reż.: Columbus Chris, wyk.: Macaulay Culkin, Joe Pesci, Stern Daniel, O'Hara Catherine, Heard John; **15.45** Twoja Twarz Brzmi Znamo; **17.45** Nasz Nowy Dom; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie; **20.05** XI Płocka Noc Kabaretowa – Kobieta pracująca; **21.00** Polska Wybiera, Wybory Parlamentarne 2019; **22.15** Love Island. Wyspa miłości; **23.50** Bezwstydny Mordcał – komedia kryminalna, USA/Wielka Brytania 2015, reż.: David Koepp, wyk.: Ewan McGregor, Gwyneth Paltrow, Johnny Depp, Olivia Munn, Paul Bettany; **02.20** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

04.05 Jeden z dziesięciu; **05.40** Jaka to melodia?; **06.15** Przysięga (28) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.10** Elif (585) – serial, Turcja 2014; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów – taka historia... – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (39): Szczęśliwe rozwiązanie – serial obyczajowy TVP; **10.20** Komisarz Alex (27): Zabójcza namiętność – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (195): Medium – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Magazyn Rolniczy; **12.55** BBC w Jedyńce – Pierwszy rok życia zwierzęcych maluchów; **14.00** Elif (586); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (29); **16.50** Zapowiedź Teleexpress; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3531); **18.30** Korona królów (266); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (148) – wyk.: Jolanta Fraszynska, Marek Bukowski, Henryk Talar, Przemysław Bluszcz, Sebastian Jasnoch, Iwona Cichosz

20.55 Czołówka Teatru Telewizji
21.00 Teatr Telewizji – Totus Tuus – spektakl teatralny
22.30 Sprawiedliwość – film dokumentalny
23.55 Ekstradycja III (9/10) – serial TVP
00.45 Jeden dzień – film obyczajowy, USA 2011, reż.: Lone Scherfig, wyk.: Anne Hathaway, Jim Sturgess, Ken Stott
02.40 Jeszcze nie wieczór – film obyczajowy
04.30 Notacje – Izabella Kłosińska. Zapach Teatru – cykl dokumentalny
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

04.45 Kolo fortuny – teleturniej; **05.20** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (109): Wymarzone dziecko, część 1 – serial, Niemcy 2016; **06.15** Coś dla Ciebie; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (12): Walka z nalogami – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2112) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Kolo fortuny – teleturniej; **13.05** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi?; **13.35** Gotowi do gotowania. Start!; **14.05** Coś dla Ciebie; **14.30** Operacja Zdrowie – Sanatorijska rehabilitacja kardiologiczna; **15.10** Serial fabularny; **15.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Wieźień miłości (161) – Turcja 2016; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi? – reality show

19.35 Barwy szczęścia (2112)
20.10 Barwy szczęścia (2113)
20.40 Kulisy serialu M jak miłość
20.55 M jak miłość (1461)
21.50 O mnie się nie martw (5/13)
22.50 Kino bez granic – Kwiaty wojny – dramat, Hongkong/Chiny 2011, reż.: Yimou Zhang, wyk.: Christian Bale, Ni Ni, Xinyi Zhang

01.20 Głęboka woda (1/13): „Wielka woda” – serial TVP, Polska 2011, reż.: Magdalena Łazarkiewicz, wyk.: Teresa Budzisz-Krzyżanowska, Marcin Dorociński, Rafał Maćkowiak, Katarzyna Maciąg
02.20 Vincent – film animowany, Wielka Brytania/Polska 2017, reż.: Dorota Kobiela, Hugh Welchman
03.55 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **06.45** Serwis Info Poranek; **06.50** Felieton TVP Info; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.24** Pogoda Info; **10.52** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **12.29** Serwis Info Dzień – co pół godziny; **14.50** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.19** Pogoda Info; **16.25** Info Dzień; **16.51** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.32** Serwis Info Wieczór; **18.44** Widziane z Polski; **19.00** Serwis Info Wieczór

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
20.50 Warto rozmawiać
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.31 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.02 Nie da się ukryć Extra
00.32 Pogoda Info
00.45 Wiadomości
01.13 Gość Wiadomości
01.40 Minęła 20ta – prog. public.
02.30 Warto rozmawiać
03.30 W tyle wizji
04.05 W tyle wizji Extra
04.40 Podróże z historią
05.15 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Śladami Apostoła Pawła; **06.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.00** Cuda Jezusa; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś to też Polska; **09.25** Słowo Życia; **09.30** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.40** Tydzień z Ziemi Świętej; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyzna; **11.35** Przyroda w Obiektywie; **11.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Światła nadziei; **13.20** Koncert życzeń; **14.10** Odkupienie; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury – program edukacyjny; **16.55** Świadkowie; **17.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Spotkanie Rodziny Radia Maryja w parafii pw. Św. Jadwigi Śląskiej w Warszawie
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Przygody Monster Trucków
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitwenna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Stan bezpieczeństwa państwa – program publicystyczny
22.10 Możesz – 10 przykazań – serial fabularny, Brazylia 2015
23.10 Historia PL
00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.10 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Nowa Maja w ogrodzie; **07.20** Akademia ogrodnika; **07.30** Dzień Dobry TVN; **11.00** Polowanie na mieszkanie; **12.00** Ukryta prawda; **13.00** Szkoła – program obyczajowy; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital; **15.30** Szkoła; **16.30** 19+; **17.00** Kuchenne rewolucje; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno sledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (2958) – wyk.: Kazimierz Mazur, Lucyńska Malec; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Top Model – program rozrywkowy; **23.00** Oszukać przeznaczenie 2 – horror, USA 2003, reż.: David Ellis, wyk.: Ali Larter, A.J. Cook, Michael Landes, Tony Todd, T.C. Carson; **01.00** Stylowy projekt; **01.35** Co za tydzień; **02.20** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **02.40** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Ewelina Ruckgaber; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (2930); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (2931); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (18) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk; **20.05** MEGA HIT: Najlepszy – dramat biograficzny, Polska 2017, reż.: Łukasz Palkowski, wyk.: Jakub Gierszał, Arkadiusz Jakubik, Janusz Gajos, Adam Woronowicz, Magdalena Cielecka; **22.25** W cywilu 2 – film akcji, USA 2009, reż.: Roel Reine; **00.40** Bad Ass 3 – USA 2014; **02.20** Tajemnice Iosu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Serial kryminalny KOMISARZ ALEX

TVP 1 – 10.20

Trwa proces łódzkiej Modliszki, Darii Wolańskiej, która jest oskarżana o współudział w zabójstwie męża. Na sali sądowej podczas odczytania wyroku obecny jest Bromski, który doprowadził do zatrzymania i skazania kobiety. Przed opuszczeniem budynku zabójczyni grozi komisarzowi. Niedługo później konwój, którym transportowana jest Wolańska zostaje napadnięty. Zamaskowany mężczyzna terroryzuje strażników i odbija więźniarkę. Bromski rozpoczyna poszukiwania. W gronie osób podejrzewanych o atak na policjantów są dziennikarz i pracownik aresztu, których Modliszka rozkochała w sobie. Wkrótce komisarzowi zaczyna grozić śmiertelne niebezpieczeństwo.

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.20** Przysięga (29) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (586) – serial, Turcja 2014; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (266) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (40): Szkolny porządek; **10.20** Komisarz Alex (28): Bilet do śmierci; **11.05** Ojciec Mateusz (196): O mały włos – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyńce – Dzikie Meksyk cz. 1. Górskie światy; **14.00** Elif (587); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (30) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **16.50** Zapowiedź Teleexpress; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3532); **18.30** Korona królów (267); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.30** Leśniczówka (149) – wyk.: Jolanta Fraszyńska, Marek Bukowski, Henryk Talar, Przemysław Bluszczyk, Sebastian Jasnoch **20.55** Zniwolona. Kulisy **21.00** Zniwolona (7) – serial kostiumowy, Ukraina 2019, wyk.: Katerina Kovalczuk, Michail Gawrilow, Aleksiej Jarowienko **21.55** Magazyn Ekspresu Reporterów **23.00** Ocaleni – reality show **00.05** Rocky 5 – film fabularny, USA 1990 **02.00** Przed egzekucją – dramat, USA/Wielka Brytania 1995, reż.: Tim Robbins, wyk.: Susan Sarandon, Sean Penn, Robert Prosky **04.10** Magazyn Ekspresu Reporterów **05.05** Zakończenie dnia

TVP 2

04.45 Koło fortuny – teleturniej; **05.20** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (110): Wymarzone dziecko, część 2 – serial, Niemcy 2016; **06.15** Otwarta Europa – reportaż; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.10** Pytanie na śniadanie – w tym Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (13): Rodzicielskie rozterki – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2113) – serial obyczajowy TVP, wyk.: Krzysztof Kiersznowski, Ewa Ziętek, Piotr Jankowski; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi?; **13.35** Gotowi do gotowania. Start!; **14.10** Dla niesłyszących – M jak miłość (1461) – serial TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Więzy miłości (162); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? **19.35** Barwy szczęścia (2113) **20.10** Barwy szczęścia (2114) **20.40** Kulisy serialu M jak miłość **20.55** M jak miłość (1462) – serial TVP **21.50** Echo serca (24) – serial TVP **22.50** Czołówka – Świat bez fikcji **22.50** Świat bez fikcji – Tancerz – film dokumentalny, Wielka Brytania 2017 **00.25** O mnie się nie martw (5/13) **01.20** Rodzinka.pl (271) **01.50** Kino bez granic – Kwiaty wojny – dramat, Hongkong/Chiny 2011, reż.: Yimou Zhang, wyk.: Christian Bale, Ni Ni, Xinyi Zhang **04.15** Wokół mórz. Droga – cykl dokumentalny, Francja 2018, reż.: Vincent Perazio, Christophe Cousin, Herl Jouon **04.35** Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.52** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.50** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.19** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.32** Serwis Info Wieczór; **18.44** Wzdzięk z Polski; **19.00** Serwis Info Wieczór **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20ta **21.00** Nie da się ukryć **21.28** Flesz Info Wieczór **21.40** Studio Lotto **21.50** W tyle wizji **22.31** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.07** Pogoda Info **00.20** Wiadomości **00.48** Gość Wiadomości **01.15** Minęła 20ta – prog. public. **02.15** W tyle wizji **02.49** W tyle wizji Extra **03.24** W akcji **03.34** Taśmy bezpieki **04.15** Taśmy bezpieki **04.45** wojsko – polskie.pl **05.16** Agrobiznes **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojesz – 10 przykazań; **07.00** Historia PL; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo Życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież Polak do Rodaków; **09.40** Toliara; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Mocni w wierze; **11.35** Myśląc Ojczyznę; **11.45** Grunt to droga. Camino to Pokora; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuarium polskie; **12.40** Czerdzieści nocy; **14.05** Mojesz – 10 przykazań; **15.05** Zostawić ślad; **15.30** Syria; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Kalejdoskop Młodych; **16.50** Express Studencki; **17.00** 100 cudownych miejsc na świecie – film dokumentalny, Francja 2013; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Okiem kamery; **17.55** Kartka z kalendarza; **18.00** Aniol Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Każdy maluch to potrafi **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Myśląc Ojczyznę **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny **22.00** Głos serca **22.45** Święty na każdy dzień **22.50** Kościusko – Jeszcze Polska zatańczy **00.00** Programy powtórkowe

Serial kostiumowy ZNIEWOLONA

TVP 1 – 21.00

Grigorij potrzebuje pieniędzy, ale nie zamierza pracować w majątku ojca. Ma za to chęć żądać od rodzica miesięcznej pensji. Jednocześnie chłopak stara się o względy Natalii Doroszenko, córki drugiego co do zamożności właściciela ziemskiego w okolicy. Katerina potajemnie spotyka się z Aleksiejem. Ma jeden cel – wyzwolenie z niewoli u Czerwińskiego. Rozmawia na ten temat z matką chrześną, lecz ona i jej mąż protestują przeciwko jej pomysłowi.

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.20** Doradca smaku; **07.30** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.00** Polowanie na mieszkanie; **11.30** Polowanie na mieszkanie; **12.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.00** Szkoła – program obyczajowy; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital – program obyczajowy; **15.30** Szkoła – program obyczajowy; **16.30** 19+; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (2955) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Pułapka – serial, Polska; **22.30** Kuba Wojewódzki – talk show; **23.30** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.05** 36,6; **01.05** Porwani – serial USA; **02.00** Uwaga!; **02.25** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz, Tomasz Skrzypniak; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (2931); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (2932); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (19) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk, Ryszard Kotys, Dariusz Gnatowski; **20.10** Ninja Warrior Polska; **22.10** Bank – film sensacyjny, USA 2009, reż.: Tykwer Tom, wyk.: Owen Clive, Naomi Watts, Armin Mueller – Stahl, Thomsen Ulrich; **00.50** Charlie i Bots – Australia, 2009; **02.25** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.20** Przysięga (30) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.10** Elif (587) – serial, Turcja 2014; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (267) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (41): Sztormy emocjonalne – serial obyczajowy TVP; **10.20** Komisarz Alex (29): Sekret – serial kryminalny TVP; **11.10** Ojciec Mateusz (197): Bransoletka – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.50** Natura w Jedynie – Dzikie Meksyk cz 2; **14.00** Elif (588); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (31); **16.50** Zapowiedź Teleexpress; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3533); **18.30** Korona królów (268); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy

20.30 Leśniczówka (150) – wyk.: Jolanta Fraszyńska
21.00 Wielki Test o Jagiellonach
22.25 Dominum montes – góry Jana Pawła II – film dokumentalny

23.35 SEAL Team – komando Foki (6) – serial, USA 2017
00.30 Kompania X (6) – serial, Kanada 2015

01.20 wojsko – polskie.pl
01.50 Warto rozmawiać – program publicystyczny
02.50 Rocky 5 – film fabularny, USA 1990, reż.: John G. Avildsen, wyk.: Sylvester Stallone, Talia Shire, Burt Young, Richard Gant

04.35 Notacje – Cecylia Gula. O coś chodziło – cykl dokumentalny
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

04.45 Koło fortuny – teleturniej; **05.20** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (111): Pogrzebana żywcem, część 1 – serial, Niemcy 2016; **06.15** Portrety żydowskich kobiet; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (14): Marzenia Kacperka – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2114) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? – reality show; **13.35** Gotowi do gotowania. Start! – magazyn kulinarny; **14.10** Dla niesłyszących – M jak miłość (1462) – serial TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Więzień miłości (163) – serial, Turcja 2016; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi?

19.35 Barwy szczęścia (2114) – serial obyczajowy TVP, wyk.: Krzysztof Kiersznowski, Ewa Ziętek

20.10 Barwy szczęścia (2115) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale
20.55 Na dobre i na złe (752): Złamane serca – serial TVP
21.55 Na sygnale (243): Spokojnie, bez nerwów – serial fabularny zwanym TVP

22.35 Kino relaks – Legalna blondynka 2 – komedia, USA 2003
00.20 Najgorszy Kucharz – program rozrywkowy
01.20 Świat bez tajemnic - Powrót Chodorkowskiego – film dokumentalny, Izrael 2015, reż.: Cyryl Tuschi

03.05 Instynkt (6): Droga do sławy – serial kryminalny TVP
03.55 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.56** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy dalej; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.52** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.50** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.19** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.32** Serwis Info Wieczór; **18.44** Widziane z Polski; **19.00** Serwis Info Wieczór

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 Nie da się ukryć
21.28 Flesz Info Wieczór
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.31 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.07 Pogoda Info
00.20 Wiadomości
00.48 Gość Wiadomości
01.15 Minęła 20ta – prog. public.
02.15 W tyle wizji
02.50 W tyle wizji Extra
03.25 Pogoda Info
03.35 Taśmy bezpieki
04.06 Taśmy bezpieki
04.37 Podróże z historią
05.16 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Głos serca; **06.45** Kościuszkowski – Jeszcze Polska zatańczy; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Każdy maluch to potrafi; **09.00** Kalejdoskop Młodych; **09.20** Express Studencki; **09.25** Sanktuaria polskie; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Audiencja Generalna papieża Franciszka; **11.00** Świat na wyciągnięcie ręki; **11.15** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Jego śladami; **14.00** Głos serca; **14.45** Moc przebaczenia; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Regal; **17.00** Po stronie prawdy; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone

19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Przygody Mobilków
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 100 cudownych miejsc na świecie
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Papież ludzkich spraw
23.25 Jan Paweł II i cud w Kostaryce
00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.20** Doradca smaku; **07.30** Dzień Dobry TVN; **11.00** Domowe rewolucje; **12.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.00** Szkoła; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital – program obyczajowy; **15.30** Szkoła – program obyczajowy; **16.30** 19+; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (2960) – serial obyczajowy, Polska, wyk.: Kazimierz Mazur, Lucyna Malec; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Starsza pani musi fiknąć; **22.30** Skazani na Shanwhank; **01.25** Kości – serial, USA; **02.25** Superwizjer – magazyn reporterów; **03.00** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **03.25** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja? – serial obyczajowy; **12.00** Gliniarze; **13.00** Trudne sprawy – serial obyczajowy; **14.00** Pierwsza miłość (2932); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier; **18.00** Pierwsza miłość (2933); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (20) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.10** Zawsze warto; **22.10** Seksmisja – komedia sci-fi, Polska 1983, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Stuh Jerzy, Łukaszewicz Olgierd, Hania Ryszarda; **00.55** Nasz Nowy Dom; **01.55** Nasz Nowy Dom; **02.55** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Komedia LEGALNA BLONDYNKA 2

TVP 2 – 22.35

Przebojowa Elle Woods (Reese Witherspoon) ukończyła studia na Harvardzie i pracuje w prestiżowej kancelarii prawniczej, gdzie wróży jej się błyskotliwą karierę. Gdy jednak Elle dowiaduje się, że jeden z czołowych klientów wykorzystuje krewniaków jej ukochanego psa Bruisera do testowania kosmetyków, wyraża stanowczy sprzeciw i... zostaje wyrzucona z pracy. Oburzona wyrusza do Waszyngtonu, by walczyć o prawa zwierząt.

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (31) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (588) – serial, Turcja 2014; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.10** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (268) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (42): Śluby i rozstania – serial obyczajowy TVP; **10.20** Komisarz Alex (30): Anioł Stróż na czterech łapach – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (198): Psina; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się oplaca; **12.50** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (589); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (32); **16.50** Zapowiedź Teleexpress; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3534); **18.30** Korona królów (269); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.35** Ojciec Mateusz (280): Lepsza przyszłość **21.30** Sprawa dla reportera **22.25** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.00** Magazyn kryminalny 997 **23.50** Okupowani: 13 Październik – serial, Szwecja/Norwegia 2016 **00.50** Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat – W oparach antyfaszyzmu **01.30** Rodzina Kennedych. Zmierzech legendy, część 2 – serial, Kanada/USA 2016 **02.30** Uwiktani (3): Lucja - w sidiach kłamstwa **03.25** Sprawa dla reportera **04.20** Magazyn śledczy Anity Gargas **04.50** Notacje – o. Wiesław Słowik SJ. Wojtyła w krainie kangurów – cykl dokumentalny **05.00** Zakończenie dnia

TVP 2

04.40 Koło fortuny – teleturniej; **05.15** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (112): Pogrzebana żywcem, część 2 – serial, Niemcy 2016; **06.10** Operacja Zdrowie – Sanatoryjna rehabilitacja kardiologiczna; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (15): Hazard – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2115) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi? – reality show; **13.35** Gotowi do gotowania. Start!; **14.10** Na dobre i na złe (752): Złamane serca – serial TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Wieźień miłości (164); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi? **19.35** Barwy szczęścia (2115) **20.10** Barwy szczęścia (2116) **20.40** Kulisy serialu Barwy szczęścia **20.50** Najgorszy Kucharz **21.40** Wkręcenie w randkę **22.50** Nauczycielka angielskiego – film obyczajowy, USA 2013, reż.: Craig Zisk, wyk.: Julianne Moore, Greg Kinnear, Lily Collins, Michael Angarano, Nathan Lane **00.35** Port lotniczy – film akcji, USA 1970, reż.: George Seaton, wyk.: Van Heflin, George Kennedy, Gary Collins, Barbara Hale, Burt Lancaster **02.55** Krąg podejrzanych (6): Portfel – serial, Hiszpania 2016 **04.10** Art Noc – Scena alternatywna – Jazz Band Młynarski – Masecki **04.35** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.05** Pogoda Info; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.50** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.19** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.32** Serwis Info Wieczór; **18.44** Widziane z Polski; **19.00** Serwis Info Wieczór **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20-ta **21.00** Nie da się ukryć **21.28** Flesz Info Wieczór **21.40** Studio Lotto **21.50** W tyle wizji **22.31** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.07** Pogoda Info **00.20** Wiadomości **00.48** Gość Wiadomości **01.15** Minęła 20-ta **02.15** W tyle wizji **02.49** W tyle wizji Extra **03.23** Widziane z Polski **03.40** Taśmy безпеaki **04.10** Taśmy безпеaki **04.41** Podróż z historią **05.19** Agrobiznes **05.50** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Audiencja Generalna papieża Franciszka; **07.00** Próba wiary. Święty Jan Bosco; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Przypadki Mobilków; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Regał; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Mysłac Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Po stronie prawdy; **13.20** Rękopis błogosławionych; **15.00** Będę jej głównym patronem; **15.45** Niedziela; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.00** Źródło; **17.05** W Solankowej Dolinie; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Super Księga **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Głos Polski **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny **22.00** Przyroda i ludzie **22.30** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat **23.00** Telewizyjny Uniwersytet Biblijny VIII rok **00.00** Programy powtórkowe

Film akcji PORT LOTNICZY

TVP 2 – 00.35

Mel Bakersfeld jest ciężko pracującym kierownikiem Lincoln International Airport, próbującym za wszelką cenę nie zamykać lotniska pomimo szalejącej burzy śnieżnej i wścieklej żony. Sytuacja się jeszcze bardziej komplikuje, gdy jeden z pasażerów próbuje zdetonować ładunek wybuchowy w samolocie...

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.20** Doradca smaku; **07.30** Dzień Dobry TVN; **11.00** Domowe rewolucje; **12.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.00** Szkoła; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital – serial obyczajowy; **15.30** Szkoła – program obyczajowy; **16.30** 19+; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (2961); **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **22.30** Wkręcenie – komedia, Polska 2014, reż.: Piotr Wereśniak, wyk.: Piotr Adamczyk, Bartosz Opania, Paweł Domagała, Krzysztof Stelmach; **00.35** Pułapka; **01.35** Kobieta na krańcu świata; **02.10** Uwaga!; **02.35** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Piotr Mróz; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (2933); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (2934); Sekrety rodziny; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (21) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Przyjaciółki (164) – wyk.: Małgorzata Socha, Joanna Liszowska, Anita Sokołowska, Magdalena Stuzżyńska; **22.10** Slumdog, milioner z ulicy – dramat, Wielka Brytania 2008, reż.: Danny Boyle, wyk.: Kapoor Anil, Patel Dev, Pinto Freida; **00.55** Chirurdzy; **01.55** Chirurdzy; **02.55** Tajemnice losu; **04.55** Disco gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.20** Przysięga (32) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (589); **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (269); **09.10** Magazyn śledczy Anity Gargas; **09.40** Okrasa łamie przepisy – Minikiwi nowość na talerzu; **10.15** Komisarz Alex (31): Mord a la carte; **11.05** Ojciec Mateusz (199): Manuela; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (590) – serial, Turcja 2014; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (33) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **16.50** Zapowiedź Teleexpress; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3535); **18.30** Korona królów – taka historia...; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Dziewczyny ze Lwowa (45)
21.30 Krew z krwi (6/8) – serial TVP
22.35 Idealny plan – thriller, Kanada 2011, reż.: Aaron Woodley, wyk.: Kevin Zegers, Ray Liotta, Laura Vandervoort, Victor Garber, Dustin Milligan

00.10 SEAL Team – komando Foki (6) – serial, USA 2017
01.05 Kompania X (6) – serial, Kanada 2015
01.55 Magazyn kryminalny 997
02.40 Ocaleni – reality show
03.45 Transport morski – prawdziwe koszty – film dokumentalny, Francja 2015
04.45 Notacje – ks. dr Jan Sikorski. Ks. Jerzy Popiełuszko – cykl dokumentalny
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

04.40 Koło fortuny – teleturniej; **05.15** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (113): Ostatnia piosenka, część 1 – serial, Niemcy 2016; **06.10** Anna Dymna – spotkajmy się; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.10** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (16): O miłości... – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2116) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi?; **13.35** Gotowi do gotowania. Start! – magazyn kulinarny; **14.10** O mnie się nie martw (5/13) – serial komediowy TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Węzień miłości (165) – serial, Turcja 2016; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi?

19.35 Barwy szczęścia (2116)
20.10 Barwy szczęścia (2117)
20.40 Kulisy serialu Barwy szczęścia
20.50 Czar Par
22.00 Czar Par
22.40 Muzyka na weekend
23.45 Legalna blondynka 2 – komedia, USA 2003

01.30 Jestem mordercą – dramat, Polska 2016, reż.: Maciej Pieprzyc, wyk.: Mirosław Haniszewski, Arkadiusz Jakubik, Agata Kulasa, Magdalena Popławska, Karolina Staniec, Piotr Adamczyk, Tomasz Włosok, Michał Żurawski
03.30 Nauczycielka angielskiego – film obyczajowy, USA 2013, reż.: Craig Zisk, wyk.: Julianne Moore, Greg Kinnear, Lily Collins, Michael Angarano, Nathan Lane
05.00 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.56** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.15** Serwis Info Poranek; **07.20** Wstaje dzień; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.10** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.52** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.50** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.19** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.32** Serwis Info Wieczór; **18.44** Widziane z Polski; **19.00** Serwis Info Wieczór

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.28 Flesz Info Wieczór
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.31 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.07 Pogoda Info
00.20 Wiadomości
00.48 Gość Wiadomości
01.15 Forum
02.15 W tyle wizji
02.50 W tyle wizji Extra
03.25 O co chodzi
03.55 Taśmy bezpieki
04.26 Taśmy bezpieki
04.57 Podróże z historią
05.36 Agrobiznes
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Uczeń i mistrz; **07.25** Przyroda i ludzie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Super Księga; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Iwato; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Wiara czyni cuda; **14.20** Urodziny w Oświęcimiu; **14.55** Słowo Życia; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Świat na wyciągnięcie ręki; **17.00** Świętość w codzienności; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Westerplatte Młodych; **18.55** Niedziela; **19.00** Warto zauważyć...

19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Ziemia Obiecana
22.50 Kosmos
23.00 34. Jasnogórska Noc Czuwania w int. polskich emigrantów i ich duszpasterzy
00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.20** Doradca smaku; **07.30** Dzień Dobry TVN; **11.00** Domowe rewolucje; **12.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.00** Szkoła – program obyczajowy; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital – program obyczajowy; **15.30** Szkoła – program obyczajowy; **16.30** 19+; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno śledczy; **20.00** San Andreas – film katastroficzy, USA 2015, reż.: Brad Peyton, wyk.: Dwayne Johnson, Carla Gugino, Alexandra Daddario; **22.30** Dracula. Historia nieznana – film przygodowy, USA/Japonia 2014, reż.: Gary Shore; **00.20** Kuba Wojewódzki – talk show; **01.15** Gala French Touch; **03.15** Uwaga!; **03.35** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (2934); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (2935) – wyk.: Aneta Zając, Aleksandra Zienkiewicz, Maciej Tomaszewski, Anna Ilczuk, Łukasz Płoszajski, Rafał Kwietniewski; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Świat według Kiepskich (22); **20.05** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami; **22.10** Star Trek: W nieznanie – widowisko sci – fi, USA/Chiny 2016; **00.55** Grupa Wschód – thriller, USA 2013, reż.: Batmanglij Zal, wyk.: Alexander Skarsgård, Brit Marling, Clarkson Patricia, Ellen Page; **03.20** Tajemnice losu; **04.55** Disco gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Thriller IDEALNY PLAN

TVP 1 – 22.35

Paul Dynan (Kevin Zegers) jest wykształconym, porządnym 24-latką, który liczył na to, że solidna edukacja i uczciwa praca zapewnią mu dobrobyt w życiu. Ale niespodzianka w postaci kryzysu gospodarczego brutalnie sprowadza go na ziemię. Bez pracy, perspektyw i nadziei na przyszłość Paul decyduje się na desperacki akt. Porywa dorosłe dzieci trzech milionerów i domaga się trzech milionów okupu. Plan jest perfekcyjny, trochę gorzej z wykonaniem. W ciągu kilku pełnych napięcia godzin na jaw wychodzą skrywane sekrety porywaczy, porwanych oraz ich bogatych ojców. Sytuacja wymyka się spod kontroli.

TVP 1

05.15 Klan (3531); **05.35** Klan (3532); **06.00** Klan (3533); **06.25** Sprawa dla reportera; **07.20** Rok w ogrodzie; **07.45** Rok w ogrodzie Extra; **08.00** Pełnosprawni – magazyn dla niepełnosprawnych; **08.25** wojsko – polskie.pl; **08.50** Studio Raban; **09.20** Rodzinny ekspres – Co możemy zrobić dla misji?; **09.50** Biegnij, Amelio – film obyczajowy, Włochy/Niemcy 2017, reż.: Tobiasz Wiemann, wyk.: Mia Kasalo, Samuel Girardi, Jasmin Tabatabai; **11.40** Wojenne dziewczyny (32) – serial TVP; **12.35** Fascynujący świat – Sekrety Katedry Notre – Dame – film dokumentalny, Francja 2017; **13.45** Okrasa łamie przepisy – Tradycyjne polskie oleje; **14.20** Z pamięci; **14.30** Jak to działa; **14.55** Kulisy Postaw na milion; **15.05** Rolnik szuka żony seria (6); **16.05** Ojciec Mateusz (280): Lepsza przyszłość; **16.50** Zapowiedź Teleexpress; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.30** Postaw na milion; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości

20.05 Pogoda

20.10 ALARM!

20.35 Komisarz Alex (156): Pośród wilków – serial kryminalny TVP

21.35 Hit na sobotę – Spectre – film sensacyjny, Wielka Brytania/USA 2015, reż.: Sam Mendes, wyk.: Daniel Craig, Christoph Waltz, Lea Seydoux, Ralph Fiennes

00.10 Dotyk przeznaczenia – dramat, USA 2000, reż.: Sam Raimi, wyk.: Cate Blanchett, Hilary Swank, Giovanni Ribisi, Keanu Reeves

02.05 Jaka to melodia?

02.55 Idealny plan – thriller, Kanada 2011, reż.: Aaron Woodley, wyk.: Kevin Zegers, Ray Liotta, Laura Vandervoort, Victor Garber, Dustin Milligan

04.30 Z pamięci

04.35 Zakończenie dnia

TVP 2

05.15 Barwy szczęścia (2113) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia (2114) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Dla niesłyszących – M jak miłość (1461) – serial TVP; **07.15** Pytanie na śniadanie – W tym Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.50** Pytanie na śniadanie Extra; **11.15** To je Borowicz. Podróże ze smakiem; **11.50** Szansa na sukces. Opole 2020; **13.00** O mnie się nie martw (5/13); **14.00** Familiada; **14.35** Kolo fortuny; **15.15** Rodzinka.pl (271); **15.50** Najgorszy Kucharz; **16.45** Dla niesłyszących – Słowo na niedzielę – Nie zaglądaj Panu Bogu do garnka; **17.00** Piłka nożna – PKO Ekstraklasa: 12 kolejka: Legia Warszawa – Lech Poznań; **17.20** Piłka nożna – PKO Ekstraklasa: 12 kolejka: Legia Warszawa – Lech Poznań (1 pol.); **18.20** Piłka nożna – PKO Ekstraklasa: 12 kolejka: Legia Warszawa – Lech Poznań (studio); **18.30** Piłka nożna – PKO Ekstraklasa: 12 kolejka: Legia Warszawa – Lech Poznań (2 pol.)

19.35 Lajki!

20.05 The Voice of Poland – Bitwa

22.25 Wkręcenie w randkę – reality show

23.35 Jestem mordercą – dramat, Polska 2016, reż.: Maciej Pieprzyca, wyk.: Mirosław Haniszewski, Arkadiusz Jakubik, Agata Kulesza, Magdalena Popławska, Karolina Staniec, Piotr Adamczyk, Tomasz Włosok, Michał Żurawski, Michał Anioł, Tomasz Borkowski

01.35 Naznaczeni: rozdział 2 – horror, USA/Kanada 2013, wyk.: Leigh Whannell, Patrick Wilson, Rose Byrne, Lin Shaye, Ty Simpkins, Barbara Hershey, Angus Sampson, Jocelin Donahue, J. LaRose, Michael Beach, Lindsay Seim, Danielle Bisutti

03.25 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **06.21** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **09.15** Salon dziennikarski – program publicystyczny; **09.59** Serwis Info Dzień weekend – co pół godziny; w tym Info Poranek, Pogoda, przegląd porady; **10.23** Pogoda Info; **14.22** Pogoda Info; **14.29** Dla niesłyszących. Serwis Info Dzień weekend w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **15.00** Debata TVP INFO; **16.19** Pogoda Info; **16.25** Info Dzień; **16.51** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobięcym okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend

19.30 Wiadomości

19.58 Gość Wiadomości

20.13 Minęła 20ta

21.00 Nie da się ukryć

21.28 Flesz Info Wieczór

21.40 Studio Lotto

21.50 Studio Polska

23.30 Info Wieczór

00.00 Salon dziennikarski

00.53 Wiadomości

01.21 Gość Wiadomości

01.50 Minęła 20-ta

02.50 Nie da się ukryć

03.18 Flesz Info Wieczór

03.42 Kobięcym okiem

04.17 Maratończyk

05.28 Głębia ostrości

05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Ziemia Obiecana – serial fabularny, Brazylia 2016; **06.50** Prawdziwie spadła z nieba; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo Życia; **09.00** Inauguracja Roku Akademickiego w WSKSiM w Toruniu; **11.30** Procesja dziejów; **11.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **12.00** Inauguracja Roku Akademickiego w WSKSiM w Toruniu; **13.20** Siódmy sakrament; **13.45** Ocalić od zapomnienia; **13.55** Niedziela; **14.00** Ballada o Błogostawionym Księdzu Jerzym Popiełusko; **15.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem gotowy na wszystko...; **16.55** Święty na każdy dzień; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone

19.25 Święty na każdy dzień

19.30 Katecheza bp Antoniego Długosza

19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci

20.00 Informacje dnia

20.20 Różaniec

20.50 Myśląc Ojczyzna

21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze

21.20 Informacje dnia

21.40 Polski Punkt Widzenia

22.00 Szlif księżnej

23.40 Wenezuela – San Felix

00.00 Programy powtórkowe

Film sensacyjny SPECTRE

TVP 1 – 21.35

Tajemnicza wiadomość na temat przeszłości Bonda skieruje go na trop złowrogiej organizacji WIDMO. Podczas gdy M toczy polityczną batalię o przyszłość MI6, agent 007 odkrywa przerażającą prawdę o najpotężniejszej instytucji przestępczej świata.

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.30** Dzień Dobry TVN; **11.00** Na Wspólnej Omnibus (753) – serial obyczajowy, Polska; **12.50** MasterChef – program rozrywkowy; **14.20** Top Model – program rozrywkowy; **15.50** Stylowy projekt; **16.25** Kobieta na krańcu świata; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** 36,6; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **20.00** Mam talent – program rozrywkowy; **21.50** Lucy – film sensacyjny, Francja 2014, reż.: Luc Besson, wyk.: Scarlett Johansson, Morgan Freeman, Mini-sik Choi, Amr Waked; **23.45** San Andreas – film katastroficzny, USA 2015, reż.: Brad Peyton, wyk.: Dwayne Johnson, Carla Gugino, Alexandra Daddario, Ian Gruffudd, Archie Panjabi, Paul Giamatti, Hugo Johnstone – Burt; **02.10** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **02.30** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.15** Scooby-Doo i Opony Wilkołak – film animowany, USA 2003, reż.: Jerald Scott; **10.15** Ewa gotuje; **10.45** Moje Disco, moje wszystko; **11.45** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami; **13.45** Ninja Warrior Polska; **15.45** XI Płocka Noc Kabaretowa; **17.45** Chłopaki do wzięcia; **18.15** Chłopaki do wzięcia; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Świat według Kiepskich (535) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk, Ryszard Kotys, Dariusz Gnatowski; **20.05** Zwierzęta – USA 2016, reż.: Howard Byron, Moore Rich; **22.25** Twoja Twarz Brzmi Znamo; **00.30** Szalony lot – film akcji, USA/Wielka Brytania/Rumunia 2007, reż.: Michael Keusch, wyk.: Steven Seagal, Bazeley Mark, David Alki, MacInnes Angus, Payton Ciera, Toussaint Steve; **02.45** Tajemnice losu; **04.55** Disco gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Trybunał Sprawiedliwości UE wydał orzeczenie, które stanowi wykładnię w sprawach frankowiczów. Jedni okrzyknęli to czarnym dniem dla banków, inni tryumfem pożyczkobiorców.

Moim zdaniem jest to smutny dzień dla Polski. Cała sprawa świadczy o słabości rodzimych elit: władzy ustawodawczej, która nie zdobyła się na prawne rozstrzygnięcie tej kwestii, władzy wykonawczej i nadzoru bankowego, wówczas NBP, które dopuściły do całego kryzysu, a także władzy sądowniczej, która pozbyła się tej kłopotliwej sprawy, wciągając w to TSUE. Słoweński sąd w podobnej sytuacji nie wahał się wziąć odpowiedzialności na własne barki.

Źródło tego kryzysu ma swe korzenie w polityce promowanej przez prof. Leszka Balcerowicza – najpierw jako wicepremiera w rządzie AWS-UW, a później jako prezesa NBP – wpuszczania zagranicznych banków na polski rynek bez nakładania na ten sektor żadnych ograniczeń. Obecnie banki zdobywały większy udział w polskim rynku, oferując pożyczki we frankach, co dla klientów było atrakcyjne ze względu na niskie oprocentowanie. Dołączyły do nich mniejsze polskie banki. Tym sposobem udział kredytów frankowych w portfelu Getin Banku wynosi aż 24 proc., portugalskiego Banku Millennium 22,1 proc., mBanku (Commerzbank) 15,9 proc., Banku Ochrony Środowiska 13,6 proc. i PKO BP (którego portfel pożyczek frankowych został istotnie „wzmocniony” w wyniku przejęcia polskich oddziałów skandynawskiego Nordea Banku) 11,1 proc.

Orzeczenie TSUE otwiera drogę do unieważnienia wielu pożyczek denominowanych w szwajcarskiej walucie, co przyniesie bankom straty. Wysokość tych strat trudno dziś ocenić, podobnie ich rozłożenie w czasie, niemniej będą one poważne.

Wypada podkreślić, że głównym poszkodowanym będą tu nie banki jako takie, ale ich właściciele (udziałowcy). Banki jako

instytucje istnieć muszą i na długą metę muszą też osiągać pewną stopę zysków, natomiast ponoszone przez nie straty czy też koszty reorganizacji odbijają się ujemnie na cenach ich akcji na giełdzie. Doskonale widać to na przykładzie wielkich banków amerykańskich. Obecnie kurs akcji Bank of America wynosi około 28 dolarów, przed krachem w 2008 r. wynosił zaś dwa razy tyle. Jeszcze gorzej mają się sprawy z akcjami Citibank: obniżka z około 550 do 67 dolarów.

Tu dochodzimy do sedna sprawy i kolejnego powodu do smutku: idei repolonizacji banków. Przed czterema laty banki komercyjne, w których pakiet kontrolny należał do rodzimego kapitału, kontrolowały niewiele ponad 20 proc. wszystkich aktywów bankowych. Dziś udział ten wynosi około 54 proc. Udział ten wzrósł, ponieważ przedsiębiorstwa zdominowane przez Skarb Państwa – czyli będące własnością podatnika – przejęły szereg banków będących uprzednio w obcych rękach.

W grudniu 2016 r. PZU i Polski Fundusz Rozwoju kupiły – po 123 zł za akcję – pakiet kontrolny banku PKO SA od włoskiego UniCredit. Dziś (3 października) ta sama akcja kosztuje tylko około 100 zł. Jeszcze „lepszy” interes zrobił polski podatnik, gdy w jego imieniu dobra zmiana postanowiła przejąć Alior Bank. PZU zapłacił za jedną akcję ponad 89 zł, obecnie jest ona warta mniej niż 36 PLN. Te zniżki kursów akcji są oczywiście wynikiem owego frankowiczowskiego miecza Damoklesa, który wisi nad rodzimym sektorem bankowym – przed takim właśnie scenariuszem przestrzegaliśmy („Idziemy” 47/2015).

Repolonizacja banków miałaby sens, gdybyśmy najpierw rozwiązali kłopot z frankowiczami, czyli uregulowali tę sprawę ustawowo, poczekali na spadek cen akcji i wówczas wykupywali banki – ale, dziwnym trafem, taka korzystna dla polskiego podatnika myśl rządzącym do głowy nie przyszła. Odwrotnie: mówiąc wprost, rodzimy podatnik wybawił obcy kapitał z kłopotów!

Gdyby ujemne skutki decyzji TSUE ograniczały się do kilku tam miliardów złotych strat w postaci różnicy pomiędzy ceną zapłaconą przez podatnika za akcje banków i obecną, to jeszcze nie byłoby tak źle. W istocie rzeczy największy kłopot leży gdzie indziej.

Rodzimy system finansowy – banki i instytucje ubezpieczeniowe – został obłożony niezwykle wysokim podatkiem mającym na celu finansowanie szeroko zakrojonych programów społecznych. Na tych łamach ostrzegaliśmy („Idziemy” 6/2016), że główny ciężar tego podatku spadnie na barki drobnych przedsiębiorców, na których banki przerzucą lwią część tej daniny. Niestety, obawy te spełniły się, rentowność banków nie uległa obniżeniu, natomiast, jak mówi właśnie ogłoszony raport Klubu Jagiellońskiego „Dostateczna zmiana. Ranking polityk publicznych 2015-2019”, w 2018 r. w stosunku do 2015 r. zanotowaliśmy istotny spadek inwestycji wśród średnich i małych przedsiębiorstw, czyli tych będących w polskich rękach.

Obecnie na podatek od instytucji finansowych nałożył się koszt ratowania frankowiczów – i ponownie banki ciężarem tej operacji obciążą drobnych przedsiębiorców. To pogłębi spadek inwestycji w tej kategorii i ujemnie odbije się na tempie wzrostu PKB.

Autor jest profesorem ekonomii Hollins University w stanie Wirginia, USA

Smutny dzień Kazimierz Dadak

fot. PAP/Wojciech Okusnik

Od teorii do praktyki

Trzecia edycja Festiwalu Katolickiej Nauki Społecznej odbędzie się w dniach 18-19 października 2019 roku w Pałacu Prymasowskim (Hotel Bellotto) przy ul. Senatorskiej 13/15 w Warszawie. Głównym celem Festiwalu jest propagowanie nauczania społecznego Kościoła wśród osób aktywnie uczestniczących w życiu samorządowym i gospodarczym oraz działających w obszarach ekonomii społecznej i edukacji, a także integracja środowisk realizujących zasady katolickiej nauki społecznej i wymiana dobrych praktyk w tej dziedzinie. W trakcie Festiwalu odbędą się dwie debaty, w których wezmą udział znamienici goście: „Kaganek czy kaganiec oświaty?” oraz „Made in Poland. Metka czy łatka?”.

Organizatorami Festiwalu są: Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”, Fundacja Civitas Christiana oraz Obserwatorium Społeczne. Nad merytoryczną stroną Festiwalu czuwa Rada Programowa pod przewodnictwem JE ks. abp. Józefa Kupnego, Metropolity Wrocławskiego, Przewodniczącego Rady ds. Społecznych KEP. Wydarzenie objął patronatem honorowym JE ks. abp Stanisław Gądecki, Metropolita Poznański, Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski.

Rejestracja i szczegółowe informacje na stronie internetowej:

festiwalkns.pl

DZIAŁAMY BO PRZECIWDZIAŁAMY

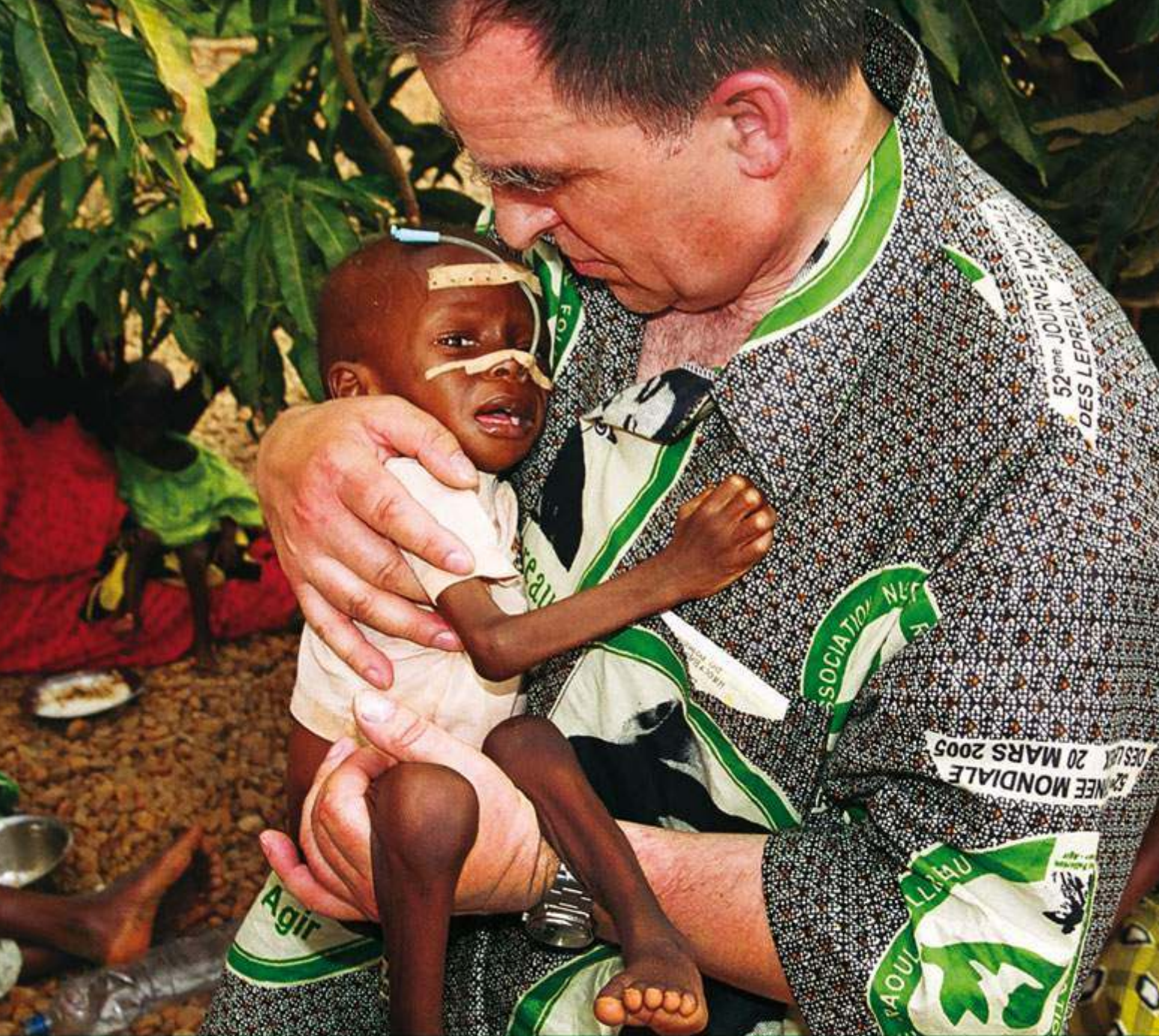
RADIO Warszawa 106,2 FM

słuchaj na
106,2 FM
w piątki o 16.40
zaprasza
Anna Kruszyńska
www.radiowarszawa.com.pl

FUNDUSZ SPRAWIEDLIWOŚCI

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

„Współfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości”.

**„Cokolwiek uczyniliście jednemu z tych braci
moich najmniejszych, Mnieście uczynili” (Mt 25,40)**

Fundacja Polska Raoula Follereau jest częścią Międzynarodowej Unii Stowarzyszeń noszących imię wielkiego chrześcijanina i humanisty Raoula Follereau zwanego Apostołem Trędowatych.

Jesteśmy tam, gdzie najpilniej potrzebna jest pomoc. Wspieramy misjonarzy pracujących wśród głodujących dzieci oraz wśród trędowatych, których wyrzekają się nawet ich własne rodziny. Budujemy studnie w Afryce, finansujemy tamtejsze szpitale, ośrodki, szkoły.

Niesiemy również pomoc Polakom na Ukrainie i wspieramy formację młodzieży w duchu nauki społecznej Kościoła.

Każdego roku organizujemy w Polsce Obchody Światowego Dnia Trędowatych (ostatnia niedziela stycznia), Światowego Dnia Chorych, letnie Festiwale Misyjne „Bóg mnie kocha”, Spotkania Niepełnosprawnych Dzieci „Wszystkie Anioły Małej Ani”.

Współpracujemy z Komisją Episkopatu Polski do spraw Misji.

by nieść ludziom nadzieję

Fundacja Polska Raoula Follereau

nr konta: 87 1240 1082 1111 0000 0387 2932

www.follereau.org

